

T.C.

Ardahan Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Sosyoloji Bilim Dalı

YAŞLILARA YÖNELİK TUTUMLARIN X, Y VE Z KUŞAKLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Hatice KURT ATA

Dr. Öğr. Üyesi Burak ŞAHİN

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2024

YAŞLILARA YÖNELİK TUTUMLARIN X, Y VE Z KUŞAKLARININ GÖRÜŞLERİNE
GÖRE İNCELENMESİ

Hatice KURT ATA

Dr. Öğr. Üyesi Burak ŞAHİN

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Sosyoloji Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2024

KABUL VE ONAY

Hatice KURT ATA tarafından hazırlanan “Yaşlılara Yönelik Tutumların X, Y ve Z Kuşaklarının Görüşlerine Göre İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 18.01.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr., Abdullah MOHAMMADİ (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi, Burak ŞAHİN (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi, Akif ÖZTÜRK

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa ŞENEL

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

18/01/2024

Hatice KURT ATA

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* **Tez danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından **karar verilir**.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının **Dr. Öğr. Üyesi Burak ŞAHİN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Hatice KURT ATA

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca her ihtiyacım olduğunda bana her anlamda destek olan, her zaman desteğini hissettiğim danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Burak ŞAHİN'e,

Tez çalışmam sırasında desteğini benden hiç esirgemeyen, çalışmam konusunda bana her seferinde cesaret veren, benim için fedakarlıklar yapan eşim Samet Ata'ya,

Maddi ve manevi desteklerini her zaman yanımda hissettiğim değerli annem ve babama,

Tezimin ilk süreçlerinde bana hep destek olan hocam Öğr. Gör. Dr. Ali Eşref KELEŞ'e,

Bilimsel konularda ve veri toplamamda bana yardımlarını esirgemeyen başta Arş. Gör. Tuğçe CAN olmak üzere yardımcı olan arkadaşlarıma,

Eleştiri ve yorumları ile bana katkı sağlayan, çok değerli jüri hocalarım Doç. Dr. Abdullah Mohammadi'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Akif ÖZTÜRK'e

Çok teşekkür ederim.

Hatice KURT ATA

Ardahan, 2024

ÖZET

KURT ATA, Hatice. *Yaşlılara Yönelik Tutumların X, Y ve Z Kuşaklarının Görüşlerine Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ardahan, 2024.

Yaşlılık, toplumların yapılarını ve sosyal ilişkilerini etkileyen önemli bir dönemdir. Yaşlanma sürecindeki bireyler, farklı kuşaklar arasında değişen sosyal roller ve değişen fizyolojik işlevlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu çalışma, yaşlılara yönelik tutumları farklı demografik değişkenler bağlamında incelemeyi hedeflemiştir. Veri analizleri, yaşlılara yönelik tutumlar açısından kuşaklar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermiştir. Nicel ve nitel verilerin incelenmesi, genel olarak kuşaklar arasında benzer düşüncelerin olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, cinsiyet, annenin yaşama durumu, aile tipi gibi demografik faktörlerin yaşlılara yönelik tutumları etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca, ebeveynlerin yaşama durumu da tutumları belirlemede etkili olmuştur. Annenin vefat etmesi durumunda, yaşlılara daha olumlu bir yaklaşımın olduğu gözlemlenmiştir. Aile tipi de yaşlılara yönelik tutumları etkileyen bir diğer faktör olmuştur. Geniş aile yapısında yetişen bireylerin, genel olarak yaşlılara daha olumlu tutumlar sergiledikleri belirlenmiştir. Bu bulgular, cinsiyet, aile yapısı, anne yaşama durumu gibi faktörlerin yaşlılara yaklaşıma olan etkilerinin anlaşılması, yaşlılarla çalışan profesyonellerin daha duyarlı ve etkili bir hizmet sunmalarına yardımcı olabilir. Sonuç olarak, yaşlılara yönelik tutumların karmaşık ve çeşitli demografik faktörlerden etkilendiği görülmüştür. Bu çalışmanın bulguları, yaşlı nüfusa yönelik hizmetlerin ve toplumsal yaklaşımların demografik farklılıkları dikkate alarak geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Gelecekteki araştırmalar, yaşlılara yönelik hizmetlerin daha kapsamlı ve demografik farklılıkları dikkate alan şekilde geliştirilmesi için daha fazla analize dayalı olabilir.

Anahtar Sözcükler:

Yaşlılık, X Kuşağı, Y Kuşağı, Z Kuşağı, Yaşlılara Yönelik Tutum

ABSTRACT

KURT ATA, Hatice. *An Examination of Attitudes towards the Elderly According to the Views of X, Y and Z Generations*, Master's Thesis, Ardahan, 2024.

Aging is an important period that affects the structures and social relations of societies. Individuals in the aging process face changing social roles and changing physiological functions between different generations. This study aimed to examine attitudes towards the elderly in the context of different demographic variables. Data analysis showed that there were no statistically significant differences between generations in terms of attitudes towards the elderly. The analysis of quantitative and qualitative data revealed that, in general, there were similar opinions between the generations. However, demographic factors such as gender, parental living status, and family type were found to affect attitudes towards the elderly. In addition, the living status of the parents was also effective in determining attitudes. In the case of the death of the mother, it was observed that there was a more positive attitude towards the elderly. Family type was another factor affecting attitudes towards the elderly. It was determined that individuals raised in a large family structure generally had more positive attitudes towards the elderly. These findings suggest that understanding the effects of factors such as gender, family structure, and parental living situation on attitudes towards the elderly may help professionals working with the elderly to provide a more sensitive and effective service. In conclusion, attitudes towards the elderly were found to be complex and influenced by various demographic factors. The findings of this study suggest that services and social approaches towards the elderly population should be developed by taking demographic differences into account. Future research could be based on further analysis to develop services for the elderly in a more comprehensive and demographically diverse manner.

Keywords:

Elderly, Generation X, Generation Y, Generation Z, Attitude Towards the Elderly

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM.....	3
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1. YAŞLILIK VE YAŞLILIK SOSYOLOJİSİ	3
1.1.1. Yaşlılık Süreci.....	3
1.1.2. Fiziksel Özellikler	4
1.1.3. Psikolojik Özellikler	5
1.1.4. Sosyolojik Özellikler.....	6
1.2. YAŞLANMA TEORİLERİ	6
1.2.1. Yapısal Yaklaşımlar	6
1.2.2. Sembolik Yaklaşımlar	7
1.2.3. Çatışma Yaklaşımları	8
1.3. YAŞLILIK SORUNLARI	9
1.3.1. Ekonomik Sorunlar	9
1.3.2. Barınma Sorunları	10
1.3.3. Sağlık Sorunları.....	10
1.3.4. Yalnızlık ve Sosyal İzolasyon.....	11
1.3.5. Bakım Sorunları	12
1.4. TÜRKİYE'DE YAŞLANMA	13
1.4.1. Ağrı'da Yaşlanma	14

1.5. KUŞAK KAVRAMI	14
1.5.1. Sessiz Kuşak	16
1.5.2. Baby Boomers Kuşağı	16
1.5.3. X Kuşağı	17
1.5.4. Y Kuşağı	18
1.5.5. Z Kuşağı	19
1.6. YAPILAN ÇALIŞMALAR	19
2. BÖLÜM.....	22
YÖNTEM.....	22
2.1. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	22
2.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	22
2.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	23
2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	26
2.4.1. Kogan Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği	26
2.4.2. Görüşme Formu	26
2.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	26
3. BÖLÜM.....	29
BULGULAR VE TARTIŞMA	29
3.1. NİCEL BULGULAR.....	29
3.2. NİTEL BULGULAR	33
3.2.1. X Kuşağı	33
3.2.2. Y Kuşağı	42
3.2.3. Z Kuşağı.....	54
3.3. NİCEL VE NİTEL VERİLERİN ENTEGRASYONU.....	63
3.4. SONUÇ VE ÖNERİLER	67
KAYNAKÇA	70
EKLER.....	87
EK 1. KOGAN YAŞLILARA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ	87
EK 2. GÖRÜŞME FORMU	88
EK 3. ORJİNALLİK RAPORU FORMU	89
EK 4. ETİK KURUL İZNİ	90
ÖZ GEÇMİŞ.....	91

KISALTMALAR DİZİNİ

DSÖ Dünya Sağlık Örgütü

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Farklı kaynaklarda bildirilen nesil etiketleri ve tarihleri	15
Tablo 2. Çalışmaya katılım gösterenlerin bazı demografik bilgileri	24
Tablo 3. Nitel çalışma grubuna ilişkin bazı tanımlayıcı bilgiler	25
Tablo 4. Kogan Yaşlılık Ölçeği merkezi eğilim tablosu.....	27
Tablo 5. Kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının ANOVA tablosu.....	29
Tablo 6. Kuşakların cinsiyetlerine göre yaşlılara yönelik tutumları	29
Tablo 7. Kuşakların çalışma durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumları	30
Tablo 8. Kuşakların anne yaşam durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumları	30
Tablo 9. Kuşakların yaşamlarını çoğunlukla geçirdikleri yerlere göre yaşlılara yönelik tutumları	31
Tablo 10. Kuşakların aile türlerine göre yaşlılara yönelik tutumları	32
Tablo 11. Kuşakların 65 yaş üstü biriyle yaşama durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumları	33
Tablo 12. X Kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kod dağılımları	34
Tablo 13. Y Kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kod dağılımları	43
Tablo 14. Z Kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kod dağılımları	55

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. X kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kavram haritası.....	35
Şekil 2. Y kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kavram haritası.....	44
Şekil 3. Z kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kavram haritası	56

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sağlığın tanımını yaparken sadece sakatlığın ya da hastalığın olmaması değil aynı anda fiziksel, sosyal ve zihinsel iyilik hali olarak yapmıştır. Ayrıca tüm halkların sağlığı, barış ve güvenliğin sağlanması için esastır ve bireylerin ve Devletlerin tam iş birliğine bağlı olduğunu ifade etmişlerdir (DSÖ, 1946). Zayıf sosyal bağlantı, daha kötü fiziksel (Lem vd., 2021) ve zihinsel (Bethell vd., 2021) sağlıkla ilişkilidir. Yaşlı yetişkin nüfusu arttıkça, karmaşık fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlık ihtiyaçları olan daha fazla bireyin topluma ve devlete güvenmesi beklenmektedir. Zayıf sosyal bağlantının tüm nedenlere bağlı ölüm oranını öngördüğü ve obezite, sigara kullanımı, fiziksel hareketsizlik ve alkol tüketimi ile karşılaştırılabilir risk tahminlerine sahip olduğu gösterilmiştir (Berkman ve Syme, 1979; Holt-Lunstad vd., 2015). Zayıf sosyal bağlar daha yüksek depresyon oranları (Teo vd., 2015), anksiyete (Bekhet ve Zauszniewski, 2012) ve daha düşük algılanan refah ve yaşam kalitesi (Hawton vd., 2011) ile ilişkilendirilmiştir.

Çeşitli çağlarda ve ülkelerde yaşlılara yönelik tutumlarda farklılıklar olduğu görülmektedir. Yaşlılara yönelik tutumlar itibara, cinsiyete, yaşa, toplumsal sınıfa ve mal varlığına göre değişmektedir. Kimi çağlarda güç kaybına uğrayan bireyler olarak görülürken kimi çağlarda ise ölüm habercisi olarak görülmekteydi. Günümüzde ise sosyal bir olgu olarak görülmeye başlamış ve takvimsel yaşla belirlenen bir konuma ulaşmıştır.

Bir kuşak kohortu, “doğum yıllarını, yaş konumunu ve kritik gelişim aşamalarındaki önemli yaşam olaylarını paylaşan tanımlanabilir bir grubu” ifade eder (Kupperschmidt, 2000). Kuşak farklılıklarının, bireyin erken gelişimi ve sosyalleşmesi sırasında çevrede meydana gelen ve daha sonra yetişkinlikte sabit kalan kişilik, değer ve inançların gelişimini etkileyen önemli etkilerin bir sonucu olarak ortaya çıktığına inanılmaktadır (Macky vd., 2008). Toplumu oluşturan bireylerin çoğunluğu X, Y ve Z kuşaklarına aittir. Sessiz Kuşak ve Baby Boomers Kuşakları nispeten daha az sayıda kalmaktadır. Ayrıca günümüzde Sessiz Kuşak ve Baby Boomers kuşaklarını yaşlı olarak nitelendirmek mümkündür.

Çeşitli kuşakların yaşlılara yönelik tutumları toplumun şekillenmesinde ve daha az yetkinliği olan bireylerin hayatlarının kolaylaşmasına ya da daha da zorlaşmasına sebep

olabilmektedir. X, Y ve Z kuşaklarındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarındaki farklılıkların belirlenmesi geleceğe yönelik önlemlerin alınmasını kolaylaştıracaktır.

Araştırmanın Amacı

Planlanan bu çalışmada X, Y ve Z kuşağında yer alan bireylerin toplumdaki yaşlılara yönelik tutumlarını belirleyerek kuşaklar arası farklılıkları ortaya koymak amaçlanmaktadır. Yaşlılığa oldukça uzakta olan Z kuşağı, yaşlılığa yakın olan X kuşağı ve ortada yer alan Y kuşağı arasındaki tutum farklılıklarının ne olduğunu belirlemek toplum içerisinde önemli bir noktaya sahip olan yaşlılara yönelik alabileceğimiz önlemleri ortaya koymamızı sağlayacaktır. Bu çalışmanın araştırma sorusu “X, Y ve Z kuşağındaki insanların yaşlılara yönelik tutumları birbirinden farklılaşmakta mıdır?” ve “X, Y ve Z kuşağındaki insanların yaşlılara yönelik görüşleri hangi yöndedir?” olarak planlanmıştır. Ayrıca buna ek olarak aşağıdaki alt araştırma soruları incelenecektir;

Yaşlılara yönelik tutum;

- Cinsiyete,
- Çalışma durumlarına,
- Anne sağ ya da vefat etme durumuna,
- Yaşanılan yerleşim yerine,
- Aile türüne,
- 65 yaş üstü birisiyle yaşama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Bu konuyla ilgili daha önceden yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan çalışmalarda kuşaklar arası farklılıklar değil daha çok üniversite öğrencileri, orta yaş bireyler gibi toplumun yalnızca bir kesimi ile çalışılmıştır. Toplumun her kesiminden bireylerin dahil edildiği bu şekilde kesitsel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yaşlılara yönelik tutumun kuşaklar arasındaki farkın incelenmesinin bir arada seçilmesinin sebebi ise yaşlıların genel olarak özel bir ilgiye ihtiyaç duyması ve bu ihtiyacın kuşaklar tarafından nasıl karşılandığının tespit edilmesinden kaynaklanmaktadır. Toplumun bu kesime yönelik tutumları arasında nasıl bir farklılık olduğunu ortaya koymak gerekmektedir.

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. YAŞLILIK VE YAŞLILIK SOSYOLOJİSİ

Yaşlanma, istisnasız tüm canlılarda meydana gelen, sonucu ölümle tamamlanan normal ve yaygın bir fizyolojik süreçtir (Ersanlı ve Kalkan, 2008, s. 1-2). Yaşlılık döneminin tanımlanması yapılırken toplumsal normlar, yaş, toplumsal roller gibi çeşitli kavramlar ön plana çıkmaktadır. Özellikler yaş kavramı insanların dönemlerinin gruplara ayrılmasında oldukça sık kullanılan bir ölçüt olarak ortaya çıkmaktadır (Çelik Açıcı, 2019). Bu sayede doğumdan ölüme kadar olan dönemleri, bilişsel ve zihinsel becerilerin ayrımı, yasaların oluşturulmasındaki sınırları belirlemede önemli bir ölçüt olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Yaşlanma kavramı yaşın artması anlamına gelmekteyken yaşlılık kavramı ise yaşamın bir bölümü anlamına gelmektedir (Beğer ve Yavuzer, 2012). Yaşlanma bir süreç iken yaşlılık ise bu sürecin sonunda gelinen nokta olarak düşünmek gerekmektedir (Tufan, 2014). Yaşlanma sürecinin sosyolojik açıdan açıklanmaya çalışılması doğrultusunda ise “yaşlılık sosyolojisi” kavramı ortaya çıkmaktadır. Yaşlılığın sosyolojik olarak incelenmesinde bireyin içinde bulunduğu yaş grubuna toplumun verdiği değerler ve beklediği davranışlarla ilgilidir.

1.1.1. Yaşlılık Süreci

Yaşlanma genel olarak, ilerleyen yaşla birlikte hücre ve dokularda meydana gelen ve hastalık ve ölüm riskinin artmasından sorumlu olan çeşitli zararlı değişikliklerin birikmesi olarak tanımlanır (Harman, 2003). Doğal ortamda yaşayan hayvanların çoğunun nadiren yaşlandığı (çünkü avlanma, hastalık, açlık veya kuraklık nedeniyle daha erken öldüğü) gözlemi (Holliday, 2006) yaşlanmanın insan türüne özgü bir olgu olduğunu düşündürmektedir (Hayflick, 2000). Akyıldız (1999, s. 33-36) da yaşlanmanın psikolojik, sosyolojik ve fiziksel özelliklerinin önemini vurgulayarak

“Yaşlanma bireyin psikolojisinde, zihinsel yeteneklerinde, anatomik ve fizyolojik yapısında, sosyal ilişkilerinde değişikliklere neden olan normal ve kaçınılmaz bir süreç olduğuna göre, yaşlanma süreci bireylere bağlı

olarak değişimler gösterir. Bu nedenle dönemin özelliklerini fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik açıdan göz önüne almamız gerekir”

Şeklinde ifade etmiştir. Bundan dolayı yaşlılık sürecinin daha iyi anlaşılabilmesi için yaşlılığa ilişkin genel özellikler, fiziksel özellikler, psikolojik özellikler ve sosyolojik özelliklerini incelemek gerekir.

Yaşlılığı genel olarak yaşam sürecinde gelişim ve olgunlaşmayla birlikte bireyin ruhsal ve fizyolojik değişimlerinin karmaşık olarak ortaya çıktığı yaşamın çocukluk, gençlik ve yetişkinlik döneminden sonra gelen kaçınılmaz bir dönemdir (Yerli, 2017). Çünkü bireylerin doğal olarak yılların geçmesiyle yaşlılığa adım atması sürecidir.

Pekcan (2000) yaşlanma sürecinde bellek, algılama ve yaratıcılık becerilerinin azalmaya başladığını ifade etmiştir. Ayrıca yaşlılık döneminin başlangıcının da fizyolojik olarak belirlenmesinin zorluğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda *“Her canlının geçirmek zorunda olduğu hayatın bu son evresi olan yaşlılık, kişisel tutum ve algılamalarla çaresiz bir yaşlılık veya olgun bir gençlik olarak yaşanılabilir”* ifadesini kullanmıştır.

1.1.2. Fiziksel Özellikler

Yaşlılık döneminde beş duyu organında çeşitli bozulmaların olması sonucu ortaya çıkan sağlık sorunları gibi birçok sağlık sorunu ortaya çıkmaktadır. Yaşın artması ile bireylerin geleceğe yönelik beklentilerinin azalmasının yanına yaşlı bireylerin fiziksel güçsüzlükleri de eklendiğinde yaptıkları faaliyetleri sürdürmelerinde problem yaşadıkları görülmektedir (Kulaksızoğlu, 1998). Fizyolojik olarak yaşlanma fonksiyonel ve yapısal değişimlere neden olmaktadır. Bu değişimler içinde hafıza kayıpları, bedensel kapasitenin düşmesi, vücut postüründe değişimler, kırışıklıkların artması, derinin elastikiyetinin kaybetmesi ve yaş sebebiyle kaybolan hücrelerin yenilenememesi bulunmaktadır (Schneider ve Brody, 1983). Yaşlılıkta yer alan bu fiziksel bozulmaların ise fiziksel aktiviteler ile daha sağlıklı bir hale getirilebileceği bilinmektedir. Çünkü kaslarda kuvvetlenme sayesinde yaşam kalitesi ve sağlığına yönelik ilgilerinin artması mümkündür (Soyuer ve Soyuer, 2008). Yaşın ilerlemesi sebebiyle yaşanan bu fiziksel değişimler yaşlılığın getirdiği doğal bir süreçtir. Bu doğal sürecin ise olumsuz yönde daha hızlı ilerlemesi bireyin kendi elinde olabilmektedir.

Yaşlanma döneminde yaşanan fiziksel değişimler içerisinde yanlış beslenme, genetik özellikler, kemik erimesi, menopoz gibi faktörler yer almaktadır. Ayrıca yaşlılık döneminde bedende olan fiziksel değişimleri ise;

- Vücutta olan yağlanma,
- Bölgesel sarkmaların olması,
- İskelet ve kas sisteminde olan değişimler,
- Aşırı kilo ve hormonal sorunlar vb. gibi sıralamak mümkündür (Maraba ve Şener, 2016).

1.1.3. Psikolojik Özellikler

Yaşlanma doğası gereği fiziksel ve bilişsel değişimlerin yanı sıra psikolojik değişimlerin de yaşandığı bir dönemdir (Eyüboğlu vd., 2012). Yaşlılık döneminin psikolojik özellikleri genel olarak ruhsal davranış değişimleri ve bilişsel beceriler ile ilgilidir. Ruhsal davranış değişimleri; güdülenim, duygu durum ve baş etme gibi nitelikler içermektedirken bilişsel beceriler ise; dikkat, öğrenme, zekâ, bellek, akıl yürütme ve bilişsel esneklik gibi alanlardaki değişiklikleri içermektedir (Er, 2009; Göka ve Aydemir, 2000).

Yaşlanma döneminde eski yaşantılara bağlı olan özlemin zamanla artması ve genç bireyler ile aradaki jenerasyon farkı sebebiyle bir takım psikolojik değişimlerin olduğu görülmektedir. Değişen dünyaya ayak uydurmaya çalışan yaşlı bireyler, yeni nesli eleştirerek toplumsal ahlakın bozulduğunu söylemektedirler. Önceden hem gençlerin hem toplumun daha ahlaki olduğunu ifade ederken eski alışkanlıklarını ve yaşantılarını devam ettirme çabası içerisinde olmaktadır. Dolayısıyla yaşlılar içe kapandıkça benmerkezci davranışları artmaktadır (Ağar, 2020). Ayrıca Artan (2017, s. 1) psikolojik sorunların başında ölüm korkusu, eski yaşama özlem duyma, yeni jenerasyona ayak uyduramama, yakınlarını kaybetme korkusu ve intihara meyilli olma olarak sıralamaktadır. Bu sebeplerden dolayı yaşlıların psikolojik yıpranma yaşayabileceği oldukça açıktır.

1.1.4. Sosyolojik Özellikler

Sosyoloji yaşlanma sürecini iki farklı boyutta incelemektedir. Bunlardan ilki yaşlı bireylerin toplumsal yapılarla arasındaki ilişkisidir. İkincisi ise değerler ve normlar aracılığıyla yaşlı bireylerin beklentileri ve onlardan beklenen davranış kalıplarını içermektedir. Bu kapsamda yaşlılık sosyolojisi, yaşlıların kendi çevresiyle ve toplumsal yapıyla kurdukları ilişkileri araştırmayı hedeflemektedir. Yaşlılığın toplumsal bir sorun olduğunun anlaşılması, yaşlılığın kronolojik bir olgu olmaktan ziyade toplumsal bir olgu olarak değerlendirilmesiyle birlikte yaşlılık konusunun sosyal bilimlerde de tartışılmaya başlamasını sağlamıştır (Baran vd., 2005, s. 127).

Powell (2006) yaşlılık sosyolojisinin birey ve yapı arasındaki ilişkinin analitik çalışmalar sayesinde değişen sosyal yapının ve insan yaşamlarının sosyal yapı ile olan ilişkisinin açıklanmasında yardımcı olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda sosyolojik açıdan yaşlanma toplumsal bağlamda ele alınmaktadır. Yaşlı bireylerin toplumdaki konumları ve deneyimleri sayesinde cinsiyeti ve etnisite gibi yapısal faktörlerin nasıl bir şekillenme içinde olduğu anlaşılmaya çalışılmaktadır (Görgün Baran, 2018, s. 94). Yaşlı olan bireylere yönelik saygının olması, toplumda yaşlı bireylerin bir konumunun olması haliyle onun sosyolojik açıdan incelenmesi gerektiğini düşündürmektedir. Bu sebeple yaşlılığı tanımlamaya çalışan çeşitli teoriler ortaya çıkmıştır.

1.2. YAŞLANMA TEORİLERİ

Yaşlanma sosyolojisinin görece kısa tarihi boyunca, birçok bilim insanı, meselelerin teori ve ortak kavramsallaştırma eksikliğinden yakınmıştır (Bengtson vd., 1997; Maddox ve Wiley, 1976, s. 3-34; Orbach, 1974). Yaşlılık konusunun yer aldığı Yapısal Yaklaşımlar, Sembolik Yaklaşımlar ve Çatışma Yaklaşımları hakkında bilgiler verilerek yaşlılığın sosyolojik açıdan açıklanmasının sosyolojik temelleri verilmiştir.

1.2.1. Yapısal Yaklaşımlar

Yapısal yaklaşımlar yaş olgusunun toplumda yer alan çatışmaların ve rol farklılaşmalarının bir sebebi olarak görmüştür (Yücel ve Kesgin, 2019). Parsons yapısal yaklaşımlarda kişilik ve yapı arasında olan bütünlüğün nasıl oluştuğunu sorgulamaktadır (Cuff vd., 2013, s. 100). Sosyal yapının içinde yer alan etkileşim ağı, grupların ve

bireylerin sosyal yaşamdaki konumlarını belirlemektedir. Buna yönelik olarak da onların belirli davranışları yapmalarını sağlar, davranışlarını ve tutumlarını şekillendirir. Buna ek olarak değer yargılarına, düşünce sistemine ve normlara yön vermektedir (Güllü, 2010). Yani bireyler toplumsal yaşam içinde bir konuma sahiptirler ve bu istem tarafından belirlenmiş olan normlara ve kurallara uygun davranışları sergiler. Toplumsal sistemin ayakta kalabilmesi ve devam edebilmesi için yaşlı bireylerin toplumsal rollerini yerine getirirken değerlerle çelişmemesi gerekmektedir (Yörük, 2019).

Yapısal-işlevselci yaklaşım insan bedeni örneğini kullanarak toplumsal bir düzenin nasıl şekillenmesi gerektiğini açıklamaya çalışmakta olan makro ölçekli bir kuram olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda toplumu insan bedeninin birbiriyle uyumlu çalışmasındaki sisteme benzeterek toplumda yer alan siyaset, ekonomi, eğitim ve aile gibi alt sistemlerin bir bütün olarak çalışması gerektiğini anlatan bir kuramdır.

Sistemin devamı için içerisinde yer alan alt sistemlerin üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gerektiğine inanılmaktadır. Sistemi oluşturan alt sistemler arasında bir iş bölümü vardır. Toplumsal bir olgu olan bu iş bölümü, görev ve sorumlulukları yerine getirebilecek yetkinliği ve uzmanlığı gerektirmektedir (Ritzer, 1992). Bu karmaşık sistemi oluşturan unsurların dayanışma ve düzen içerisinde birlikte çalışması gerektiğini savunmaktadır (Giddens, 2012).

Bu alt sistemlerde meydana gelecek herhangi bir bozulmanın diğer sistemleri de etkileyeceği belirtilirken, bu sistemde sosyal işlevleri olan bir unsur olması nedeniyle sosyal düzeni sağlayan kuralların yaşlılar için de geçerli olduğu belirtilmektedir (Victor, 2004). Toplumu oluşturan yapıların fonksiyonel bir bütünlük içerisinde olduğu savunulur (Kongar, 2017). Yaşlıların toplum içerisinde üzerine düşen görev ve sorumlulukların ne olduğu, yaşlıların bu görev ve sorumlulukları ne derecede gerçekleştirdiği ve gerçekleştirilmediği takdirde toplumda meydana gelecek olayların ne olduğu yapısal-işlevci kuramcılar tarafından araştırılmaktadır. Yapısal-işlevselci kuramlar yaşlı bireylerin toplum ile *uyumlu* olmaları gerektiğini savunurken toplumun *denge* halinin de yaşlılar üzerinden incelemesini yapmaktadır (Kurtkapan, 2018, s. 266).

1.2.2. Sembolik Yaklaşımlar

Sembolik etkileşimcilik kuramı mikro düzeyde bir yaklaşımda toplum ile birey arasındaki karşılıklı ve anlamlı bir etkileşim üzerinde odaklanmaktadır (Macionis, 2012,

s. 36). Ayrıca sembolik etkileşimcilik kuramı bireyin içinde bulunduğu sosyal çevredeki etkileşimlerine de odaklanmaktadır. Çünkü bu kurama göre birey etrafında yer alan insanların rollerini benimseyerek bunları uygulamaya dökmektedir. Bekar-Evli, kadın-erkek, genç-yaşlı gibi etkileşimler bu süreçte olan etkileşimler sayesinde kazanılmaktadır. Bir diğer deyiş ile birey kendi yaşantısını içinde bulunduğu toplumdaki bireylerle olan ilişkilerine verdiği anlamla kazanmaktadır. Bireyler yaşamlarını kurdukları etkileşimleri anlayıp yorumlayarak şekillendirirler (Şentürk, 2018).

Geri çekilme kavramı, bireyin toplumsal etkileşimleri anlamlandırma sürecini şekillendirebileceği gibi, sembolik etkileşimcilik kuramının vurguladığı gibi yaşantıları anlama ve yorumlama becerisi aracılığıyla bireyin çevresiyle kurduğu anlamlı ilişkilerin önemini daha da belirginleştirmektedir. Geri çekilme ve aktivite kuramlarının arasında bağlantı noktasında yer almaktadır. Bu sayede yaşlanma üzerinde etkisi olan kişi ve çevre etkileşimi üzerindedir (Hooyman, 2018). Birey ile toplum arasında karşılıklı bağımlılık üzerine odaklanmakta olan bu kuram sembollerin anlamıyla birlikte hem bireyler arasındaki hem de yaşamın farkındalığı sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu durum sayesinde bireylerin birbirini anlaması ve iletişimin kolay sağlanması sağlanmaktadır (Baran, 2004, s. 35-57).

1.2.3. Çatışma Yaklaşımları

Çatışmacı kuram, fonksiyonel kuramcılarının toplumda karşılıklı bağımlılık ve birlik gördükleri yerde, toplulukların güç elde etmek için birbiriyle mücadele ve rekabet ettikleri düşüncesini savunmaktadır. Kuram temsilcilerine göre toplum, güç için mücadele edenlerin denetim altına alınması adına bir rakibin bastırıldığı bir arenadır. Fonksiyonel kuramın taraftarları vatandaşlık hukukunu toplumsal bütünleşmeyi artırmanın bir aracı olarak görürken, çatışmacılar, bazı grupların diğerlerinin aleyhine fayda sağladığı belirli bir düzeni tanımlama ve desteklemenin yolu olarak düşünürler. Fonksiyonel kuramda normlar, değerler ve ortak ahlak ayrıca toplumu düzenleyen kuralları ifade eden toplumsal düzen kavramı, çatışmacı kuramcılar tarafından hangi türde olursa olsun toplumun üst konumundaki üyelerin diğer bazı gruplar üzerinde baskı elde ederek egemenlik kurmalarına olanak tanıyan bir kavram olarak değerlendirilir. Düzenin sürdürülmesinde fonksiyonel kuramcılarının toplumsal değerlerin yarattığı iç bütünlüğe vurgu, yerini çatışmacılarda baskıya bırakmıştır. Çatışmacılar için toplumsal

yaşamın merkezinde düzenden ziyade anlaşmazlıklar, çatışma ve mücadele vardır (Tatlıcan, 2011). Topluma yayılmış olan çatışma ve mücadele, birey ve gruplar arasındaki ilişkilerle veya sosyal yaşantıyla yeniden üretilir.

1.3. YAŞLILIK SORUNLARI

Sanayileşmenin artmasıyla birlikte iş gücüne olan ihtiyacın azalmasından kaynaklı olarak çok çocuklu hayatın azaldığı bilinmektedir. Bu sebeple toplumlardaki yaşlı nüfusta oluşan artış karşılaşılan sorunların artmasına sebep olmaktadır. Karşılaşılan sorunların bir kısmı yaşlılığın getirdiği sağlık, psikolojik, fiziksel sorunlar olduğu gibi çevresel olan ekonomik, politik ve toplumsal sorunlardan oluşmaktadır. Bu sebeple yaşlılığın bireysel bir sorun olmasından ziyade toplumu ilgilendiren bir sorun olduğu gözlenmektedir. Ülkelerin uygulamalarına göre yaşlılık dönemindeki sorunlar artmakta ya da azalmaktadır (Kurt, 2008).

Yaşlılıktan kaynaklı sorunlar oldukça çeşitli olmakla beraber bu çalışmada yaşlılığa ilişkin ekonomik, barınma, sağlık, yalnızlık ve sosyal izolasyon ve bakım sorunları hakkında bilgi verilecektir.

1.3.1. Ekonomik Sorunlar

Günümüzde bu dönem bireyler için giderek artan bir ekonomik tehlikeye dönüşmüştür çünkü bireyler için ekonomik yetersizlik özellikle çalışma güçleri azaldığında ve emeklilik için belirlenen yaşa geldiklerinde başlamaktadır (Stub, 1982). Gelirlerinde herhangi bir artış beklemeden değişen ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları ve azalan gelirleri nedeniyle sosyal statülerini kaybetmeleri ekonomik sorunları daha da belirgin hale getirmektedir (Unruh, 1983).

Yaşla birlikte, insanlar emeklilik ve/veya sağlık sorunları nedeniyle işlerini azaltma veya çalışmayı bırakma eğilimindedir. Bireyler ilerleyen yaşlarına geldiklerinde genç bireylere göre yaşlarından dolayı daha düşük ücret alırlar. Eğer emeklilik için uygun görülürlerse emeklilik maaşı alırlar ve bu da normal maaşlarından daha düşüktür. Ayrıca Danış'a (2009) göre yaşlılarda işsizlik kronik bir sorundur. Bu olgu, yaşlıları ekonomik güvensizliklere iterek yaşlı yoksulluğuna neden olmaktadır. Yaşlıların yeterince sosyal koruma kapsamında olmadığı az gelişmiş ülkelerde risk daha yüksektir. Bu ülkelerdeki yaşlılar çoğunlukla aile desteğine güvenmektedir. Weil'e (2008) göre yaşlılar

ürettiklerinden fazlasını tükettikleri ve topluma bağımlı oldukları için yüksek bir bağımlılık oranına sahiptirler. Yüksek bağımlılık, bir devlet finansal varlığı için daha fazla çaba sarf eder. Yaşlı yaşamının bu finansal yönleri, uzun süreli bakım dahil olmak üzere sosyal güvenlik ve sağlık korumalarını içerir. Sosyal güvenlik, emeklilere veya ihtiyaç sahiplerine gelir sağlayan sistemdir. Sistemin tam olarak gelişmiş ve işlevsel olmaması nedeniyle az gelişmiş ülkelerde, gelişmiş ülkelere göre yaygınlığı ve miktarı daha azdır.

1.3.2. Barınma Sorunları

Günümüz dünyasında meydana gelen sosyal değişimler sebebiyle aile kurumunda da birçok değişiklik ve dönüşümü kaçınılmaz kılmiştir. Geleneksel aile yapısında önemli bir konumda olan yaşlı bireyler günümüz çekirdek ailesi içerisinde yük olarak algılanmaktadır. Bu sebeple yaşlıların huzurlu bir şekilde yaşamlarına ev ortamı sıcaklığında devam etmelerini, sağlıklarını koruyabilmeleri ve sosyal ilişkilerinde devamı sağlayabilmeleri amacıyla huzurevlerine olan ihtiyaç artmıştır (Taşçı, 2010). Yaşlı bireylerin kendi evinin dışında, ailelerinden uzakta bir yaşamı kabullenmesi, toplum içindeki statü değişikliği ve ev içi alışkanlıklardan vazgeçmeleri oldukça zor bir durumdur. Bu nedenle huzurevleri, yaşlı birey için anılarının olduğu bir ortamdaki kısmen kontrolü kaybettiği bir ortama doğru hareket etmesi ve birçok farklı insanla birlikte yaşamının zorluğu nedeniyle bir tercihten ziyade bir zorunluluk olarak görünmektedir (Öz ve Svift, 2002).

1.3.3. Sağlık Sorunları

Gelişimin doğası gereği zaman geçtikçe hücre yenilenmesinin azalması ve yavaşlaması sebebiyle vücutta yıpranmalar meydana gelmekte ve fizyolojik değişiklikler meydana gelmektedir (Kalinkara, 2014, s. 1). Fizyolojik değişim yaşlanma süreci içerisinde yer alan sosyal, biyolojik, psikolojik ve çevresel olayların birikimli bir etkisidir. Fizyolojik değişiklikler hakkında bilgi sahibi olmak meydana çıkan hastalıkların önlenmesi ve tedavisi sürecini etkileyebilmektedir. Bu sebeple bu dönemde sık karşılaşılan sağlık sorunlarını daha iyi anlayabilmek için fizyolojik değişimin doğru değerlendirilmesi oldukça önemli bir yere sahiptir (Tezel, 2017, s. 78).

Yaşlanmayla birlikte birey eskisi gibi enerji ve güce sahip değildir. Buna ek olarak deride kıvrılmalar, kemik yapısında zayıflamalar ve saçlarda beyazlamalar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca temel duyularda da kayıplar meydana gelebilmektedir (Gökçe-Kutsal, 2007, s. 7). Fizyolojik değişimlerin etkisiyle birlikte kronik rahatsızlıkların meydana gelmesi yaşlılıkta yaşanan sağlık sorunlarını arttırmaktadır (Göksu, 2021). Yaşlılığın doğal bir getirisi olarak hücresel bozulmaların olması sebebiyle sağlık sorunlarının ortaya çıkması ve bu duruma yapılan harcamalar toplumun genelini ve toplum sağlığını etkileyebilecek etmenlerden birisi olduğu söylenebilir.

1.3.4. Yalnızlık ve Sosyal İzolasyon

Yaşlı bireylerin emekli olması, çocuklarının yetişkinlik sürecine girmesi ve evden ayrılması nedeniyle ailelerin küçülmesi onların sosyal çevrelerinin daralmasına neden olmaktadır. Fiziksel aktivitelerinin azalması da günlük yaşamda yaptıkları aktivitelerin kısıtlanmasına neden olmaktadır. Kronik rahatsızlıkların olması sebebiyle yatağa bağımlılığın meydana gelmesi de bir başkasına duyulan ihtiyacın artması sosyal sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Korkmaz Aslan, 2017, s. 285). Dolayısıyla yaşlı bireylerin günlük yaşamı, bağımlılık durumu, çalışma hayatı ve çevre iletişimi etkilenmektedir (Ağar, 2020). Ayrıca yaşlı bireylerin yakınlarının kaybı, fiziksel sorunlar ve ölme sırasının kendilerine daha yakın olduğu durumunu düşünmek bazıları için huzur verici, bazıları içinse kaygı verici olmaktadır (Cimete, 2002).

Singh ve Misra (2009), bireyin yaşlanma şeklini etkileyen hem psikolojik hem de sosyolojik bileşenlerin olduğunu gösteren artan sayıda kanıt olduğunu belirtmiştir. Yaşlanma üzerine yapılan araştırmalar, bir kişinin dini aidiyeti, sosyal ilişkileri, refah düzeyi, uyum sağlama becerileri, sosyoekonomik durumu ve diğerleri arasında yetkinliği arasındaki pozitif bağlantıyı, daha iyi yaşlanma yeteneklerini göz ardı etmeden göstermektedir. Her ne kadar depresyonun yaşlanmayla birlikte ilerlediği ve depresyonun kaçınılmaz olduğu iddia edilse de bunun tersini kanıtlayan çalışmalar da mevcuttur. Depresyonun kökü genellikle sosyal, fiziksel ve psikolojik sorunlarla bağlantılıdır. Bu tür karmaşıklıklar genellikle yetişkinlikte geç bir aşamada ortaya çıkmaktadır ve depresyon olasılığını arttırmaktadır. Ancak depresyon bu bahsedilen sorunların bir sonucu olarak görülmemektedir. Araştırmalar, yaşlılığın sıklıkla tartışıldığı gibi depresyonla ilişkili olmadığını ortaya koymaktadır. Yaşlı vatandaşların en yaşlılarının bile depresyonla başa

çıkma için övgüye değer uyum becerilerine sahip olduğunu ve bu nedenle depresyon belirtilerini daha tanıdık hale getirdiğini ancak gençlerin yaşadığı kadar sert olmadığı çalışmalarda görülmektedir (Bayar, 2021).

İzolasyon ve yalnızlık, yaşlıların yaşam kalitesi, fiziksel sağlık ve ruh sağlığı için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Maddi yetersizlik, fiziki yetersizlik ve çevresel varlıkların kısıtlı olması nedeniyle toplumda yer alamayan yaşlılar, aktivite düzeylerini sınırlayarak eve bağımlı hale gelmektedir. Yaşlıların sosyal aktivitelerini sınırlamasının temel nedenleri güvenlik, çekicilik ve kapsayıcılıktır. Gereksinimler karşılanmazsa, yaşlılar gelişim göstermek yerine evde kalmaya devam ederler. Bu onların fiziksel ve zihinsel sağlığını etkiler. Araştırmalar, yürüyüş gibi günlük aktivitelerin genel sağlığı iyileştirirken hastalıkları önlediğini ileri sürmüştür. Ayrıca, bu tür faaliyetler ruh sağlığını iyileştirmekte ve depresyon riskini azaltmaktadır; Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), yaşlıların da inisiyatif aldığı çeşitli topluluk destek grupları aracılığıyla izolasyon ve yalnızlığın azaltılmasını tavsiye etmektedir. Ayrıca günlük sosyal etkileşimleri tavsiye etmektedir (DSÖ, 2002). Bu nedenle yaşlılar izolasyon ve yalnızlıktan kaçınmak için hem fiziksel hem de sosyal aktivitelere katılmalıdır. Fiziksel aktiviteler kentsel tasarımın mevcudiyetine, sosyal aktiviteler ise sosyal çerçeveye ve çevredeki fırsatlara bağlıdır.

1.3.5. Bakım Sorunları

Yaşlı bireyin barınma koşulları, yaşadığı ortam, bilişsel ve kronik sorunlar, fiziksel yetersizlikler, ağrılar, sağlık hizmetlerinin kullanımı ve sosyal izolasyon gibi sorunlar yaşam kalitesini bozmaktadır (Altay vd., 2016). Bakım hizmeti veren ile birçok görev ve sorumluluğun alınmasını gerektirmektedir. Bakım veren bireyler bakıma muhtaç olan bireylerin destekleyici hizmetleri alması ya da herhangi bir olayın yönetilmesi konusunda ilk isim olarak yer almaktadırlar. Bakım veren ile bakıma muhtaç olan bireyler arasında olan akrabalık ilişkisi sayesinde bakım veren bireyler bakıma muhtaç olan kişinin aynı zamanda sosyal savunucusu haline gelmektedirler (Gaugler ve Kane, 2015, s. 2-7).

65-70 yaş arasındaki bireylerin %11'i, 85 yaş ve üzerindeki bireylerin ise %42'si başka insanların yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bu durum ise sadece muhtaç durumdaki yaşlıyı değil çevresindeki bireyleri de etkilemektedir. Özellikle idrar kaçırma, kalça kırıkları ve ihtiyaçlamadaki artışlar 85 yaş üzerindeki yaşlıların bakıma ihtiyaç duymasına neden olmaktadır. Ruhsal hastalıklarda da artışın olmasıyla birlikte yaşlı bireye bakım

veren ya da çevresindeki bireylere baskıya neden olmaktadır (Şentürk, 2018). Yaşlı bireylerin en büyük korkularından bir tanesi de başkasına bağımlı olarak yaşamaya devam etmektir. Çünkü bakımı yapan kişi kendi evladı olsa da yük olabileceğinin korkusu ve isteklerini tam olarak açıkça isteyememesi sebebiyle kabullenme oldukça zor olmaktadır (Tufan, 2014). Bu sebeple yaşlılık döneminde ortaya çıkan en büyük sorunlardan birisi bakım sorunu denilebilir. Etrafına yük olmak istemeyen yaşlıların bakım için desteği devlet kurumlarından beklemekte olduğu söylenebilir.

1.4. TÜRKİYE’DE YAŞLANMA

Günümüz Türkiye’sinde yaşlanma ile ilgili iki farklı önemli gelişme bulunmaktadır. Bunlardan ilki Türkiye’deki yaşlanma hızının dünya üzerinde en hızlı olduğu ülkelerden birisi olmasıdır. İkincisi ise bu durum her ne kadar farkına varılmasa da Türkiye yaşlı bir toplumdur. Yaşlı nüfus oranında %7 üzerinde olan ülkeler yaşlı olarak nitelendirilirken %10 ve üstü ise çok yaşlı olarak nitelendirilmektedir. Türkiye ise günümüzde yaklaşık %10’luk bir orana sahip olduğu için yaşlı bir toplumdur (Arun, 2018, s. 7-19).

Dünya ile paralel bir değişim yaşayan Türkiye de benzer demografik değişimler yaşamaktadır. Cumhuriyet’in kurulması ile birlikte yapılan ilk nüfus sayımında 13,6 milyon olan Türkiye, teşvik politikasıyla 1960’larda 27,7 milyona ulaşmıştır. Bu dönemlerde doğurganlık hızı 6 çocuk civarındayken 1965 yılından sonra yapılan nüfus politikalarıyla doğurganlık kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Bu sebeple doğurganlık düşme eğiliminde olmuştur. Ayrıca 1950’lerde köyden kente göçün başlaması ve hızla artması, eğitim seviyesinin yükselmesi, anne-çocuk sağlığında iyileşmelerin olması ve kadınların iş hayatına girmesiyle 1980’li yıllara gelindiğinde doğurganlık hızı 2,16 çocuk civarına gerilemiştir. Ayrıca yaşam süresinin 1940’larda 30’lu yaşlar civarındayken günümüzde 70’li yaşlara kadar uzaması yaşlı popülasyonunda hızlı bir artışa neden olmuştur (Tezcan ve Seçkiner, 2012). Bu denli artışların olmasına karşın Türkiye’de yaşlı bireylere yönelik sunulan kamu hizmetleri oldukça yetersiz ve sınırlı bir durumdadır. Avrupa ile kıyaslandığında yaşlılara yönelik kamu harcamaları toplamında da oldukça geride kalmaktadır (Aközer vd., 2011). Türkiye’deki yaşlı nüfusun arttığından yola çıkılarak bu konuda önlemler alınmaya başlanması için halen geç değildir. Çünkü gelecekte bu daha büyük bir sorun haline geleceği düşünülebilir.

1.4.1. Ağrı'da Yaşlanma

Ağrı ilinin genel özellikleri incelendiğinde yüzölçümü 11.099 km²'dir ve km²'ye 47 kişi düşmektedir. İl merkezi Ağrı'nın denizden yüksekliği: 1630 metredir. Ağrı'nın toplam nüfusu yaklaşık 500 bindir ve merkez ilçe nüfusu yaklaşık 148 bindir. 2022 TÜİK verilerine göre toplumun yaklaşık %10'u Ağrı ilinin ise yaklaşık %5,5'i 65 yaş ve üzerindedir. Bu kapsamda incelendiğinde Ağrı'daki yaşlı nüfus yaklaşık 28 bin civarındadır. Ağrı ilindeki yaşlanmanın önemini değişen toplum aile yapıları da göstermektedir. Çünkü doğu kültüründe yer alan geniş aile kavramı halen devam etmekle birlikte modern toplum yapısında yer alan çekirdek aile kavramına doğru değişim göstermektedir.

Toplumların hızla değişen dinamikleri ve çeşitli gelişmişlik düzeyleri, bireylerin toplumsallaşma süreçlerini ve yaşam deneyimlerini etkileyerek, yaşlılığa dair çeşitli anlamların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (İçli, 2008). Modernleşme sürecinde, geleneksel yaşam tarzını sürdüren ailelerde yaşlı bireyler, genellikle sadece şehir hayatının sunduğu yaşam alanlarında kalabilmektedir. Ancak modernleşmeye daha hızlı bir uyum gösterildikçe, geleneksel aile modeli de "modern" kapsamında çekirdek aile yapısına dönüşmektedir. Sonuç olarak, çekirdek aile yapısına uyum sağlayamayan yaşlı bireyler için barınma ihtiyacını karşılamak üzere huzurevleri ortaya çıkmaktadır (Efe, 2008). Ağrı ilinde de bir adet huzurevi bulunmaktadır. Bu bağlamda Ağrı'daki yaşlanmayı inceleyen bir çalışmaya rastlanmıştır. Yapılan çalışmada da görülmektedir ki Ağrı Huzurevi'nde yaşayan yaşlı bireylerin huzurevine gelme nedenlerine bakıldığında, birçok sosyo-ekonomik olumsuz şart nedeniyle bu tercihi yapmak zorunda kaldıkları belirlenmiştir. Çocuklarının bakımını üstlenmemeleri, maddi koşullarının elverişsiz olması veya eşlerinin ölümü gibi sebeplerle, yaşlı bireyler huzurevinde yaşamayı mecburen tercih etmişlerdir (Asayesh ve Özben, 2019). Dolayısıyla Ağrı'da ailelerin zorunda kalmadıktan sonra huzurevini tercih etmediği söylenebilir.

1.5. KUŞAK KAVRAMI

Oh ve Reeves'e (2014, s. 819) göre kuşak farklılıkları popüler basında, iş odaklı kitaplarda, konferanslarda, çalıştaylarda vb. geniş çapta tartışılmaktadır. Kuşakları etiketlemek için kullanılan terminoloji standartlaştırılmamıştır, çünkü kuşak farklılıkları hakkında yazan çeşitli insanlar, çeşitli kuşakları etiketlemek için çeşitli farklı isimler

bulmuşlardır. Aynı zamanda, bir nesil içinde hangi yılların kapsanması gerektiği konusunda çeşitli yazarlar arasında önemli anlaşmazlıklar vardır.

Tablo 1’de çeşitli kuşaklara verilen beş farklı etiketin yanı sıra, birinci sütunda listelenen kaynaklar tarafından tanımlanan bir kuşağa belirli bir yılda doğan insanları atamak için kullanılan farklı kronolojik şemaların bir karşılaştırmasını göstermektedir (Oh ve Reeves, 2014).

Tablo 1. Farklı kaynaklarda bildirilen nesil etiketleri ve tarihleri

Kaynak	Kuşak İsimleri				
(Howe ve Strauss, 2000, s. 3-29)	Sessiz Kuşak	Boom Kuşağı	13. Kuşak	Milenyum Kuşağı	Z Kuşağı
	1925-1943	1943-1960	1961-1981	1982-2000	2004-2025
(Lancaster ve Stillman, 2010)	Gelenekselciler	Baby Boomers	X’ler Kuşağı	Milenyum Kuşağı	
				Yankı Kuşağı	
				Y Kuşağı	
				Baby Busters	
				Sonraki Kuşak	
	1900-1945	1946-1964	1965-1980	1981-1999	
(Martin ve Tulgan, 2002)	Sessiz Kuşak	Baby Boomers	X Kuşağı	Milenyumlar	
	1925-1942	1946-1960	1965-1977	1978-2000	
(Oblinger ve Oblinger, 2005)	Yetişkinler	Baby Boomers	X-Kuşaklar	Y Kuşağı	Milenyum Sonrası
				NetGen	
				Milenyumlar	
	<1946	1947-1964	1965-1980	1981-1995	1995-Günümüz
(Tapscott, 2008)		Baby Boom Kuşağı	X Kuşağı	Dijital Kuşak	
		1946-1964	1965-1975	1976-2000	
(Zemke vd., 2000)	Gaziler	Baby Boomers	X Kuşağı	Sonrakiler	
	1922-1943	1943-1960	1960-1980	1980-1999	

Doğum yılları, nesiller arasında ayrım yaparken dikkate alınması gereken faktörlerden yalnızca biridir ve bu konuda nispeten küçük bir faktördür. Bunun yerine, çoğu uzman, nesillerin kronolojik tarihlerden çok tarih tarafından şekillendirildiğini savunmaktadır (Bejtkovský, 2016). Yapılan bu çalışmada Sessiz Kuşak, Baby Boomers Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı hakkında bilgi verilecektir.

1.5.1. Sessiz Kuşak

Sessiz Kuşak, 1924 ile 1942 yılları arasında doğmuştur. 1998'de bu bireyler 56 ile 73 yaşları arasındaydı. 1991 itibariyle, Amerika Birleşik Devletleri'nde hala yaşayan 40 milyon insan vardı. W. Strauss ve N. Howe'a (1991) göre, hiçbir zaman “çekilmiş, temkinli, hayal gücünden yoksun, kayıtsız ve maceraperest” bir nesil olmamıştır. Sessiz Kuşak, savaş ve depresyon arasında boğularak büyümüştür. Yetişkinliğe bir savaş kahramanı olmak için çok geç ve altmışların özgür ruhu olmak için çok erken girdikleri söylenmektedir (Strauss ve Howe, 1997).

Bu dönemde yer alan savaşlar ve buhranın yaşattıkları bu kuşaktakilerin devlet yönetim şeklini, iş hayatlarını, dini görüşlerini ve değerlerini etkilemiştir. Bu kuşaktaki bireyler çekirdek aile içinde yetişmiş devletçi ve vatansever bireylerdir. Ayrıca bu kuşak bireyleri dini törenlere katılımı oldukça önemli olarak görmektedirler (Buahene ve Kovary, 2003). Türkiye’de ise bu kuşağın yaşadığı dönem Cumhuriyet Döneminin tek partili olan kısmına girmektedir. O dönemde yer alan savaşların olumsuz etkileri gelir, eğitim ve nüfusu derinden etkileyerek yetersiz kalmasına sebep olmuştur (Ayhün, 2013).

İlgili alanyazın doğrultusunda en yaşlı kuşak olarak toplumda yer almaktadırlar. ERC 2011 Raporlarına göre bu kuşaktaki bireyler direktif beklerler ve otoriteye sadıktırlar. Denge düzene uyum sağlayan bir yapılarının olduğu söylenebilir. Güven, disiplin ve istikrar arayışında olduğu düşünülen bu kuşak girdikleri iş yerlerinde ömür boyu çalışmayı tercih etmektedirler (Adıgüzel vd., 2014). Bu kuşaktaki bireylerin toplumun en yaşlı kesimini oluşturduğu ve oldukça azınlıkta olduğu görülmektedir. Ayrıca bu kuşak hakkında çok fazla veri bulunmamakla birlikte dünyadan göç etmeleri sebebiyle çok anlaşılamadıkları söylenebilir. Ayrıca iki dünya savaşının da bu kuşaktaki bireylerin olduğu dönemde olması da yeterince tanınamamış olmalarını düşündürmektedir.

1.5.2. Baby Boomers Kuşağı

Bu bireyler 1943 ve 1960 yılları arasında doğmuştur. 1998'de yaşları 38 ile 55 arasında değişmekteydi. 1991 itibariyle, 69 milyon hala Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşıyordu. Bu kuşağın Baby Boomers adını almasının temel nedeni ise özellikle ABD’de 2. Dünya savaşından sonra başlayıp 1960'lara kadar süren yıllık doğum hızındaki artışın

yüksek olmasıdır. Çünkü bu dönemde nüfusta bir patlama olması bu kuşağın ismini oluşturmuştur.

Bu nesil boyunca değişmeyen tema, benliğe olan saplantıdır. Bu kendini sabitleme, standartların içselleştirilmesine neden oldu. Boomers, mükemmeliyetçiliğe ve içsel benlik saygısı oluşturmaya eğilimlidir. Bu nesil bir iyimserlik dönemine doğmuştur ve ekolojik ve eğitimsel haçlı seferlerinin liderleri olmuştur (William Strauss ve Neil Howe, 1991).

Baby Boomers kuşağında yer alan bireylerin fedakâr, çalışkan ve itaatkar bir yapısının olduğu söylenmektedir (Ayhün, 2013). Türkiye’de patlama kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem refahın, büyümenin, hizmet ve mallara yönelik özlem duygusunun ağır bastığı bir dönem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kuşak Doğu-Batı dünyası içinde 68’lileri ortaya çıkarmış bir kuşak olarak ifade edilmektedir (Senbir, 2004, s. 24).

1.5.3. X Kuşağı

1961’den 1979’a kadar doğanlara atıfta bulunan X Kuşağı (Guräu, 2012), tarihteki en yüksek eğitilmiş nesillerden biridir ve teknolojik ve medya anlayışlı, şüphecilik ve pragmatizm ile karakterize edilir (Jackson vd., 2011; Littrell vd., 2005). X Kuşağının tek başına veya ebeveyn gözetimi olmadan geçirdiği uzun süreler nedeniyle, benzer deneyimler yaşayan akranları arasında destek buldular. Sonuç olarak, genellikle aile ilişkileri yerine tercih edilen güçlü arkadaş ağları kurmuşlardır (Vejar, 2008). Bu nedenle, X Kuşağı için uygun bir şekilde geçerli olan bir etiket "bağımsız" olarak tanımlanabilir. Birçoğu çocukken kendi problemleriyle yüzleşmek ve çözmek zorunda kaldığından, X Kuşağı kendileri için karar verme güvenini kazanmıştır (Cole vd., 2002).

Dünyadaki teknolojik gelişmelerin çoğunluğu bu dönem içerisinde gelişmeye başladığı için ilk bilgisayar kullanan kuşak olarak yer almaktadır (Gürbüz, 2015). X Kuşağının sahip olduğu teknolojik diğer değişimler içinde ise transistörlü radyo, merdaneli çamaşır makinesi, pikap ve kasetçalar olduğu söylenebilir. Türkiye’de ise 68 Kuşağı, TV’nin evlere girmesi, sinema, sağ-sol çatışmaları gibi olaylara tanıklık etmişlerdir (Türk, 2013).

X Kuşağı döneminde sağlık, eğitim ve nüfusta yaşanan iyileşmeler doğrultusunda bu kuşağın geçiş çocukları olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Ayrıca Türkiye’de de

bu dönem kuşağının hayat standartlarının önemli ölçüde arttığı söylenebilir (Ayhün, 2013).

Bu dönem kuşağı bireylerini topluma aykırı bireyler olarak tanımlamak mümkündür. Çünkü farklı giyim tarzlarına, keskin ve sert politik davranışlara, farklı imajlara ve daha baskın müzik tercihlerine sahip oldukları söylenebilir. Ayrıca bu kuşaktaki bireyler daha saygın bir statü için yüksek oranda sosyalleşme ve para kazanma ile kendilerini ifade etmektedirler (Mücevher ve Erdem, 2018).

1.5.4. Y Kuşağı

Y kuşağı 1978 ile 2000 yılları arasında doğan bireyler için kullanılan bir isimdir (Broadbridge vd., 2007). Y Kuşağında yer alan bireyler genellikle kendine güvenen, bağımsız, ben merkezli, iş birliğine dayalı ve çeşitlilik içeren bir yapıya sahiptir. Bu dönemde yer alan bireyler bilgisayar, teknoloji, internet ve cep telefonları ile birlikte büyümüşlerdir. Sıklıkla iş ve hayat arasındaki ilişkileri göz önünde bulunduran bu kuşak risk alabilen, yüksek beklentili ve verimli olduğunu düşünmektedir. Ebeveynlerinden farklı bir dünyada büyümüşlerdir ve hem tüketim toplumu hem de modern teknoloji toplumu olarak yer almaktadırlar (Puybaraud, 2010).

Y kuşağının ilk yılları belirsizlikle geçmiştir (Tulgan, 2009). Yaşadıkları önemli olaylar arasında 11 Eylül 2001 olayları, diğer terör tehditleri, küreselleşme, şiddetli bir ekonomik durgunluk (Howell vd., 2009), okulda şiddet ve şiddetli akut solunum sendromu salgını yer almıştır (Carver ve Candela, 2008). Y Kuşağı, son derece korunan ve aşırı programlı bir nesil olmuştur. Onlara özel olduklarını söyleyen ebeveynler tarafından yetiştirilmişlerdir. Temel işyeri değerleri arasında çevrimiçi sosyal bağlılık, ekip çalışması, özgür ifade, otorite figürleriyle yakın ilişkiler (ebeveynleriyle olduğu gibi), yaratıcılık, iş-yaşam esnekliği ve teknoloji kullanımı yer alır (Eckleberry-Hunt ve Tucciarone, 2011; Lipkin ve Perrymore, 2009).

İçinde bulunduğu daha olumlu şartlar ve koşullar nedeniyle bu kuşak diğer kuşaklardan ayrılmaktadır. Bu dönemde yer alan teknolojik gelişmeler sayesinde gelişme gösteren bir dünyada yetişme imkanlarının olduğu söylenebilir. Türkiye’de 1980-2000 yılları arasında doğan bireyleri kapsadığı ifade edilen bu kuşak PC ve GSM teknolojilerinin daha da yaygınlaştığı bir dönemde teknoloji dostu bireyler olarak gösterilmektedir (Özdemir, 2017).

1.5.5. Z Kuşağı

Z Kuşağı 1990'ların ortalarında doğmuş 2012'de sona ermiştir (Billings Diane vd., 2016). Bu grubun üyeleri, teknolojinin hevesli tüketicileri ve dijital dünyanın tutkunlarıdır. Gerçek dijital yerliler ve yalnızca teknoloji etkisiyle yetiştirilen tek nesil olarak Z Kuşağı, bazen yalnızca dijital dünyada etkileşime girmeye oldukça alışkın oldukları söylenebilir. Oldukça sık teknoloji kullanımları nedeniyle, sosyal ve ilişki becerilerinde düşük düzeye sahip oldukları söylenebilir. İzolasyon, güvensizlik, anksiyete ve depresyon gibi zihinsel sağlık sorunları için yüksek risk altında oldukları söylenebilir. Teknoloji alışkanlıkları, sınırlı bir dikkat süresi sergilemelerine yol açar ve monotonluk ve tekrarı algıladıklarında kolayca sıkılırlar. Z kuşağı genel olarak kolaylık ve aciliyet istedikleri söylenebilir. Sosyal, politik ve ekonomik belirsizlik dönemlerinde büyümüş olan bu nesil, temkinli ve duygusal, fiziksel ve finansal güvenlikle ilgilenmektedirler. Z Kuşağı ırksal ve etnik açıdan çeşitli ve açık fikirli olmasına rağmen, genellikle sosyal konularda aktif bir rol üstlenmezler, bunun yerine yerleşik aktivizmle uğraşmayı tercih ederler (Chicca ve Shellenbarger, 2018; Igel ve Urquhart, 2012; Loveland, 2017; Rickes, 2016).

Türkiye'de ise 2000 yılı ve sonrasında doğmuş kuşak olarak tanımlanmaktadır. Araştırmacılar bu kuşaktan sonra Alfa Kuşağının geleceğini düşünmektedirler. Ayrıca bu kuşağı Y Kuşağından ayıran en temel özellik ise doğrudan teknolojinin içinde doğmuşlardır (Özdemir, 2017). Ayrıca sosyal ağlara ve internete bağlandıkları cihazlar ile oldukça yakın bir ilişki halinde bulunan bu kuşak daha ilkökula başlamadan sosyal ağlara üye olmaktadır. Teknolojik gelişmeleri ve olayları çok hızlı bir şekilde kavrayıp kullanıma sokabilen bu kuşağın yaptığı işlerde hızlı ve titiz bir şekilde kullanabilmektedirler. Buna ek olarak bu kuşaktaki bireyler doğuştan tüketici olarak da nitelendirilebilmektedirler (Acılıoğlu, 2015, s. 25).

1.6. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kuşaklar ile ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde yurt içinde ve yurt dışında yapılmış birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Leiter vd. (2009), Baby Boomers ve X kuşağının işten ayrılma niyeti, tükenmişlik, bilgi paylaşımı, kontrol ve değer uyumu arasındaki farklılıkları incelediği çalışmasında X Kuşağındaki bireylerin tükenmişlik,

değer uyumsuzluğu ve işten ayrılma niyetlerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğunu bulgulamışlardır.

Rani ve Samuel (2016), kişi örgüt uyumundaki ve iş değerlerindeki kuşak farklılığını incelediği çalışmasında Y Kuşağındaki bireylerin kişi örgüt uyumlarında X Kuşağındaki bireylere göre daha yüksek tutarsızlıkların olduğunu saptamıştır.

Messarra vd. (2016), kişilik özellikleri ile çatışma becerileri arasındaki ilişkide X Kuşağı ve Y Kuşağının düzenleyici etkisini araştırmak için bir çalışma yapmışlardır. Yapılan çalışmada X kuşağının ve Y kuşağının belirli kişilik özellikleri ile çatışma çözme stilleri arasındaki ilişkiyi orta düzeyde tuttuğunu göstermiştir.

Çağlayan'ın (2019) X ve Y Kuşaklarının sosyal refahlarını incelediği çalışmasında X ve Y Kuşaklarının yaşam doyumu ve memnuniyeti arasında farklılaşmanın olduğunu bulgulamıştır. X Kuşağındaki bireyler sosyal refahı; mevcut hayattan ödün vermemek olarak algılarken Y Kuşağındaki bireyler ise hep ileri gitme olarak algıladığı saptanmıştır.

Atılgan'ın (2019) mağaza atmosferinin deneyimsel pazarlamaya yönelik etkisinde kuşak farklılıklarını incelediği çalışmasında X Kuşağındaki bireylerin Y ve Z Kuşaklarına göre mağazalardaki atmosfer değişikliklerini algılamalarında daha yüksek düzeyde farkındalıklarının olduğunu saptamıştır.

Şenturan vd. (2016) yaptıkları X ve Y kuşağı yöneticileri arasında iş değeri farklılıkları ve algısı üzerine çalışmalarında Y Kuşağı yöneticilerinin çalışma koşulları, iş ilişkileri, yeteneklilik ve etkileme boyutlarında X Kuşağı yöneticilerine göre daha yüksek ortalamalarının olduğunu bulgulamışlardır.

Lissitsa ve Laor (2021) kuşakların teknolojik kullanımına ilişkin yaptığı çalışmasında ise Y kuşağındaki bireylerin sosyal onay ihtiyacından dolayı teknoloji kullanımında X kuşağına göre daha dikkat ettiklerini tespit etmiştir.

Yaşlılığa yönelik yapılmış çalışmalar incelendiğinde yurt içinde ve yurt dışında yapılmış birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Şahin (2015) yaşlılara sunulan hizmetler ve yaşlılığa bakışta farkındalığa ilişkin yapmış olduğu çalışmasında yaşlı bireylerin huzurevlerinden ziyade aileleri ile kalmaları gerektiğini ve yaşlıların aile içinde birleştirici özelliğinin olduğunu tespit etmiştir.

Akyol vd.'nin (2010) yapmış oldukları çalışmalarında yaşlı bireylerin kişisel özelliklerinin, sağlık durumlarının, sosyal ve fiziksel çevrenin yaşam kalitesini ve depresyonu anlamlı olarak etkilediğini bulgulamışlardır.

Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin Güven vd.'nin (2012) yaptıkları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin olumlu tutumlara sahip olduklarını saptamışlardır. Ayrıca cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve okunan bölümün de yaşlılara yönelik tutumu etkilediğini ifade etmişlerdir.

Tamer (2014) kuşakların yaşlılığa yönelik algılarını incelediği çalışmasında genç nesillerin yaşlılığa dair genel bir olumsuz algılarının olduğunu, yaşlanmayla birlikte içe kapanıklığın, huysuzluğun, mesleki yetersizliklerin ve geçmişe dair saplantının arttığını düşünmekte oldukları tespit edilmiştir. Buna ilaveten ise yaşlıların saygın bir konumda olduklarını, onların birikim ve tecrübelerine ihtiyacın olduğunu da ifade edilmiştir.

Suganya (2016) yaşlılık ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında kalınan huzurevleri ile yaşam kalitesi arasında bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Lissitsa vd. (2022) yaşlıların internet kullanımı üzerine yaptığı çalışmasında sosyo-ekonomik statüye göre kullanımlarının farklılaştığını tespit etmiştir. Bu bağlamda yaşlıların internet kullanımı cinsiyet değişkeninden ziyade medeni durum, yaş, eğitim, ekonomik düzey gibi değişkenlerden etkilenmektedir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde sınırlılıklar, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan yöntemler sunulmuştur. Bir araştırma için yöntemin uygun planlanması çok önemlidir. Çünkü araştırma sorularına geçerli ve güvenilir cevaplar alabilmek için planlamanın uygun yapılması gerekmektedir.

Bilimsel yöntem fikirleri test etmek ve soruları yanıtlamak için sistematik olarak kanıt toplama ve değerlendirme sürecidir. Yani kısacası veri toplamak verilerin analizini yapmak yorumlamak ve kullanmak için sistematik bir analiz süreci olarak karşımıza çıkmaktadır (Mertens, 2019).

2.1. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- Çalışma, yalnızca X, Y ve Z kuşaklarındaki bireyleri kapsamaktadır.
- Katılımcıların ölçeklere verdikleri cevaplar, öznel tanımlamalara dayanmaktadır.
- Araştırma, katılımcıların isteğine bağlı olarak gerçekleştirildiği için genelleme yapmada sınırlıdır.
- Veri, katılımcıların ölçeklere ve görüşme formlarına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- Çalışma, belirli bir coğrafi ve kültürel bağlamdaki bireyleri temsil etmektedir.
- Katılımcılar arasında değişen katılım dereceleri, genel sonuçları etkileyebilir.
- Araştırma, belirli bir zaman diliminde yapıldığı için zaman içindeki değişkenleri dikkate almakta sınırlıdır.

2.2 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Yapılan çalışmada karma yöntem araştırmalarından açıklayıcı desen kullanılmıştır. X, Y ve Z kuşaklarının yaşlılara yönelik tutumları incelenerek bu bağlamdaki düşünceleriyle de genel tutumlarının açıklanması hedeflenmiştir. Çünkü büyük gruplarla yapılan çalışmalarda derinlemesine bilgi elde etmek her zaman mümkün değildir. Küçük gruplardan derinlemesine bilgi elde etmenin daha iyi olabileceği belirtilmektedir

(Büyüköztürk vd., 2017). Açıklayıcı deseni Creswell ve Plano Clark (2018) nicel verilerin elde edilmesinden sonra benzer örneklemden önemli görülen noktaların mülakatlarla yani nitel verilerle açıklanması olarak tanımlamışlardır.

Araştırmanın nicel verileri toplanırken nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel ve tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışma planlanmaktadır. Tarama modeli, geçmişte olan veya süregelen bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan (Karasar, 2003), bir konu veya olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin, ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği, diğer araştırmalara göre daha büyük örneklem seçilerek yapılan araştırmalardır. Yapılan çalışma betimsel istatistiksel analizler ile tamamlanacaktır.

Çalışmanın nitel verileri toplanırken nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde planlanmıştır. Merriam ve Tisdell (2009) durum çalışmasını belirli bir sistemin nasıl işlediğinin derinlemesine incelenmesi şeklinde belirtmişlerdir. Bu bağlamda X, Y ve Z kuşaklarının yaşlılara yönelik tutumlarının nasıl bir işleyiş içerisinde olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır.

2.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Evreni temsil etmesi düşünülen tarama araştırması örneklemi, yapılan uygulamalar aracılığıyla evrenin tutumları, eğilimleri ve görüşlerinin betimlenmesini sağlamaktadır. Bu kapsamda X, Y ve Z kuşağından bireyler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubu ise Ağrı ili Merkez ilçesinde yaşayan bireyler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem hesaplaması G*Power örneklem hesaplama aracı ile X, Y ve Z kuşaklarından %5 hata payı %95 güven aralığında ve orta etki büyüklüğünde 278 kişi ile çalışılması gerektiği hesaplanmıştır (Cohen vd., 2000). Toplamda ise uç değerlerin de olabileceği düşünülerek Google Forms aracılığıyla 320 kişiye ulaşılmıştır. Fakat uç değerlerden dolayı 4 kişinin verisi toplam veri setinden çıkarılarak 316 kişi ile çalışma tamamlanmıştır. Çalışmanın nicel kısmına katılanların bazı demografik bilgileri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Çalışmaya katılım gösterenlerin bazı demografik bilgileri

Değişken	Katılımcı	F	%
Cinsiyet	Erkek	97	30.7
	Kadın	219	69.3
Kuşak	X Kuşağı	92	29.1
	Y Kuşağı	95	30.1
	Z Kuşağı	129	40.8
Annenin Yaşam Durumu	Sağ	250	79.1
	Vefat	66	20.9
Babanın Yaşam Durumu	Sağ	246	77.8
	Vefat	70	22.2
Algılanan Ekonomik Düzey	Düşük	62	19.6
	Orta	254	80.4
Medeni Durum	Bekar	173	54.7
	Evli	143	45.3
Eğitim Durumu	İlköğretim	93	29.4
	Ortaöğretim	59	18.7
	Yükseköğrenim	164	51.9
Yaşamın Çoğunlukla Geçtiği Yer	Büyükşehir	72	22.8
	Küçük Şehir	85	26.9
	İlçe	90	28.5
	Köy	69	21.8
Aile Tipi	Çekirdek Aile	215	68.0
	Geniş Aile	101	32.0
65 Yaş Üstü ile Daha Önceden Yaşama	Evet	201	63.6
	Hayır	115	36.4
Toplam		316	100.0

Çalışmaya katılım gösterenlerin %69,3'ünün kadın olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmaya %40,8 oranında X kuşağından bireyler katılım göstermiştir. Katılımcıların %20,9'unun annesi, %22,2'sinin babası vefat etmiştir. %19,6'sı ekonomik düzeyini düşük olarak algılamaktadır. %45,3'ü evlidir, %51,9'u yükseköğrenim görmüştür ve katılımcıların %21,8'i yaşamlarının büyük bir çoğunluğunu köyde geçirmiştir. %32'si geniş aile tipinde yaşamaktadır ve %63,6'sı daha önceden ya da şu anda 65 yaş üstü en az bir kişi ile aynı yerde yaşamaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması ise 31,78 (S.s. = 13,99) olduğu görülmüştür.

Çalışmanın nitel çalışma grubunda yer alan bireylerine yönelik bazı demografik bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Nitel çalışma grubuna ilişkin bazı tanımlayıcı bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Aile Tipi	Evde Yaşlı Birinin Olması
X1	Erkek	45	Çekirdek	Yok
X2	Kadın	50	Çekirdek	Yok
X3	Erkek	52	Çekirdek	Yok
X4	Erkek	62	Geniş	Yok
X5	Erkek	53	Çekirdek	Yok
X6	Kadın	47	Çekirdek	Yok
X7	Erkek	45	Çekirdek	Yok
X8	Kadın	53	Çekirdek	Yok
X9	Kadın	69	Geniş	Yok
X10	Kadın	58	Çekirdek	Yok
Y1	Kadın	36	Çekirdek	Yok
Y2	Erkek	37	Geniş	Var
Y3	Kadın	31	Çekirdek	Yok
Y4	Kadın	31	Çekirdek	Yok
Y5	Kadın	34	Çekirdek	Yok
Y6	Erkek	36	Çekirdek	Yok
Y7	Erkek	40	Çekirdek	Yok
Y8	Kadın	29	Çekirdek	Yok
Y9	Erkek	30	Çekirdek	Yok
Y10	Erkek	38	Geniş	Var
Z1	Erkek	21	Çekirdek	Yok
Z2	Erkek	20	Geniş	Var
Z3	Erkek	21	Çekirdek	Yok
Z4	Erkek	21	Çekirdek	Yok
Z5	Erkek	21	Çekirdek	Yok
Z6	Kadın	21	Çekirdek	Yok
Z7	Kadın	22	Çekirdek	Yok
Z8	Kadın	21	Çekirdek	Yok
Z9	Kadın	22	Çekirdek	Yok
Z10	Kadın	22	Çekirdek	Yok

Nitel verilerin toplanması sırasında ise yine Ağrı ili Merkez İlçesinde yaşayan X, Y ve Z kuşaklarından 10'ar birey ile görüşmeler sağlanmıştır. Örneklem grubuna ulaşım için kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme yönteminde çalışmanın konusu ile ilgili olarak seçilen bir ya da birkaç kişi aracılığıyla diğer kişilere ulaşılmaktadır (Biernacki ve Waldorf, 1981).

2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmanın bu bölümünde çalışmada kullanılan veri toplama araçları hakkında bilgi verilmiştir.

2.4.1. Kogan Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği

Kogan (1961) tarafından geliştirilen “Kogan Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği”, kişilerin yaşlılara yönelik tutumlarının ölçülmesi amacıyla oluşturulmuş bir ölçektir. Söz konusu ölçek öğrencilere, sağlık personeline ve birçok meslek grubuna yaşlılara karşı tutumlarının belirlenmesi amacıyla uygulanmıştır. Sosyal içerikli ve “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “biraz katılmıyorum”, “biraz katılıyorum”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” şeklinde 6’lı likert tipi bir ölçek olan YKTÖ, 17si pozitif, 17si negatif ifade içeren 34 maddeden oluşmaktadır. “Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği”nin Türkçe’ye uyarlaması, Kılıç ve Adıbelli (2011) tarafından 263 hemşire ve hemşire adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. 34 maddeden oluşan YKTÖ’nin Türk toplumuna uyarlamasında 7, 8, 13, 14, 19, 20, 21, 22. maddelerde düşük korelasyon değerleri elde edildiğinden bu maddeler çıkarılmış, ölçek 13’ü pozitif, 13’ü negatif ifade içerecek şekilde toplam 26 maddeye indirgenmiştir. Her bir maddeden en az 1 en fazla 6 puan olmak üzere ölçekten toplam 26-156 arasında puan elde edilmektedir. Toplam puanın artması kişinin yaşlılara yönelik pozitif tutumu olduğunu göstermektedir. Yapılan bu çalışmada Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .852 olarak elde edilmiştir. Kullanılan ölçek Ek-1’de verilmiştir.

2.4.2. Görüşme Formu

Görüşme formu ilgili alanyazın taraması yapılarak oluşturulmuştur. Görüşme formu içerisinde her kuşağın yaşlılara yönelik tutumları hakkında bilgi sahibi elde edilebilmesi amacıyla yönelik sorular yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan soruların bir örneği Ek-2’de sunulmuştur.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmanın analizlerinin gerçekleştirilebilmesi için verilerin normallik dağılım düzeyi incelenmiştir. Normallik dağılımı incelenirken çarpıklık-basıklık katsayılarının

yanında Histogram ve Kutu Grafikleri incelenmiştir. Ölçeğe ait merkezi eğilim ölçüleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Kogan Yaşlılık Ölçeği merkezi eğilim tablosu

Değişken	N	Mod	Med.	$\bar{X}$	S.s.	Çarpıklık	Basıklık
Kogan	316	106	100	96.84	15,89	-.389	-.360

Elde edilen verilerin normallik dağılımı incelendiğinde çarpıklık-basıklık katsayılarının ± 2 değer aralığı arasında yer aldığı görülmektedir (George ve Mallery, 2016; Tabachnick vd., 2006). Ayrıca incelenen kutu grafikleri ve Histogram grafikleri de normal dağılımı destekler niteliktedir. (Tan, 2016), ANOVA ve T testi için örneklem büyüklüklerinin 20 ve üzerinde olmasının yeterli olabileceğini, ayrıca normallik varsayımının sağlanmasa bile bu testlerin güçlü olduğunu vurgulamıştır. Ek olarak, (de Winter, 2013), T testinin 5 ve daha az sayıdaki örneklem grupları için dahi uygulanabilir olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla verilerin analizleri sırasında iki bağımsız değişkende parametrik testlerden t testi, ikiden fazla bağımsız değişkende Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA’da anlamlılık yakalanması durumunda ise örneklem sayısı eşit olmadığı için Post-Hoc testlerinden Bonferroni kullanılmıştır (Kayri, 2009).

Nitel verilerin analizi sırasında ise MAXQDA nitel veri analizi programı aracılığıyla içerik analizi kullanılarak tema ve alt temalara ayrılmıştır. Verilerin analizi sırasında tematik analiz kullanılmıştır. Veriler toplanırken öncelikle katılımcılardan gerekli izinler alınmış ve izinler doğrultusunda sorular sorulurken ses kaydı alınmıştır. Alınan ses kayıtları daha sonrasında metin haline dönüştürülmüştür. Her kayıt metin haline dönüştürüldükten sonra MAXQDA paket program aracılığıyla kodlamalar yapılarak temalara ayrılmıştır.

Yapılan araştırmaların kabul görebilmesi için asgari düzeyde geçerli ve güvenilir düzeyde olması beklenmektedir. Araştırmaların planlandığı desen, veri toplama aracı ve analizine ait geçerlilik ve güvenilirliğin belirlenmesi çalışmanın kabul görmesini ve inandırıcılığını belirleyici roledir. Nicel çalışmalarda geçerlilik ve güvenilirlik için çeşitli yöntemler bulunmasına rağmen nitel çalışmalar için kesin bir değer bulgulanması mümkün değildir (Shenton, 2004). Nitel araştırma yöntemlerinde süreçlerin ayrıntılı bir şekilde ifade edilmesi çalışmaya ait olan inandırıcılığı artırmaktadır. Şimşek ve Yıldırım (2011) nitel olarak planlanmış araştırma çalışmalarında araştırmacıların olaylar

karşısındaki görüşlerinin ve algılarının farklı olması sebebiyle elde edilen sonuçların farklı olabileceğini ifade etmiştir.

Bu bağlamda temaların kodlamaları esnasında araştırmacı ve bir yardımcı birbirinden bağımsız olarak bir mülakatın transkriptlerini kategorize ederek kodlamıştır. Kodlamadan sonra iki araştırmacı oluşturdukları kod kitapçıklarını tartışarak yeni bir kodlama kitapçığı geliştirmiştir. Bu doğrultuda kodlayıcılar arası uyumun olması amaçlanmıştır. Ayrıca tutarlılığın sağlanması için çalışmanın bulguları katılımcıların görüşleri ile doğrudan desteklenmiş ve kodlamalar ile tutarlılık sağlanarak bulgular sunulmuştur. Son olarak Creswell'in (2002) ifade ettiği gibi bulgular ilişkili durumlar doğrultusunda yorumlanmış ve temaların iç tutarlılığının sağlanabilmesi için içsel ve dışsal heterojenlik kriterleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu kapsamda "X Kuşağı", "Y Kuşağı" ve "Z Kuşağı" olmak üzere 3 farklı tema elde edilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde çalışmadan elde edilen nicel ve nitel bulgular verilerek bilimsel açıklamaları yapılmıştır.

3.1. NİCEL BULGULAR

Kuşakların birbiri arasında yaşlılara yönelik tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığının incelemesi Tablo 5'te yapılan ANOVA ile verilmiştir.

Tablo 5. Kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının ANOVA tablosu

Değişken	Kuşak	N	$\bar{X}$	s.s	s.d.	F	p
Kogan Yaşlılık	X Kuşağı	92	96.24	16.17	2-313	.101	.904
	Y Kuşağı	95	96.93	17.41			
	Z Kuşağı	129	97.21	14.56			

$p < 0,05$

Kuşakların kendi aralarındaki kıyaslaması incelendiğinde yaşlılara yönelik tutumlarının istatistiksel olarak birbirinden ayrılmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p > 0,05$). Buna göre kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının birbirinden istatistiksel olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Kuşakların cinsiyetlerine göre yaşlılara yönelik tutumları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Kuşakların cinsiyetlerine göre yaşlılara yönelik tutumları

Kuşaklar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.s	sd	t	p
X Kuşağı	Erkek	29	94.45	17.32	90	-.719	.474
	Kadın	63	97.06	15.69			
Y Kuşağı	Erkek	39	105.26	16.06	93	4.227	.000*
	Kadın	56	91.13	16.00			
Z Kuşağı	Erkek	29	95.21	12.73	127	-.840	.403
	Kadın	100	97.79	15.06			
Toplam	Erkek	97	99.02	16.23	314	1.627	.105
	Kadın	219	95.87	15.67			

* $p < 0,05$

Kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre istatistiksel bağlamda farklılaşması incelenmiştir. Buna göre X, Z kuşaklarının ve genelin yaşlılara yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Fakat Y kuşağında erkeklerin yaşlılara yönelik tutumlarının kadınlara göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Kuşakların çalışma durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Kuşakların çalışma durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumları

Kuşaklar	Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	S.s	sd	t	p
X Kuşağı	Çalışıyor	30	97.37	16.86	90	.463	.644
	Çalışmıyor	62	95.69	15.95			
Y Kuşağı	Çalışıyor	45	105.18	14.53	93	4.888	.000*
	Çalışmıyor	50	89.50	16.52			
Z Kuşağı	Çalışıyor	9	97.56	12.89	127	.074	.941
	Çalışmıyor	120	97.18	14.73			
Toplam	Çalışıyor	84	101.57	15.56	314	3.232	.001*
	Çalışmıyor	232	95.12	15.68			

* $p<0,05$

Kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının çalışma durumlarına göre istatistiksel bağlamda farklılaşması incelenmiştir. Buna göre her ne kadar X ve Z kuşaklarının yaşlılara yönelik tutumlarında çalışan kişilerin ortalaması daha yüksek olsa da çalışma değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Fakat hem Y kuşağında hem de genel karşılaştırmada çalışan kişilerin yaşlılara yönelik tutumlarının çalışmayanlara göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Katılımcıların annesinin yaşayıp yaşamaması durumuna göre yaşlılara yönelik tutumları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Kuşakların anne yaşam durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumları

Kuşaklar	Anne Yaşam	N	$\bar{X}$	S.s	sd	t	p
X Kuşağı	Sağ	48	92.27	17.09	90	-2.530	.013*
	Vefat	44	100.57	14.06			
Y Kuşağı	Sağ	85	98.14	16.52	93	2.015	.047*
	Vefat	10	86.60	22.00			
Z Kuşağı	Sağ	117	97.26	14.84	127	.114	.909

	Vefat	12	96.75	12.10			
	Sağ	250	96.60	15.95			
Toplam	Vefat	66	97.75	15.72	314	-.526	.599

* $p<0,05$

Kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının anne yaşam durumlarına göre istatistiksel bağlamda farklılaşması incelenmiştir. Buna göre Z kuşağının ve genel toplamın yaşlılara yönelik tutumlarının annelerinin sağ olup olmaması durumuna göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Fakat hem X kuşağında hem de Y kuşağındaki kişilerin yaşlılara yönelik tutumlarının annelerinin sağ olup olmaması durumuna göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$). X Kuşağından bireylerin annesi vefat edenlerin, Y Kuşağından bireylerin ise annesi sağ olanların yaşlılara yönelik olumlu tutumlarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların yaşamlarının çoğunlukla geçtiği yerleşim yerine göre yaşlılara yönelik tutumları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Kuşakların yaşamlarını çoğunlukla geçirdikleri yerlere göre yaşlılara yönelik tutumları

Kuşaklar	Yerleşim Yeri	N	$\bar{X}$	s.s	s.d.	F	p	Fark
X Kuşağı	Büyükşehir ^a	16	97.44	13.07	3-88	.529	.663	-
	Küçük Şehir ^b	33	97.76	15.85				
	İlçe ^c	15	91.60	15.97				
	Köy ^d	28	96.25	18.48				
Y Kuşağı	Büyükşehir ^a	28	96.96	14.48	3-91	.819	.487	-
	Küçük Şehir ^b	25	100.60	14.06				
	İlçe ^c	31	96.03	22.60				
	Köy ^d	11	91.00	14.18				
Z Kuşağı	Büyükşehir ^a	28	94.54	18.29	3-125	3.910	.010*	b>c d>c
	Küçük Şehir ^b	27	102.11	10.58				
	İlçe ^c	44	92.80	14.80				
	Köy ^d	30	101.77	10.93				
Toplam	Büyükşehir ^a	72	96.13	15.64	3-312	2.436	.065	-
	Küçük Şehir ^b	85	99.98	13.80				
	İlçe ^c	90	93.71	17.92				
	Köy ^d	69	97.81	15.21				

* $p<0,05$

Kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının yaşamlarını çoğunlukla geçirdikleri yerleşim yerlerine göre istatistiksel bağlamda farklılaşması incelenmiştir. Buna göre X, Y ve genel kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının yerleşim yeri değişkenine göre

istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Fakat Z kuşağında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$). Aradaki farklılığın hangi iki yerleşim yeri arasında olduğunun tespiti için Post-Hoc testlerinden Bonferroni uygulanmıştır. Buna göre hem küçük şehir hem de köy ortamında yaşamının çoğunluğunu geçiren Z kuşağından bireylerin ilçede geçirenlere göre yaşlılara yönelik tutumları istatistiksel olarak daha yüksektir denilebilir.

Katılımcıların aile türlerine göre yaşlılara yönelik tutumları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Kuşakların aile türlerine göre yaşlılara yönelik tutumları

Kuşaklar	Aile Türü	N	$\bar{X}$	S.s	sd	t	p
X Kuşağı	Çekirdek Aile	67	96.28	16.30	90	.043	.966
	Geniş Aile	25	96.12	16.16			
Y Kuşağı	Çekirdek Aile	60	97.83	15.95	93	.663	.509
	Geniş Aile	35	95.37	19.81			
Z Kuşağı	Çekirdek Aile	88	95.52	15.85	127	-2.241	.027*
	Geniş Aile	41	100.83	10.62			
Toplam	Çekirdek Aile	215	96.40	15.97	314	-.713	.476
	Geniş Aile	101	97.77	15.74			

$p<0,05$

Kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının aile türlerine göre istatistiksel bağlamda farklılaşması incelenmiştir. Buna göre X, Y ve genel kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının aile türlerine göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Fakat Z kuşağında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$). Aradaki farklılığın hangi aile lehinde olduğu incelendiğinde geniş ailede yaşayan Z kuşağı bireylerinin yaşlılara yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların 65 yaş ve üstünde olan biriyle aynı anda yaşama durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Kuşakların 65 yaş üstü biriyle yaşama durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumları

Kuşaklar	65 Yaş Üstüyle Yaşama	N	$\bar{X}$	S.s	sd	t	p
X Kuşağı	Evet	78	96.23	16.88	90	-.012	.991
	Hayır	14	96.29	11.98			
Y Kuşağı	Evet	54	97.98	16.56	93	.676	.501
	Hayır	41	95.54	18.58			
Z Kuşağı	Evet	69	99.04	13.51	127	1.542	.126
	Hayır	60	95.10	15.54			
Toplam	Evet	201	97.67	15.68	314	1.221	.223
	Hayır	115	95.40	16.20			

$p < 0,05$

Kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının 65 yaş üstü biriyle yaşama durumlarına göre istatistiksel bağlamda farklılaşması incelenmiştir. Buna göre tüm kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının 65 yaşında biriyle yaşama durumlarına göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır ($p > 0,05$). Dolayısıyla kuşakların 65 yaş ve üstünde biriyle yaşayıp yaşamama durumları onların yaşlılara yönelik tutumlarını etkilemediği söylenebilir.

3.2. NİTEL BULGULAR

3.2.1. X Kuşağı

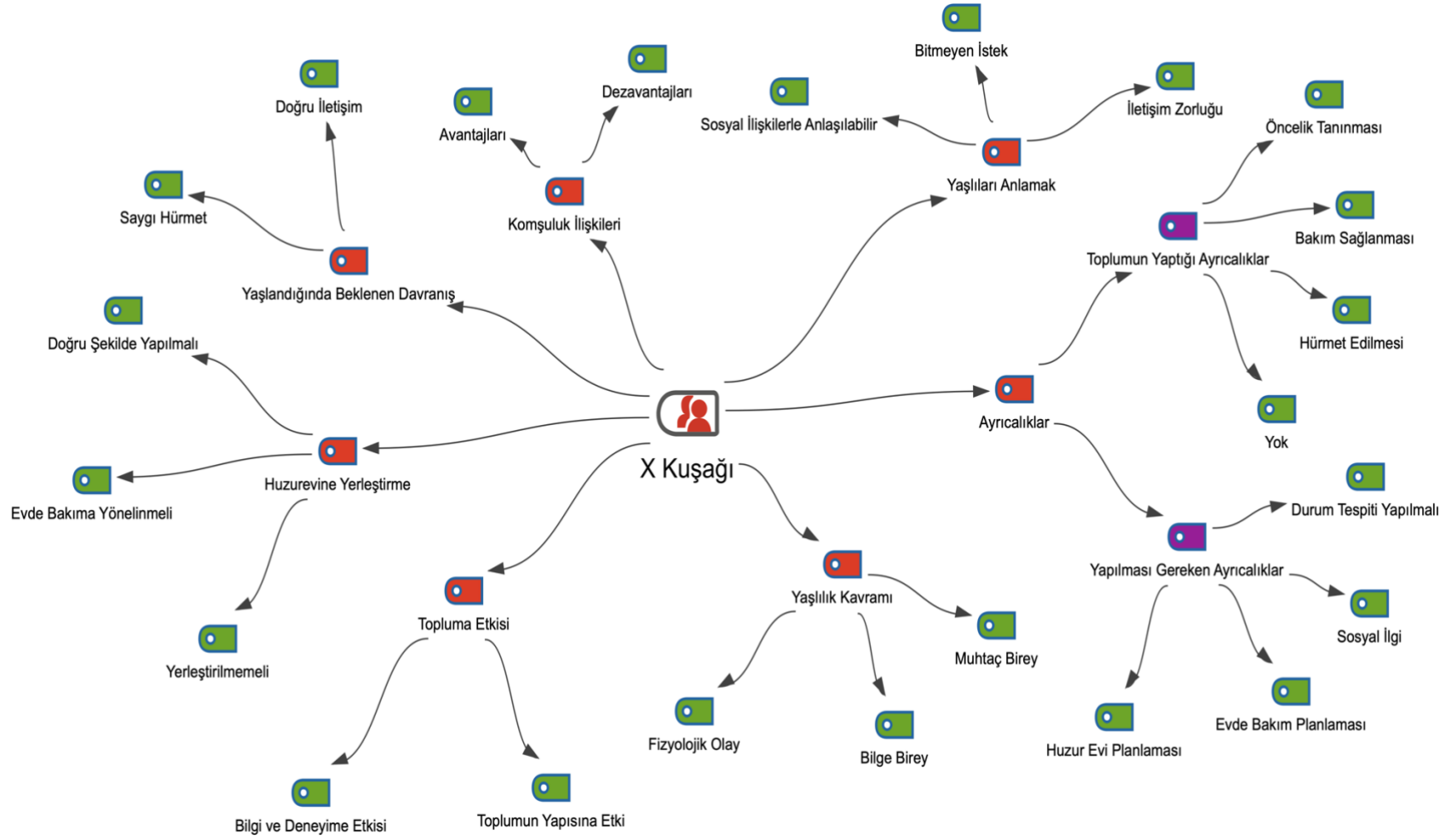
Tablo 12’de X kuşağındaki bireylerin cevaplarının yer aldığı temadaki alt temalar ve kodlamalarının dağılımları sunulmuştur.

X kuşağında yer alan bireylerin yaşlılık ve yaşlılar hakkındaki düşünceleri yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla incelenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların verdikleri cevaplardan toplamda 93 kodlamanın olduğu yedi farklı alt tema ortaya çıkmıştır.

Tablo 12. X Kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kod dağılımları

X Kuşağı		f	Yüzde
Alt Temalar	Ayrıcalıklar	26	27,96
	Komşuluk İlişkileri	16	17,20
	Yaşlılık Kavramı	12	12,90
	Huzurevine Yerleştirme	10	10,75
	Yaşlıları Anlamak	10	10,75
	Topluma Etkisi	10	10,75
	Yaşlandığında Beklenen Davranış	9	9,68
	TOPLAM	93	100,00
Kodlar	Ayrıcalıklar	f	Yüzde
	Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar	15	57,69
	Yapılması Gereken Ayrıcalıklar	11	42,31
	TOPLAM	26	100,00
Kodlar	Komşuluk İlişkileri	f	Yüzde
	Avantajları	9	56,25
	Dezavantajları	7	43,75
	TOPLAM	16	100,00
Kodlar	Yaşlılık Kavramı	f	Yüzde
	Muhtaç Birey	7	58,33
	Fizyolojik Olay	4	33,33
	Bilge Birey	1	8,33
	TOPLAM	12	100,00
Kodlar	Huzurevine Yerleştirme	f	Yüzde
	Yerleştirilmemeli	6	60,00
	Doğru Şekilde Yapılmalı	3	30,00
	Evde Bakıma Yönelmeli	1	10,00
	TOPLAM	10	100,00
Kodlar	Yaşlıları Anlamak	f	Yüzde
	İletişim Zorluğu	7	70,00
	Sosyal İlişkilerle Anlaşılabilir	2	20,00
	Bitmeyen İstek	1	10,00
	TOPLAM	10	100,00
Kodlar	Topluma Etkisi	f	Yüzde
	Toplumun Yapısına Etki	6	60,00
	Bilgi ve Deneyime Etkisi	4	40,00
	TOPLAM	10	100,00
Kodlar	Yaşlandığında Beklenen Davranış	f	Yüzde
	Saygı Hürmet	7	77,78
	Doğru İletişim	2	22,22
	TOPLAM	9	100,00

Şekil 1’de X kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik algılarına ilişkin düşüncelerinden yola çıkılarak oluşturulan alt tema ve kodların kavram haritası gösterimi verilmiştir.

Şekil 1. X kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kavram haritası

Şekil 1’de X kuşağındaki bireylerin görüşlerine yönelik kodlamalara yer verilmiştir. 7 farklı alt temanın ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Görüşmeler doğrultusunda X kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının çeşitli kategorilerde görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Öncelikle X kuşağındaki bireylerin yaşlılık kavramı hakkındaki görüşleri incelendiğinde bu durumu fizyolojik olay, bilge birey ya da muhtaç birey olarak gördükleri yorumlarına ulaşılmıştır.

Katılımcıların fizyolojik olay olarak görmesi yorumları incelenmiştir:

X1: “Fiziksel ve ruhsal çöküş.”

X3: “İnsanların biyolojik olarak belli bir evreye geldikten sonra yaşanan fiziki bir olaydır.”

X6: “Unutkanlık, Alzheimer, tekrar tekrar sorma, bilinçsiz konuşma.”

Bu bağlamda yaşlanmanın fizyolojik bir olay olduğu görüşüne sahip katılımcılar olduğu görülmektedir. Çünkü unutkanlık, fiziksel çöküş, bilinçsiz konuşma gibi durumlar yaşlanma ile birlikte ortaya çıkan fizyolojik olaylardır.

Muhtaç birey ya da bilge birey olarak gören katılımcılar da yer almaktadır.

X7: “Toplumda diğer insanlara göre bilgi, tecrübe ve yaş açısından daha olgun insanlar geliyor.”

X4: “Yaşlılar eziliyor, bakımsız kalıyor, kimsesiz kalıyor evde sahip çıkılmıyor. Zorluk çekiyorlar yani annemden biliyorum abimin evinde kalıyor yengem bakmıyor zorluk çekiyor.”

X5: “Kendi ihtiyaçlarını gideremeyen kendi kişisel bakımını yapamayan kazancını sağlayamayan kişi.”

X8: “Muhtaç duruma gelmek ve hastalıkların artması.”

Gibi durumların olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yaşlıların muhtaç ve aciz bir durumda kaldığını düşünenlerin yanında toplumdaki insanlara kıyasla daha bilgili olduklarını söyleyen bireylerin de olduğu görülmektedir. Fizyolojik bağlam üzerinden de muhtaçlık değerlendirilebilir. Çünkü yaşlılık kavramı incelendiğinde fizyolojik bir olay olan yaşın artması anlamına gelmekteyken yaşlılık kavramı ise yaşamın bir bölümü anlamına gelmektedir (Beğer ve Yavuzer, 2012). Yaşlanma bir süreç iken yaşlılık ise bu sürecin sonunda geline nokta olarak düşünmek gerekir (Tufan, 2014). Bu sebeple katılımcılardan bu şekilde düşünceleri beklenebilir.

Yaşlıları Anlamak alt temasındaki görüşler incelendiğinde Sosyal İlişkilerle Anlaşılabilir, Bitmeyen İstek ve İletişim Zorluğu kodları elde edilmiştir. Bu kodlar incelenmiştir.

X2: “Aslında zorlukları yok yaşlıları anlamanın oturup iyice dinlersen sohbet edersen hiç de zor değil çok basit aslında onlar sadece sevgiye muhtaç.”

X5: “Yaşlandıkça tabi ki daha çocuksu ve duygusal oluyorlar daha hoşgörülü anlayışlı kırmadan konuşmamız gerekiyor. Onlara öf bile denmemeli üzmemeliyiz.”

X1: “Yaşlıların fikirlerini kendi dönemlerine yaşam şartlarına göre değerlendirmek genç nesil için çoğu zaman neredeyse imkansızdır. Geçerliliğini yitirmiş, tarih derslerin de kalmış şartları anlamak çok zor.”

X6: “Söylersin tekrar söylemek zorunda kalırsın yaşlılar unuttur, kendi bildiklerini okurlar.”

X7: “Anlama süreçleri eskisi kadar hızlı değildir, yeni durumlara uyumları ve kabulleri yavaştır, konuşma zorlukları yaşarlar.”

X3: “İstekleri bitmez, fizyolojik ve nörolojik olarak daha sabırsızdırlar istekleri bitmez.”

Yaşlıların ilgiyle ve hoşgörüyle dinlenmeleri sonucunda onları anlamanın gayet mümkün olduğu, öte yandan yaşlıların fikirlerinin kendi dönemleri bağlamında oluşması ve yaşları gereği anlama kabiliyetlerinin zayıf olması, konuşma zorlukları ve yeni durumlara uyumlarının zayıf olması, sabırsız olmaları ve sürekli bir istek halinde olmaları sebebiyle onları anlamanın güç olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmalarda, konuşma üretimindeki azalmanın, zihinsel işlevlerdeki bozulma ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermektedir. Yaşlı bireylerde konuşmayı anlama becerisi, konuşma üretimine kıyasla daha yüksek düzeyde korunmaktadır (Wingfield vd., 2003).

Sağlık, fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan tam bir iyilik hali olarak tanımlandığından, başarılı yaşlanmada “sağlık ve hastalık” ya da “fiziksel, zihinsel ve sosyal aktivite” daha fazla dikkate alınmaktadır (Tate vd., 2003). Başarılı yaşlanma, hastalık ve sakatlıktan kaçınmanın yanı sıra, yüksek fiziksel ve geçerli bilişsel işlevin sürdürülmesini, üretken faaliyetleri ve sosyal etkileşimle meşgul olmayı da içerir (Rowe ve Kahn, 2000). Bilişsel gerilemenin önlenmesi başarılı yaşlanma için çok önemlidir. Ancak, yaşlı insanların bilişsel işlevleri ilerleyen yaşla birlikte azalmaktadır; bu durum gerontolojide yaygın bir konudur (Feldman vd., 2003). Dolayısıyla yaşlıları anlamanın

her zaman kolay olmayabileceği söylenebilir. Çünkü bu şekilde yerleşen bilişsel bir olgunlaşmanın yaşlıları anlamayı zorlaştıracığı aşıkardır.

Topluma Etkisi alt temasındaki görüşler incelendiğinde Bilgi ve Deneyime Etkisi ve Toplumun Yapısına Etkisi kodları elde edilmiştir. Bu kodlar incelendiğinde;

X4: “Toplumu etkiliyor konuşmaları, yaşlıları örnek alıyoruz yol gösteriyorlar. Olumsuz etkileri olduğunu zannetmiyorum.”

X5: “Olumlu etkilemesi lazım onların deneyim ve tecrübeleri çok onlar daha önce yaşadıkları için bu hayatı bizden daha çok bilgileri var öneri ve tavsiyelerini dinlemeliyiz.”

X8: “Yaşlıların davranışları genç kesimleri rahatsız edebiliyor.”

X9: “Bazı insanlara yük oluyorlar. Bazıları ise seviyor.”

Şeklinde yaşlıların topluma olumsuz etkilerinin olmadığı aksine tecrübelerini ve bilgi birikimlerini aktarmalarıyla yol gösterici oldukları, öte yandan yaşlıların davranışlarının genç kesimler için rahatsız edici olabildiği ve bazı insanlara yük olabildikleri ifade edilmiştir. Demografik yaşlanma küresel bir olgudur. Birleşmiş Milletler, yaşlıların şu anda toplam nüfusun %11'ini (yaklaşık 800 milyon) oluşturduğunu ve 2050 yılına kadar katlanarak artmasının beklendiğini (yaklaşık 2 milyar) tahmin etmektedir (Advinha vd., 2014). Aile desteğinden yoksun yaşlanan bir nüfus, kurumsallaşmış kurumlarda kalan yaşlıların sayısının artmasına neden olmaktadır (Chaimowicz ve Greco, 1999). Dolayısıyla yaşlıların topluma ekonomik bağlamda etkilerinin olduğu gibi sosyal etkilerinin de olabileceğinin düşünebiliriz.

Ayrıcalıklar konusundaki görüşleri incelendiğinde Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar ve Yapılması Gereken Ayrıcalıklar bağlamında yapılan yorumlar elde edilmiştir. Katılımcıların Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar konusunda yaptığı yorumlar incelendiğinde;

X1: “Hastanelerde, toplu taşımalarda, kuyruklarda öncelik veriliyor.”

X5: “Bakımlarını ve ihtiyaçlarını gidermelerine yardımcı olunuyor, onlara saygı gösteriyorlar.”

X2: “Eskiden olmayan şeyler var 65 yaş üstü belediye otobüslerine ücretsiz binebiliyor, maaşları var ondan sonra dinlenme yerleri var, hastanelerde öncelik onların toplu taşımalarda öncelik onların şu anda.”

X2: “Açıkçası şu anda yaşlılara saygı gösterilmiyor.”

X8: “Eskiden saygı ve hürmet varken şimdilerde yok.”

X10: “Ayrıcalık yapılmıyor, iyi davranmıyorlar.”

Katılımcıların Yapılması Gereken Ayrıcalıklar konusunda yaptığı yorumlar incelendiğinde;

X3: “Yaşlılarla daha çok iletişim sağlanması gerekir, yalnız bırakılmaması gerekir. Hep diyalog ve iletişim içerisinde olmak gerekir. Çünkü belli yaşa gelince insanlar ilgi beklerler.”

X5: “Yaşlılık maaşı artırılabilir sosyal faaliyetler yapılmalı onlar için.”

X7: “Onların yaşamlarını kolaylaştırmak için çeşitli uygulamalar mevcut fakat sosyal ihtiyaçlarını karşılamaları için ayrıcalıklar sağlanabilir. Onlara özel konserler, buluşmalar, spor etkinlikleri düzenlenebilir.”

X8: “Saygı gösterilmeli, ince düşünceli davranılmalı, ziyaretler yapılmalı.”

Yaşlılara kamusal alanlarda öncelik verildiği, bakımlarını ve ihtiyaçlarını gidermelerinde yardımcı olunduğu ve onlara saygı gösterildiği, devlet tarafından sağlanan bir maaşa sahip oldukları ve toplu taşıma araçlarını ücretsiz olarak kullanabildikleri belirtilmiş, öte yandan yaşlılara eskiden gösterilen saygının artık mevcut olmadığı ve ayrıcalık yapılmadığı ve onlara karşı iyi davranılmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca yaşlıların ilgiye ihtiyaçları olması dolayısıyla onlarla daha çok iletişim kurulması ve yalnız bırakılmamaları gerektiği, yaşlılık maaşlarının artırılabilceği, onlar için özel konserler, buluşmalar, spor etkinlikleri gibi sosyal faaliyetler düzenlenebileceği ifade edilmiş ve onlara karşı ince düşünceli davranılması gerektiği ifade edilmiştir. Yapılan çalışmalarda, yaşlıların yaşam memnuniyetini etkileyen aile ilişkileri, günlük yaşam aktiviteleri, sağlık ve benzeri faktörleri araştırmak için çok sayıda çalışma yapılmıştır (Hsu, 2012; Yunong, 2012). Bu faktörler arasında sağlığın, özellikle de algılanan sağlığın, yaşlıların yaşam memnuniyetinin önemli bir belirleyicisi olduğu sürekli olarak rapor edilmiştir (Gutiérrez vd., 2013; Li ve Liang, 2007).

Katılımcıların Komşuluk İlişkileri konusundaki görüşleri incelendiğinde Avantajlar ve Dezavantajlar bağlamında yapılan yorumlar elde edilmiştir. Bu yorumlar incelendiğinde;

X2: “Ben hep avantaj olarak görüyorum benim komşularım da var yaşlı dezavantaj hiç görmedim insan onlardan çok şey öğreniyor sevgiyi saygıyı muhtaç bir insan sen hizmet edince ben mutlu oluyorum bana Allah razı olsun demeleri bile çok şey kazandırıyor bana.”

X5: “Bence avantajları daha çok yardımsever oluyorlar daha anlayışlılar onları örnek almalıyız.”

X6: “Evini emanet edebilirsin çocuklarını emanet edebilirsin, yemek yapabilir.”...“Bilinçsizce davranabilir, unutkan davranışları yangın gibi tehlikeli şeylere neden olabilir.”

X7 “Çok meraklı olurlar, gürültülere karşı hassas olurlar.”

X10 “Dezavantaj olarak anlamak zordur.”

Yaşlıların komşuluk ilişkilerinde oldukça güvenilir oldukları, yardımsever oldukları, onlardan bir şeyler öğrenmenin ve onlara yardım etmenin katılımcıları mutlu ettiği, öte yandan unutkan oluşları sebebiyle bina güvenliğini yangın gibi sebeplerle tehlikeye atabilecekleri, gürültülere karşı hassas oluşlarının ve çevrelerine karşı meraklı oluşlarının bazı dezavantajlı durumlara sebebiyet verebildiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Yapılan araştırmalarda yaşlılara bakım sağlamanın bakım verenlerin sağlığını olumsuz etkilediği bulunmuşken (Van Houtven ve Norton, 2004), yakın tarihli bir katkı olarak Ku vd. (2012) torunlara bakım sağlamanın yaşlı büyükanne ve büyükbabalar için sağlığı geliştirici olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde komşuluk ilişkilerinde yaşlı bireylerin avantajlarının kullanılabileceği görülmektedir. Ayrıca Wood vd. (2008) komşuların çevrelerinin bakım düzeyinin güvenlik hissi ve komşular arasındaki sosyal etkileşim üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu bulmuştur.

Katılımcıların Huzurevine Yerleştirme konusundaki görüşleri incelendiğinde Doğru Şekilde Yapılmalı, Evde Bakıma Yönelinmeli ve Yerleştirilmemeli bağlamında yapılan yorumlara yer verilmiştir;

X3: “Türk toplumuna göre hiç hoş bir şey değildir. Türk aile yapısı buna müsait değildir. Biz kendi ailemizi büyüklerimizi hep daha çok saygı duymalıyız.”

X5: “Bence iyi bir şey çünkü çoluk çocuğuna ailesine yük olmaktansa kendi başına mutlu sağlıklı yaşamak bence daha iyi ben de yaşlandığımda huzur evinde”

X7: “Bireyler evlerinde iyi bakılmıyorsa huzur evlerine yerleştirilmesi mantıklı görünüyor. Yaşlıları ile aynı ortamda sosyalleşmeleri açısından iyi olabilir.”

X8: “İyi bir durum değildir. Huzurevi iyi imkanlara sahip olsa da yaşlılar sıkılıp mutsuz olabilirler.”

X9: “Hiç iyi bir şey değil. Ölmelerinden daha kötü bir şeydir.”

X10: “Kimsesi yoksa ve yakınları bakmıyorsa yerleştirilebilir.”

Türk toplum ve aile yapısının bu duruma uygun olmadığı, huzurevi iyi imkanlara sahip olsa da yaşlıların orada sıkılabileceği ve oraya yerleştirilmelerinin ölümlerinden

bile kötü olabileceği, öte yandan yaşlıların çocuklarına yük olmaları, evlerinde bakımlarının iyi yapılmadığı, kimselerinin olmadığı ve sosyalleşme ihtiyaçlarının olduğu durumlarda huzurevlerine yerleştirilebilecekleri ifade edilmiştir. Fakat yapılan çalışmalarda görülmektedir ki Demans hastalığında olduğu gibi evde yaşanan zorlu durumlar aileler istemese hatta suçluluk duysa bile yaşlıları huzurevine yerleştirmek zorunda kalabilmektedirler (Graneheim vd., 2014; Quinn vd., 2008). Huzurevi sakinlerinin kendilerine iyi bakıldığını hissedebilmeleri için, benzersiz kişiler olarak kabul edilmeleri ve kendi yaşamlarına ilişkin yetkinliklerinin tanınması gerekir (Randers vd., 2002). Dolayısıyla huzurevinin kullanılmasının doğru şekilde yapılması yaşlıları olumsuz yönde etkilemeyecek ve toplumsal bağlamda yanlış olarak kabul edilmeyecektir.

Katılımcıların Yaşlandığında Beklenen Davranış konusundaki görüşleri incelendiğinde Saygı Hürmet ve Doğru İletişim bağlamında yapılan yorumlara yer verilmiştir;

X3: “İlgi beklerim. Saygı göstermelerini beklerim vs.”

X5: “Benim de beklediğim daha anlayışlı hoşgörülü davranılması saygılı olunması çünkü ne ekersen onu biçersin.”

X6: “Güler yüzlü tatlı dilli olmalarını ve ön yargılı olmamalarını isterim.”

X7: “Bana bir yük gibi değil de değerlendirilmesi gereken bir hazine gibi bakmalarını isterim. Deneyimlerim hakkında bilgi almalarını isterim.”

X10: “Beni hoş karşılamalarını, saygı göstermelerini isterim.”

Şeklinde yaşlandıklarında ilgi, saygı, hoşgörü ve tatlı dille karşılaşmak istedikleri, kendilerinin bir yük olarak görülmek istemedikleri ve diğer insanların onların tecrübelerini öğrenmek için hevesli olmalarını bekledikleri ifade edilmiştir. Çünkü Türk kültüründe, yaşlılara karşı saygı ve onlara destek olma geleneği uzun bir süredir var olmuştur. Ancak günümüzde bu durum değişmektedir. Bu değişimle birlikte, yaşlıları genellikle zayıf ve topluma az katkı sağlayan bireyler olarak algılanmaktadır. Bu tür bir algı, birçok medya kuruluşunda da yaşlılık kavramının tanımını etkilemekte ve yaygınlaşmaktadır (Erkuran, 2020). Dolayısıyla bireylerin yaşlandıklarında toplumdan beklentilerinin günümüz kültüründe devam edebilmesi yönünde olduğunu söylemek mümkündür.

3.2.2. Y Kuşığı

Tablo 13'te Y kuşağındaki bireylerin cevaplarının yer aldığı temadaki alt temalar ve kodlamalarının dağılımları sunulmuştur.

Y kuşağında yer alan bireylerin yaşlılık ve yaşlılar hakkındaki düşünceleri yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla incelenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların verdikleri cevaplardan toplamda 97 kodlamanın olduğu yedi farklı alt tema ortaya çıkmıştır.

Tablo 13. Y Kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kod dağılımları

Y Kuşağı		f	Yüzde
Alt Temalar	Ayrıcalıklar	23	23,71
	Komşuluk İlişkileri	19	19,59
	Huzurevine Yerleştirme	12	12,37
	Topluma Etkisi	12	12,37
	Yaşlıları Anlamak	11	11,34
	Yaşlandığında Beklenen Davranış	10	10,31
	Yaşlılık Kavramı	10	10,31
	TOPLAM	97	100,00
	Ayrıcalıklar	f	Yüzde
Kodlar	Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar	14	60,87
	Yapılması Gereken Ayrıcalıklar	9	39,13
	TOPLAM	23	100,00
Kodlar	Komşuluk İlişkileri	f	Yüzde
	Avantajları	10	52,63
	Dezavantajları	9	47,37
	TOPLAM	19	100,00
Kodlar	Yaşlılık Kavramı	f	Yüzde
	Muhtaçlık	4	40,00
	Fizyolojik Değişim	3	30,00
	Yetersiz Birey	2	20,00
	Deneyim	1	10,00
	TOPLAM	10	100,00
Kodlar	Huzurevine Yerleştirme	f	Yüzde
	Doğru Şekilde Yapılmalı	5	41,67
	Yerleştirilmemeli	5	41,67
	Sosyal İlişkileri Olumsuz Etkiler	2	16,67
	TOPLAM	12	100,00
Kodlar	Yaşlıları Anlamak	f	Yüzde
	Anlamada Zorluklar	8	72,73
	Sosyal Uyum Zorlukları	3	27,27
	TOPLAM	11	100,00
Kodlar	Topluma Etkisi	f	Yüzde
	Toplumun Yapısına Etkisi	6	50,00
	Bilgi ve Deneyime Etkisi	5	41,67
	Etkisi Yok	1	8,33
	TOPLAM	12	100,00
Kodlar	Yaşlandığında Beklenen Davranış	f	Yüzde
	Saygı Hürmet	8	80,00
	Örnek Alınmak	2	20,00
	TOPLAM	10	100,00

Şekil 2’de Y kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik algılarına ilişkin düşüncelerinden yola çıkılarak oluşturulan alt tema ve kodların kavram haritası gösterimi verilmiştir.

Şekil 2’de Y kuşağındaki bireylerin görüşlerine yönelik kodlamalara yer verilmiştir. 7 farklı alt temanın ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Görüşmeler doğrultusunda Y kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının çeşitli kategorilerde görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Öncelikle Y kuşağındaki bireylerin yaşlılık kavramı hakkındaki görüşleri incelendiğinde bu durumu fizyolojik değişim, deneyim, muhtaçlık ya da yetersiz birey olarak gördükleri yorumlarına ulaşılmıştır. Katılımcıların Fizyolojik Değişim ve Muhtaçlık konusunda yaptığı yorumlar incelendiğinde;

Y7: “Belli tecrübeleri evlendikten sonra aldığın yaşın ilerlemesi vücudun belli fonksiyonların yerine getirilememesi her gün git gide belli şeylerin yapılamaması.”

Y9: “Kişisel ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar fiziksel olarak düşkün hale gelmek.”

Y1: “Zorluk geliyor ya duygusal zorluk geliyor. Ben babaannemle ilgili olumsuz yaşantım var. Babaannem uzun yıllar yaşadı. Ben yaşlılığın zorluğunu onda gördüm. Yani bir başkasına muhtaç hale geldi. İhtiyaçlarını başkaları karşıladı ve sürekli sevgi istiyordu bu yüzden bana zor geliyor.”

Y8: “Muhtaçlık, tamamlanmışlık, eskiye özlem, huzur.”

Y10: “Çaresiz hisseden kişi aklıma geliyor, kendi ihtiyacını göremez.”

Şeklinde yaşlılıkta yaşın ilerlemesiyle vücudun belli fonksiyonlarını artık yerine getiremediği ve bunun sonucunda kişisel ihtiyaçların giderilemediği, bunun yanında sevgi, ilgi ve fiziksel muhtaçlık durumlarının oluştuğu ifade edilmiştir. Yaşlı nüfus, olumsuz sosyal algılar ve iş göremezlikle, ayrıca sağlık hizmetlerine yönelik maliyetlerde ve sosyal kaynaklarda artışla ilişkilendirilmektedir (Cieza vd., 2011; Lopes vd., 2013). Dolayısıyla katılımcıların yaşlıları fizyolojik olarak sorunlu görüyor olmasının doğal olduğu söylenebilir.

Katılımcıların Deneyim ve Yetersiz Birey konusunda yaptığı yorumlar incelendiğinde;

Y5: “Tecrübe geliyor biraz daha ölüme yaklaşma hayatın sonbahar kışı geliyor.”

Y2: “Pili bitmiş insan geliyor, ömrünü bitirmiş artık.”

Y4: “Anneannem geliyor onun çektiği ve yaşadıkları geliyor. 20 küsur yıldır felçli kendisi o yüzden o aklıma geliyor sadece.”

Şeklinde yaşlılığın tecrübeyi de beraberinde getirdiği, ölümün yaklaşmasıyla ömrün sonuna yaklaşıldığı ifade edilmiştir. İdeal olarak iyi ve başarılı bir yaşam, bireyin yaşlılığında güzel anılar biriktirmek için yaşam deneyimlerine dönüp baktığında tamamlanmış sayılır. Yaşam boyunca meydana gelen fiziksel, psikolojik ve sosyolojik çok boyutlu süreçler yaşlanmayı tanımlar (Sawin vd., 2014). Toplumda saygın bir yer edinmeye paralel olarak sağlığın korunması ve başarılmış hedeflerle dolu bir yaşam başarılı yaşlanma olarak adlandırılır (Jeon vd., 2012). Rowe ve Kahn (2015) tarafından tanımlanan başarılı yaşlanma süreci, sağlam fizyolojik sağlığın yanı sıra iyi ruh sağlığının, iyi kişilerarası ve kişiler içi ilişkilerin sürdürülmesidir. Bu sebeple katılımcıların etrafında başarılı yaşlanma sağlamış bireyleri görmesi ile birlikte tecrübeli ya da bilge birey gibi adlandırması normal olarak karşılanabilir.

Katılımcıların Yaşlıları Anlamak hakkındaki görüşleri incelendiğinde bu durumu Sosyal Uyum Zorlukları ve Anlamada Zorluklar bağlamındaki yorumlarına ulaşılmıştır;

Y1: “Mesela bir keresinde babaannemin ağladığını görmüştüm. Niye ağladığını anlamadım annemin acaba ters mi davrandığını filan düşündüm açıkçası. Sonra biz, lavaboya gidemiyordu altını bağlamaya başlamıştık bu çok ağına gitmişti ve biz bunu çok geç anladık. Duygularını ifade etme noktasında zor yani.”

Y2: “Kafalarına taktığı şeyi yaparlar yaş ilerlemiş ya dediğim dedik oluyorlar ne yapsan da bildiği yoldan şaşmazlar.”

Y4: “Kuşak çatışması kesinlikle var. Ama onlara da kızmamak lazım onlar onu görmüş onu yaşamış ve yaşamak zorunda kalmışlar biz bunu gördük bunu yaşıyoruz bizden sonrakiler de bizimle çatışacak çünkü diyecekler onlar hiçbir şey bilmiyor biz biliyoruz bu kısır döngü devam edecek bir şekilde.”

Y8: “Empati duygusunu geliştirmemiş kişiler bu konuda zorlanıyor ülkemizde bu duygunun çok geliştiğini düşünmüyorum zaten o yüzden onların yaşadıklarını yaşamadan insan onların ne düşündüğünü aklından neler geçtiğini bilemez bu yüzden de yaşlılarla konuşurken aslında onların yaşlandıkça insan küçükleşiyor ne kadar yaşı büyüse de akli küçülüyor yani onların da bir çocuk gibi olduğunu düşünerek konuşulmalı.”

Y5: “İşte bu kuşak çatışmasından dolayı ne bileyim günümüzde her açıdan var giyim, kuşam, kadının iş hayatına girmesi mesela yaşlı biri tarafından normal karşılanmıyor benim çevremde var mesela çalışacağına çocuğuna bak gibi bu şekilde.”

Y9: “Yaşlı bir insanlar 25 yaşındaki bir insan aynı çağda aynı zaman dilimlerinde yaşamamış aynı zamanda bu kişilerin ihtiyaçları farklı yetiştirme tarzları farklı o yüzden birbirlerini anlamada zorluk çekiyorlar.”

Şeklinde yaşlıların kimilerinin duygularını ifade etmekte zorlanmaları, inatçı olmaları, çevreleriyle kuşak çatışması yaşamaları, diğer insanların onlarla empati yapmakta zorlanmaları sebebiyle onları anlamada zorlukların yaşandığı ifade edilmiştir. Aile ve arkadaş ağları yaşlı yetişkinler için bir destek kaynağıdır. Aslında, aile ve arkadaşlarla olan etkileşimlerin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisi birçok çalışma ile belgelenmiştir (Litwin ve Stoeckel, 2013; Rafnsson vd., 2015). Tıp bilimleri, psikoloji, sosyoloji ve ekonomi gibi disiplinler, daha geniş bir ağın ve sık ilişkilerin yaşlı yetişkinler arasında daha fazla yaşam memnuniyeti ve esenliğe yol açtığını belgelemiştir (Litwin ve Shiovitz-Ezra, 2011). Bu sebeple yaşlıların çevresel bağlantılarının kalitesi onların etrafa olan davranışlarını da etkileyebiliyor denilebilir.

Katılımcıların Topluma Etkisi hakkındaki görüşleri incelendiğinde Toplumun Yapısına Etkisi, Bilgi ve Deneyime Etkisi ve Etkisi Yok bağlamındaki yorumlarına ulaşılmıştır;

Y2: “Yaşlılar örnek oluyorlar genellikle ama bazı yaşlılar var çocuk gibidir. Aileleri birbirine düşürüyor. Bazıları da daha ağırbaşlı aileyi pekiştiriyor.”

Y8: “Yaşlıların davranışları yaşam şekillerine geçirdikleri ömre göre değiştiği için her yaşlıda aynı şey geçerli değil kimisi çok agresif ya da mutsuz bir yaşantı geçirince çok mutsuz bir yaşlılık yaşayıp toplumun huzurunu kaçırabiliyor ama mutlu bir yaşam geçiren yaşlılar daha çok toplumun gençlerin önünü açma derdinde oluyorlar huysuz olanlar topluma zarar verirken huzurlu mutlu gençlik geçirenler topluma daha yardımcı oluyorlar.”

Y3: “Yaşlılar davranış olarak örnek olabilirler yeni yetişen insanlara ve onların da geçmiş zamanlarda gençken kendilerini geliştirmiş ve dünyaya olan bakış açıları yeni gelecek kuşaklara da özentisi olarak onlarda beğeni oluşturabilir.”

Y9: “E tabi bir şey yapmak istedikleri zaman insanlar yaşlılara onların tecrübelerine danışabiliyor genel olarak olumlu katkıları oluyor z kuşağına karşı hariç.”

Y4: “Valla şu dönemlerde bence hiç etkilemiyor. Eskiden etkiliyordu evet anne baba mesela bir büyük evin erkeği oğlu evlenmiş çoluk çocuk sahibi olmuş ama yine annesine babasına danışarak hareket ediyordu ama şu dönemde evliliği geçtim evdeki genç bile artık anneye babaya danışmıyor pek bir etkisi kalmadı bence öyle bir döneme geldik.”

Şeklinde bazı yaşlıların toplumda örnek oluşturup yapıcı etkisi olduğu ifade edilirken bazılarının ise anlaşmazlıklar yaratarak yıkıcı durumlar yarattığı, öte yandan yaşlıların toplum üzerindeki etkisinin artık eskisi kadar dikkate alınmamaları sebebiyle

azaldığı ifade edilmiştir. İnsanlar yaşlandıkça daha hassas hale gelmekte ve kendilerini sosyal olarak dışlanmış hissetmektedir (Miesenberger vd., 2016). Bunun başlıca sebepleri arasında yalnız yaşamak veya uzak yerlerde yaşamak ya da hareketlilik sorunu, kronik hastalıklar gibi sağlık göstergeleri yer almaktadır. Dolayısıyla yaşlıların topluma olan etkileri eskisi gibi olmamakla birlikte yalnızca danışılması gereken durumda iletişime geçildiği söylenebilir.

Katılımcıların Ayrıcalıklar hakkındaki görüşleri incelendiğinde, Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar ve Yapılması Gereken Ayrıcalıklar bağlamındaki yorumlarına ulaşılmıştır. Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar konusundaki yorumlar incelendiğinde;

Y1: “Bunu da şöyle örneklendirebilirim kayınpederimden dolayı. Mesela otobüste olsun sağlık kurumlarında olsun onlara ayrı alternatif hizmetler sunuyorlar onun dışında da mesela kayınpederim belediyenin sunduğu yaşlı hizmeti var bir tane oraya haftada bir gün toplanıyorlar bütün yaşlılar. Oraya doktor geliyor, psikolog geliyor. Haftada bir gün de havuza giriyorlar. Mesela hastaneye gitmeleri gerektiğinde yardımcı oluyorlar böyle hizmetleri onlarda gördüm.”

Y2: “Hiçbir ayrıcalık yapılmıyor bir tek belediye kartı ücretsiz ha bir de hastanelerde öncelik sırası 65 yaş üstü toplum içinde herhangi bir öncelikleri yok bence.”

Y8: “Öncelik genelde onlara tanınmıyor yaşlı oldukları için ve kendi ihtiyaçlarını çok fazla gideremedikleri için gençlere göre bekleme süreleri de bir şeylere sabretme süreleri daha kısa bu yüzden öncelik onlara tanınmıyor ki ihtiyaçlarını kısa sürede bitirip işlerini halledip dinlenebilsinler.”

Y9: “Toplu taşıma vs. imkanları var bunlar dışında yaşlı bakım merkezleri var toplumsal olarak da yaşlılara karşı daha fazla saygı ortamı var.”

Y5: “Sosyal hayatta onlar için çok bir alternatif yok onlar için şu algıdan dolayı galiba yaşlı ağırlaştı çok hareket edemiyor.”

Y10: “Bence yaşlılara şu an ayrıcalıklı davranılmıyor eskiden kadir kıymet vardı sevgi saygı vardı şimdi aciz bakılıyor. Eskisi gibi bakılmıyor.”

Y7: “Yaşlı yürüdüğünde poşet falan varsa bu yörenin töre ahlakına göre yardım edilir.”

Şeklinde toplu taşıma araçları ve hastane gibi yerlerde yaşlılara ücretsiz hizmet ve kolaylıklar sağlandığı, belediyelerin yaşlı hizmetleri uygulamasıyla doktor ve psikolog gibi yetkin kişilerin özel ilgisine tabi olabildikleri, gündelik hayat işlerinde başka kişilerin yardımlarıyla karşılaştıkları belirtilmiş, öte yandan bazı hizmetlerin kolaylaştırılması dışında toplum içinde herhangi bir ayrıcalıklarının olmadığı, yaşlı olmaları dolayısıyla

fiziksel performanslarının azaldığı ve bu yönde etkinliklerin bu sebeple düzenlenmediği ve yaşlılara eskiden olduğu kadar saygı gösterilmediği ifade edilmiştir.

Yapılması Gereken Ayrıcalıklar konusundaki yorumlar incelendiğinde;

Y1: “Bence şöyle bir ayrıcalık sağlanabilir. Onları sosyal hayatın içerisine dahil edecek hizmetler sağlanmalı. Mesela onların zaten gücü kuvveti yok ya, ya onları ziyaret noktasında ya da onların bir yerlere gitmesi noktasında destek verilebilir.”

Y3: “Bence onların kendi yaş gruplarıyla çevreleriyle kendi kültürlerinden ya da başka kültürlerden birileriyle sosyalleşebileceği ve bu sosyallik ortamlarına çabuk ulaşabileceği etkinlikler sağlanabilir diye düşünüyorum.”

Y8: “Sahipsiz yaşlılara öncelikle ücretsiz bakım sağlanmalı ama bu bakımlar devlet huzur evlerindeki gibi değil de özel huzur evlerindeki gibi olmalı yani bu konuda standartlar eşitlenmeli diye düşünüyorum. Daha sonrasında yaşlılar huzur evlerinde görüş konusunda çok kısıtlı topluma açık değil bayramlarda vs huzur evi ziyareti yapmak isteyen gençlerin önünü genel olarak kesiyorlar bence genel olarak sağlıklı aklı başında konuşabilen yaşlılarla gençlerin oturup vakit geçirmesi sağlanmalı bu hem gençler için bir avantaj hem de yaşlılar için hoş bir vakit olur diye düşünüyorum.”

Y10: “Zaten şimdilik devlet elinden geldiği kadar yardım yapıyor para veriyor evde daha iyi bakılması kendi ihtiyacını görmesi için. Para artırabilir, bakımları daha iyi olur.”

Şeklinde yaşlıların sosyal hayatta aktif olmalarını sağlayacak hizmetlerin düzenlenebileceği, ziyaretlerine gidilebileceği ya da bir yere gitme ihtiyaçları olduğu durumlarda ulaşımını sağlamada yardımcı olunabileceği, kimsesiz olan yaşlılara ücretsiz bakım sağlanması gerektiği, gençler tarafından huzurevlerine yapılan ziyaretlerin önünün açılması gerektiği ve bu sayede yaşlıların hoş vakit geçirmelerinin sağlanabileceği ifade edilmiştir. Yaşlılık, insan yaşam döngüsünün son aşaması veya yaşam süresinin kapanış dönemidir. Daha arzu edilen yararlılık zamanlarından gelen bir dönemdir. Geleneksel toplum yaşlılığa olumlu bakar ve olgunluk, deneyim ve bilgelik anlamında "yaşlının altın olduğunu" savunurdu. Günümüzde ise yaşlılığa olumsuz bakılmakta ve "yaşlı ve hasta", "yaşlı ve zayıf", "yaşlı ve fakir", "yaşlı ve işe yaramaz" gibi yaşlıların bağımlılığını ve etkisizliğini yansıtan yaygın ifadeler kullanılmaktadır. Tüm bu terimler, yaşlıların ekonomik ve sosyal olarak üretken olma yeteneklerini kaybettiklerini göstermektedir. Son yıllarda, onları daha olumlu bir şekilde tanımlamak için "kıdemli vatandaşlar", "yaşlılar", "üçüncü yaş bireyler" ve "yaşamın alacakaranlığındaki bireyler" gibi çeşitli terimler kullanılmaktadır. Dil, müzik veya resim becerilerine sahip olan bu kişilerin, yaşlandıkça bu becerilerini geliştirdikleri ve

korudukları görülmektedir (Sosa-Malabanan, 2016). Bu bağlamda yaşlılık döneminin toplum içerisinde önceden ayrıcalık görüyor olmasına karşın şimdilerde durumun daha farklı olduğu görülmektedir. Katılımcıların ise bir kısmının eskiden olduğu gibi ayrıcalıklı olması gerektiğini düşündüğü görülmüştür.

Katılımcıların yaşlıların komşuluk ilişkileri hakkındaki görüşleri incelendiğinde, avantajları ve dezavantajları bağlamındaki yorumlarına ulaşılmıştır. Avantajları konusundaki yorumlar incelendiğinde;

Y1: “Avantajları yani. Onların deneyimlerinden tecrübelerinden faydalanabiliriz eğer çevremizdelerse. Yani oturup muhabbet ettiğimiz zaman onların tecrübelerinden bir şeyler duyabiliriz.”

Y5: “Ayy ben çok isterdim. Yani şöyle ben hayat tecrübesi olduğundan dolayı bana çok uymasa bile muhakkak onun hayattan ders çıkardığı hayatıma şekil vereceği en azından pişmanlıklarının ne olduğu ya da işte nelerden mutlu olduğu özellikle evli bir evlilik yaşamış bir yaşlıysa evliliğimle ilgili danışmak istediğim işte karşılaştığım onun dönemi ile benim dönemim arasında bir karşılaştırma kültürel değerlerimizi nasıl taşıyabiliriz bu konuda fikir almak isterdim avantajları bu olurdu.”

Y7: “Bir sıkıntı problemde onlara danışılabiliriz”

Y9: “Avantaj olarak yaşlılar pek fazla gürültü vs. yapmaz”

Şeklinde yaşlıların hayatla ilgili birçok tecrübeye sahip olmaları dolayısıyla onların bu tecrübelerinden faydalanılabileceği ve kimi problem durumlarında onlara danışılabilceği, bunun yanında gürültü yapmadan sakin bir hayat sürmeleri dolayısıyla komşuluk ilişkileri bağlamında avantajlı durumlar olduğu ifade edilmiştir.

Dezavantajları konusundaki yorumlar incelendiğinde;

Y3: “Dezavantaj olarak da bazen frekansımız tutmayabilir aynı açılardan bakamayabiliriz bu da bazı problemler yaratabilir bizim için sosyal olarak.”

Y7 “bizim dinleyeceğimiz bir müziği onlar dinleyemeyebilir. Araç sesi rahatsız eder erken uyanabilir dezavantaj olabilir. Bina kültürüne alışmaları zaman alabilir zorluk çekebilirler. Günümüz yaşlıları genelde müstakil ev tipi yerlerde yetişmiş olanlardır biraz bina kültürü daha az. Harcamaları gereksiz görebilirler şu telefona ne gerek var bu kadar para verdin gibi.”

Y8 “Dezavantajı olduğunu düşünmüyorum sadece belki müzik konusunda gelen gidene karışma konusuna karışan yaşlılar olabilir bu sıkıntı yaratabilir.”

Şeklinde bazen kafa yapılarının onlara uymamasıyla anlaşmazlıklar yaşanabileceği, evde yapılan seslerden rahatsızlık duyabilecekleri ve apartman kültürüne uyumlarının genellikle oluşmamış olmasından kaynaklı olarak dezavantajlı durumların yaşanabileceği

ifade edilmiştir. Kentsel dönüşüm faaliyetleri yaşlıların günlük faaliyetlerinin gerçekleştiği bir yer olarak yaşam ortamını etkilemektedir. Birçok yaşlı uzun süreli ikamet ettikleri yerde yaşlandığından, kentsel yeniden yapılanma ile ilgili dönüşümler genellikle yaşamlarında stres faktörü olarak algılanmaktadır (Phillips vd., 2004). Dolayısıyla komşuluk ilişkileri konusunda avantajlı durumda olabileceği gibi dezavantajlı da olabileceği düşünülebilir.

Katılımcıların Huzurevine Yerleştirme konusunda Doğru Şekilde Yapılmalı, Sosyal İlişkileri Olumsuz Etkiler ve Yerleştirilmemeli bağlamında yapılan yorumlar elde edilmiştir. Doğru Şekilde Yapılmalı bağlamındaki yorumlar incelendiğinde;

Y3: “Son çare ise güzel bir şeydir diye düşünüyorum huzur evlerine yerleştirmek. Ben istemem bir yakınımın orda olmasını ama son çare ise yapacak bir şey yok yani.”

Y4: “Karşıyım. Ne olarak karşıyım eğer şahsın kendisi bunu istiyorsa tamam ben orda kendime arkadaş edinmek istiyorum sosyal bir hayat yaşamak istiyorum derse evet yaşasın ama tabi ki onu oraya bırakıp da aylarca sormama yıllarca görmeme değil, kendi istiyordur benim orda bir arkadaş ortamım olacak mesela birkaç arkadaş hadi gelin huzur evinde yaşayalım artık demişlerdir öyle bir alan varsa kendini mutlu hissedecekse olur ama öbür türlü kendini tamamen terk etme zihniyeti ile ben ona bakmak istemiyorum zihniyeti ile bırakılırsa karşıyım kesinlikle kendi inisiyatifine mutluluğuna saygı duyulmalı nerde mutluyorsa orda kalmalı.”

Y9: “Burada yaşlı bireyin tercihi önemli normalde bence belki bakım evi daha konforlu bir ortam sunuyor olabilir ama duygusal olarak o bakım evine nasıl gittiği önemli fiziksel olarak iyi bakılıyor olabilir ama duygusal olarak da desteklenmesi gerekir.”

Şeklinde başka bir seçeneğin mevcut olmadığı durumlarda, yaşlı kişinin tercihinin de bu noktada önemli olduğu, huzurevlerinde fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanabildiği durumlarda yerleştirilebilecekleri fakat aynı zamanda bu yaşlı bireylerin yakınlarının onları terk etmek amacıyla huzurevlerine yerleştirme durumlarının kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir.

Katılımcıların Sosyal İlişkileri Olumsuz Etkiler ve Yerleştirilmemeli bağlamındaki yorumları incelendiğinde;

Y1 “Yani bunda olumlu bir tutumum yok benim yani doğru da bulmuyorum mesela yurtdışında çok yaygın bir uygulama evet kişisel ihtiyaçlar noktasında doğru belki iyi bakılabilir de fiziksel olarak ama duygusal olarak bence yeterli gelmiyor onları daha çok sağlıklarına psikolojik olarak zarar veriyor huzurevleri.”

Y7 “Bu sağlanan devletin verdiği imkan yaşlılar için fonksiyonlarını tamamen bitirmek gibi olabilir toplumdan tamamen ayırıştırma gibi de sayılabilir bu tamamen yaşlıların olduğu bir ortamda kalan günleri değerlendirme daha zor gelebilir gençler artık huzur evlerinin varlığını bildiğinden kendi yaşlılarına önem vermeyebilir gidip hemen huzur evine atabilir. Kültür yozlaşması ortaya çıkabilir bu şekilde.”

Y5 “Çok yanlış buluyorum. Bizim toplumsal değerlerimizi bize yansıtan her ne kadar çatışsak bile onlar olduğu için bir de hani yaşlının olduğu evde bereket olur ben ona çok inanan bir insanım. İşte torun dede nene ilişkisini çok önemseyen bir insanım benim öyle bir diyalogum olmadı belki onun eksikliği bilmiyorum. Bir de onlar bizim bir parçamız benliğimiz neden onu kendimden ayrı hani şey gibi düşünelim çocuğumu çocuk esirgemeye vermek gibi ne kadar mantıksızsa yaşlıları da kalkıp huzur evine göndermek çok mantıklı gelmiyor.”

Y10 “Bence ben taraftarı değilim. Kendi yaşadığı yer neresiyse orası daha rahat kendi çocuklarının torunlarının yanında daha iyi tabi çocukları bakarsa bakmazsa el çare huzur evidir.”

Şeklinde huzurevlerinin yaşlıların fiziksel ihtiyaçlarını karşılayıp duygusal ihtiyaçlarını karşılama noktasında zayıf kaldığı ve bu sebeple psikolojik sağlıklarının bozulabildiği, yaşlıların huzurevlerinde sosyal olarak izole edildiği ve yaşlıların yakınlarının huzurevlerini bir alternatif olarak görüp başlarından savmak isteme amacıyla yaşlı yakınlarını buralara yerleştirme girişiminde bulunmalarının söz konusu olabildiği ve yaşlıların en rahat edebilecekleri yerin kendi evleri ve sevdiklerinin yanı olduğu ifade edilmiştir. Aile üyeleri yardımcı olmaya hazır olsalar bile, bakım ihtiyaçları gayri resmi ağ için çok büyük hale geldiğinde birçok yaşlı sonunda huzurevlerine yerleştirilir (Hanley vd., 1990). Yaşlılık, insan hayatının kritik bir dönemi olarak kabul edilmektedir (Sharghi vd., 2018). Çoğu yaşlı insanın karşılaştığı sorunlardan biri, aile veya arkadaş desteğinin sınırlı olmasıdır. Yaşlı bireylerin duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için ihtiyaç duyduklarında yardım isteyebilecekleri başkalarıyla iletişim kurmaları gerekmektedir (Theurer vd., 2015). Son yıllarda sosyal yapıların dönüşümü ve geleneksel aile sisteminin çekirdek aileye dönüşmesi, huzurevlerinin sayısında ve yaşlıların bu evlere teslim edilmesi kültüründe artışa yol açmıştır (Roberto ve Blieszner, 2015). Dolayısıyla, yerleştirmenin gerçekleşip gerçekleşmediği meselesinin ötesinde, olayın zamanlamasına ilişkin daha karmaşık bir mesele vardır. Nihai karar ve bu kararın zamanlaması bakım verenler arasında farklılık gösterir (Montgomery ve Kosloski, 1994). Dolayısıyla katılımcıların huzurevine yerleştirilmeleri durumu birbirinden farklı düşüncelerle ifade edilmektedir denilebilir.

Katılımcıların Yaşlandığında Beklenen Davranış konusunda Saygı Hürmet ve Örnek Alınmak bağlamında yapılan yorumlar elde edilmiştir;

Y1 “Sevsinler, hürmet etsinler, yanımda olsunlar.”

Y4 “Valla ben neşeli bir insanım fıkır fıkır bir insanım hani o şekilde de devam etmesini isterim açıkçası oturup gençlerle sohbet etmek şu an benim yaşlılardan almaya çalıştığım gibi benim de onlara bir şeyler katabilmek isterim yani fikir danışınlar ben onlara yeri gelir fikir danışırım onlar beni gözlemleyip hayatımdan bir şey çıkarsınlar.”

Y5 “Şöyle şu an yaşlılarımızdan beklediğimiz şeyi ben çok isterim şu yaşımda bile bir gencin kalkıp benden bir şeyler öğrenmesini Kader abla 34 yaşına geldin bana ne önerirsin demesini çok istiyorum yaşlanınca da gencin gelip bana ya işte Kader teyze Kader nene neyse bana şu konuda ne önerirsin sen ne diyorsun benim fikrimi almasını çok isterim çünkü ben gördüm yaşadım ve yaşlıların dedikleri genelde oluyor tutuyor ona çok inanıyorum beni hayata dahil etsinler beni asla bir evladımın huzur evine bırakmasını istemem hayatta en büyük korkum şimdiden bir kızım var en büyük korkum huzur evine düşmek benden fikir alsınlar hayatlarına dahil etsinler sevsinler ilgi gösterebilirler.”

Y6 “Ben yaşlı olsam bana herkes iyi davranmasını isterim. Sözümü dinlesinler. Benim sözüm dinlenecek ben bir yere oturdusam ben konuşacağım. Görüş almak iyidir.”

Y9 “Aslında çok da farklı davranılmasını istemem ama şöyle diyeyim nasıl toplumda hamile bir bireye nasıl davranılıyorsa onun daha çok yorulacağını yer verme gibi konularda hassas olunacağı gibi o şekilde olmalı fiziksel olarak yaşlılar da aciz durumda çünkü.”

Şeklinde yaşlanınca çevrelerinden sevgi, saygı ve hürmet bekledikleri, gençlerin onlarla sohbet etmelerini istedikleri ve onlara hayatla ilgili deneyimleri hakkında başvurmalarını istedikleri ifade edilmiştir. Yaşlılara saygının azalması konusu, insan toplumunun asırlık bir endişesidir. Tarih, geçmiş çağlarda yaşlı ve yük olan aile üyelerine saygısız ve insanlık dışı muameleler yapıldığını kaydetmektedir. Doğu'da Japonya'da yaşlı ebeveynlerin bir tepeye götürülüp atıldığı “obasute”; Kore'de yaşlı ebeveynlerin bir mağaraya kapatılarak yanlarına biraz yiyecek verildiği “koryojang” uygulanmıştır. Batı'da ise Baktrialılar yaşlılarını köpeklerle yedirerek öldürürken, Sardunyalılar yaşlılarını yüksek bir uçurumdan aşağı atıyor ve kayalıklara düştüklerinde kahkahalarla bağırıyorlardı (Cox, 1990). Son yıllarda, evlat ahlakının azalmasına ilişkin endişeler de artmıştır (Palmore, 1999; Streib, 1987). Araştırmalar, bazı yetişkinlerin zayıf ve hasta yaşlı ebeveynlerine kötü davranma ve onları terk etme, sorunlarını ihmal ederek ve önemsemeyerek yaşlılara saygısızlık etme ve sadece zenginlik ve sosyal statü sahibi

yaşlılara saygı gösterme eğiliminde olduklarını bildirmiştir (Nydegger, 1983; Sung ve Kim, 2003; Tomita, 1994). Bu bağlamda katılımcıların yaşlandıklarında saygı ve hürmet beklемelerinin sebebi günümüz yaşlılarına algıdan kaynaklı olabilir.

3.2.3. Z Kuşağı

Tablo 14’te Z kuşağındaki bireylerin cevaplarının yer aldığı temadaki alt temalar ve kodlamalarının dağılımları sunulmuştur.

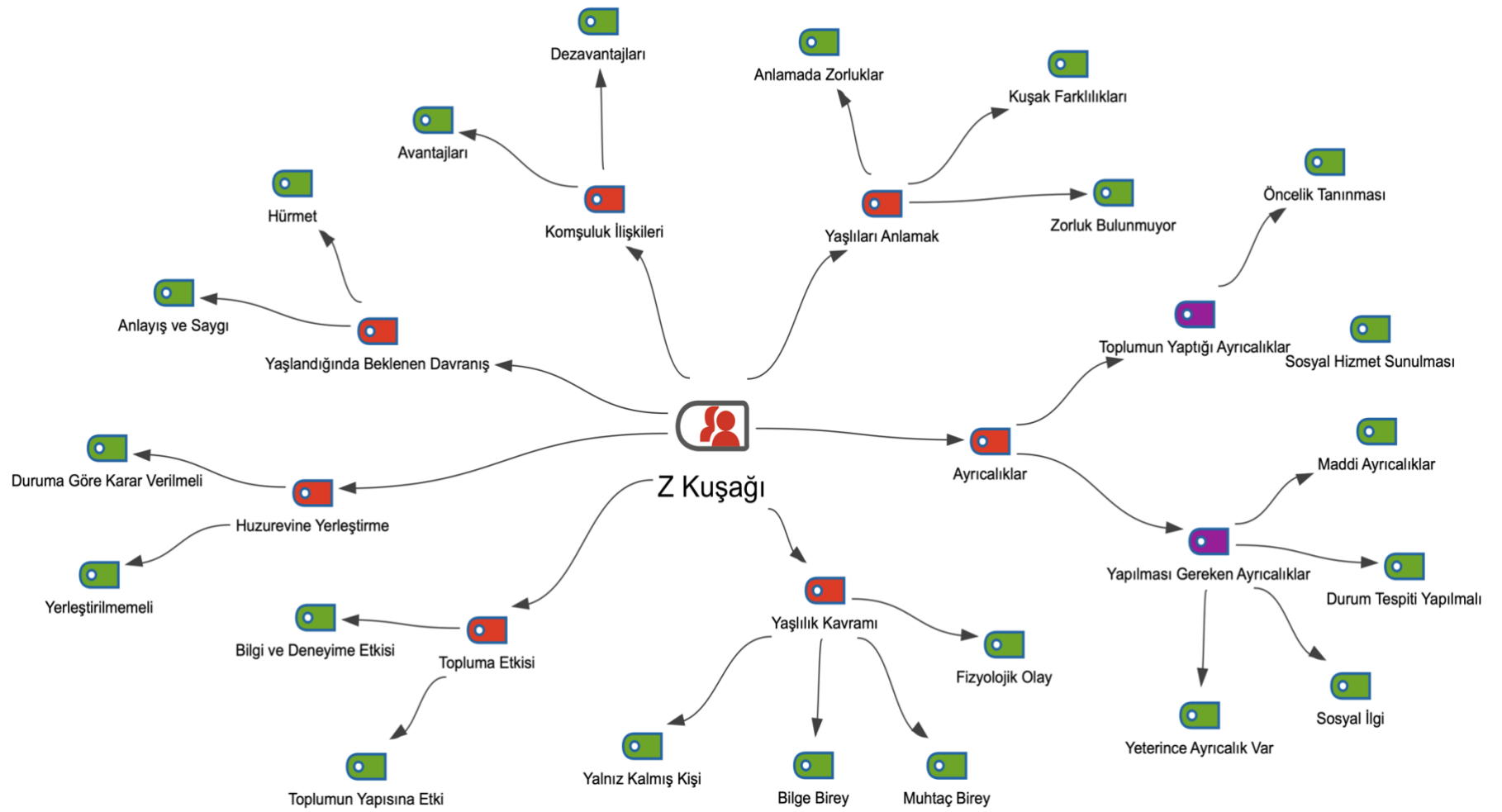
Z kuşağında yer alan bireylerin yaşlılık ve yaşlılar hakkındaki düşünceleri yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla incelenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların verdikleri cevaplardan toplamda 90 kodlamanın olduğu yedi farklı alt tema ortaya çıkmıştır.

Tablo 14. Z Kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kod dağılımları

Alt Temalar	Z Kuşağı	f	Yüzde
	Ayrıcalıklar	23	25,56
	Komşuluk İlişkileri	16	17,78
	Yaşlılık Kavramı	12	13,33
	Topluma Etkisi	11	12,22
	Yaşlıları Anlamak	10	11,11
	Huzurevine Yerleştirme	9	10,00
	Yaşlandığında Beklenen Davranış	9	10,00
	TOPLAM	90	100,00
	Ayrıcalıklar	f	Yüzde
Kodlar	Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar	12	52,17
	Yapılması Gereken Ayrıcalıklar	11	47,83
	TOPLAM	23	100,00
Kodlar	Komşuluk İlişkileri	f	Yüzde
	Avantajları	9	56,25
	Dezavantajları	7	43,75
	TOPLAM	16	100,00
Kodlar	Yaşlılık Kavramı	f	Yüzde
	Fizyolojik Olay	4	33,33
	Muhtaç Birey	4	33,33
	Bilge Birey	2	16,67
	Yalnız Kalmış Kişi	2	16,67
	TOPLAM	12	100,00
Kodlar	Huzurevine Yerleştirme	f	Yüzde
	Yerleştirilmemeli	5	55,56
	Duruma Göre Karar Verilmeli	4	44,44
	TOPLAM	9	100,00
Kodlar	Yaşlıları Anlamak	f	Yüzde
	Kuşak Farklılıkları	7	70,00
	Anlamada Zorluklar	2	20,00
	Zorluk Bulunmuyor	1	10,00
	TOPLAM	10	100,00
Kodlar	Topluma Etkisi	f	Yüzde
	Bilgi ve Deneyime Etkisi	8	72,73
	Toplumun Yapısına Etki	3	27,27
	TOPLAM	11	100,00
Kodlar	Yaşlandığında Beklenen Davranış	f	Yüzde
	Anlayış ve Saygı	6	66,67
	Hürmet	3	33,33
	TOPLAM	9	100,00

Şekil 3'te Z kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik algılarına ilişkin düşüncelerinden yola çıkılarak oluşturulan alt tema ve kodların kavram haritası gösterimi verilmiştir.

Şekil 3. Z kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının kavram haritası

Şekil 3’te Z kuşağındaki bireylerin görüşlerine yönelik kodlamalara yer verilmiştir. 7 farklı alt temanın ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Görüşmeler doğrultusunda Z kuşağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının çeşitli kategorilerde görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Öncelikle Z kuşağındaki bireylerin yaşlılık kavramı hakkındaki görüşleri incelendiğinde bu durumu fizyolojik olay, yalnız kalmış kişi, muhtaç birey ya da bilge birey olarak gördükleri yorumlarına ulaşılmıştır. Katılımcıların fizyolojik olay olarak görmesi yorumları incelenmiştir:

Z4 “Yaşı ilerlemiş, mental ve fiziksel anlamda belli organlarının işleyişinde aksamaların sebep olduğu döneme giriş diye biliriz. Kısacası ömrünün bitişine yaklaşma olarak düşünüyorum.”

Z5 “Biyolojik, fizyolojik ve psikolojik olarak meydana gelen çöküş aklıma gelir.”

Z1 “Fiziksel zorluklar ve yardıma muhtaçlık aklıma geliyor.”

Z9 “Bakıma muhtaç olan ve evlatlarında daha çok ilgi bekleyen bireyler aklıma geliyor.”

Şeklinde yaştın ilerlemiş olmasıyla fiziksel işlevlerde ve zihinsel işlevlerde azalma olduğu, ömrün sonuna yaklaşıldığı ve tüm bunların sevgi, ilgi ve bakım bağlamında muhtaçlık durumu oluşturduğu ifade edilmiştir. Başarılı yaşlanmanın birçok tanımında ortak olan hususlar fiziksel engelliliğin olmaması, öznel sağlık ve psikolojik refah, sosyal işlevsellik ve bilişsel bozukluğun olmamasıdır (Depp ve Jeste, 2006). Dolayısıyla katılımcıların yaşlanmayı sağlıklı yaşlanma olarak görmemektedir denilebilir.

Ayrıca katılımcılar yaşlıları Yalnız Kalmış Kişi ve Bilge Birey olarak da görmektedir.

Z8 “Bakıma muhtaç, yürüme güçlükleri olan, değişime kapalı, yalnız, sosyal ilişkileri zayıflamış ve hayattan çok beklentisi olmayan insanlar aklıma geliyor. Beyaz saçlı, evinin bir köşesinde oturmuş insanlar diyebiliriz.”

Z10 “Kendi kabuğuna çekilmiş belirli bir yaşamış öyle kendi halinde insanlardır.”

Z3 “Deneyim, bilgelik ve huzur geliyor.”

Z7 “Yaşamından belli tecrübeler edinmiş.”

Bu bağlamda yaşlıların yalnız, sosyal ilişkileri zayıflamış, kendi içlerine dönmüş kişiler oldukları, öte yandan deneyim ve bilgi sahibi oldukları ifade edilmiştir. İlgili alanyazın ile paralel düşüncelerin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Achenbaum ve

Orwoll (1991) bilgeliği biliş (düşünce), duygulanım (duygu) ve kavrama (davranış) boyutlarında içsel, kişiler arası ve kişiler ötesi deneyimler olarak tanımlamaktadır.

Katılımcıların Yaşlıları Anlamak hakkındaki görüşleri incelendiğinde bu durumu Anlamada Zorluklar, Kuşak Farklılıkları ve Zorluk Bulunmuyor bağlamında yorumladıkları görülmüştür. Anlamada Zorluklar ve Kuşak Farklılıkları bağlamında verilen cevaplar incelendiğinde;

Z3 “Bazı zorlukları elbette vardır. Her bireyin yaşlılık deneyimi farklıdır. Yaşlılar arasında farklı kişiler, tercihler ve ihtiyaçlar bulunabilir. Ayrıca yaşlılıkla birlikte bazı fiziksel ve zihinsel zorluklar ortaya çıkabilir. Bu da iletişimde bazı engeller yaratabilir.”

Z5 “Herhangi bir zorluğu olduğunu düşünmüyorum. Yaş ilerledikçe çocuklaşma aşamasını gördükleri için daha anlayışlı ve daha nazik davranarak onları mutlu edebiliriz. Depresif hayattan kurtarabiliriz.”

Z10 “Anlamanın zorlukları şöyle ki onlarla aramızdaki kuşak farkından dolayıdır. Büyük bir zaman farkından dolayı anlaşılamamaktadır hani hayat görüşlerimiz yaşıtımız tecrübelerimiz farklı olduğu içindir.”

Z2 “Yaşlılar eski yaşam tarzı ve şimdiki yaşam tarzı arasında farklılık vardır. Adaptasyon kurmalarının biraz zor olduğunu düşünüyorum.”

Z4 “Eski kafa yapısına sahip olan yaşlılarımız bu genç kesimin teknolojik ve modern hayatını anlayamıyorlar. Biz gençler bu yaşlılarla bir çatışma halindeyiz. Elbette düşünebilen yaşlılarımızda var onlara saygı duyuyoruz. Umarım düzelecektir.”

Z7 “Yaşlılar ve gençler arasında genelde kuşak farkı olduğundan dolayı zorluklar vardır. Yaşlıların genelde kendi katı düşünceleri olduğundan dolayı zorluk yaşanmaktadır.”

Şeklinde yaşlılıkla birlikte bazı fiziksel ve zihinsel zorluklara sahip olmaları dolayısıyla onlarla iletişim kurmada zorlukların yaşanabileceği, kuşak farkından kaynaklı olarak hayat görüşlerinin, yaşantı ve tecrübelerinin farklı olduğu ve bu sebeple çevrelerine adaptasyon sağlamada zorluk yaşadıkları ve gençlerin onların aksine teknolojiyle iç içe modern bir hayata sahip olmalarını anlamlandıramadıkları ve sabit fikirli oldukları ifade edilmiştir. Buradaki ifadeler, yaşlanmaya ilişkin sosyal teorileri (Bengtson vd., 1997) desteklemektedir ve yaşlı olmanın çoğu durumda çeşitli sosyal alanlardan dışlanmak anlamına geldiği gerçeğiyle açıklanabilir. Bu çok değerli yerlerden biri de üretken iş dünyasıdır. Dolayısıyla, yaşlı kimliği anlayışı, aktivite, güç, hafıza, güzellik, güç ve üretkenlik gibi niteliklerin varlığıyla ilişkilidir. Bu şekilde yaşlanma,

yaşlıların aşağılık bir konuma yerleştirildiği bir çürüme durumu olarak görülmektedir (Mercadante, 2002, s. 73-76).

Katılımcıların Yaşlılığın Topluma Etkisi hakkındaki görüşleri incelendiğinde bu durumu Bilgi ve Deneyime Etkisi ve Toplumun Yapısına Etkisi bağlamında yorumladıkları görülmüştür;

Z4 “Entelektüel düşünebilen yaşlılarda elbette var ancak aynı zamanda muhafazakâr, kafa yapısı eskiye dayanan yaşlılarımız da var. Özellikle günümüze baktığımızda genç kesim ile yaşlı kesim bir çatışma halinde olduğunu görüyoruz. Ekonomik krizin yaşanmasından dolayı gençler ve yaşlılar arasında hem politik anlamda hem de siyasi anlamda bir çatışma vardır. Özellikle yaşlılarımızın eski kafa yapısı olduğundan dolayı biraz insanlarımız bundan şikâyetçidir.”

Z6 “Yaşlılar bizim için rol modelidir. Yol göstericilerdir. Biz onların bilgisinden ve tecrübesinden yararlanırsınız.”

Z7 “Yaşlıların tecrübelerinden yararlandığımız zaman olumlu etkileşimler olabilir. Fakat genelde katı kuralları olduğundan dolayı olumsuz etkileniyor.”

Z8 “Bence yaşlılarla yaşamak toplumlara güç verir. Toplamların gelişmesi ve ilerlemesinde yaşlılar büyük öneme sahiptir. Yaşlılar bilgi ve tecrübeleriyle topluma artı bir değer katar. Yaşlılar bilgilerini toplumun geri kalanlarına bilgilerini aktarır. Onlarda bu bilgilerden faydalanır. Bence yaşlılar yol göstericidir. Ben böyle düşünüyorum.”

Z9 “Yaşlılar bizim hayatımızda rol modelidir. Aile içinde bir tartışma yaşadığımızda onlara danışıyoruz. Belki yanlış hareketlerimizi düzenliyorlar. Yaşanmışlıklarından ve tecrübelerinden yararlanıyoruz. Bu davranışları ve yaşanmışlıkları bize olumlu olarak aktarıyor. Bilmediklerimizi bize öğretiyorlar.”

Z10 “Bazılarının tecrübeleri ve yaşanmışlıklardan faydalanabiliyoruz. Olumlu yönde güzel bir şekilde bazıları da hani kuşak farkından dolayı bize görüşlerini dayatıyorlar hani benim dediğim olacak bana saygı duyacaksınız gibi.”

Şeklinde yaşlıların kimi kesimleriyle kuşak farkı ve katı kurallara sahip olmaları dolayısıyla çatışmaların olduğu, kimi kesimleriyle ise bilgi ve tecrübe anlamında paylaşımların yapılarak rol model olarak görev gördükleri, yol gösterici oldukları ve bu sayede toplumları güçlendirdikleri bağlamında olumlu etkilerinin olduğu ifade edilmiştir. Birçok kültürde yaşlı yetişkinlerin topluma olumlu katkılarına büyük değer verilmesine rağmen, zorla yerinden edilme durumlarında, hayatta kalma çabalarına katkıları sınırlı olabileceğinden, hayatta kalan aileler ve topluluklar için bir yük haline gelebilirler (Burton ve Breen, 2002; Loi ve Sundram, 2014). Kriz döneminde anlamlı bir rol

oynayamamak, sosyal/aile desteğinin/saygısının kaybına yol açabilir, özsaygı kaybını hızlandırabilir ve psikolojik sıkıntının artmasına daha fazla katkıda bulunabilir (Burton ve Breen, 2002).

Katılımcıların Ayrıcalıklar hakkındaki görüşleri incelendiğinde Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar ve Yapılması Gereken Ayrıcalıklar bağlamında yorumladıkları görülmüştür. Toplumun Yaptığı Ayrıcalıklar bağlamındaki yorumlar incelendiğinde;

Z1 “Huzur evlerinin ücretsiz olması, halk otobüslerinde onlara öncelik verilmesi, hastane randevu alımlarında öne alınması gibi.”

Z5 “Ücretsiz taşıma ve sağlık hizmetleri ülkemizdeki yaşlılarımızın huzur ve refah içinde yaşamasına büyük ölçüde etkili olduğunu düşünüyorum.”

Z7 “Bazı yardım kuruluşları tarafından barınma, giyinme ve yemek gibi yardımlar yapılmaktadır.”

Z7 “Sağlık kuruluşlarında ise yaşlılar için öncelik verilir. Toplumumuzda yaşlılar bizim için değerlidir. Her zaman saygı duyulur.”

Z8 “Her şeyden önce saygı duyuluyor. Bizim toplumumuzda yaşlılara saygıda kusur etmiyorlar. Gerek otobüste yer vermeleri ve hastanelerde öncelik verilmesi gibi.”

Şeklinde huzurevleri, ücretsiz ulaşım, sağlık ve diğer kamu hizmet kurumlarında yaşlılara öncelik ve fırsatların verildiği, öte yandan toplum içinde oldukça değerli görüldükleri ve onlara karşı saygılı olunduğu ifade edilmiştir.

Yapılması Gereken Ayrıcalıklar bağlamındaki yorumlar incelendiğinde;

Z2 “Temel gıdalarda indirim yapılmalıdır. Uzun yol yolculuklarında indirim yapılabilir. Kısacası temel yaşam gereksinimlerine yardımcı olunmalıdır.”

Z3 “İhtiyaçlarını ve isteklerini anlamak önemlidir.”

Z3 “Yaşlı dostu mekanlar ve etkinlikler gibi destekler sağlanabilir. Sosyal destek programları ve toplumda daha fazla farkındalık yaratmak önemlidir.”

Z7 “Yaşlılara sosyal yardım gibi kurumların daha da iyileştirilmesi lazımdır. Yatalak yaşlıların mama ve bez parası ihtiyaçlarını karşılayabileceği şekilde maddi imkân sunulmalıdır. Yürüyemeyen yaşlılar için tekerlekli sandalye yardımı yapılmalıdır. Bu ve bu tarz tardımlar daha da iyileştirilmelidir.”

Z8 “Bence onlar topluma kazandırılmalıdır. Yakın çevresi le sürekli iletişimde olmalıdır. Yalnız bırakılmamalıdır.”

Z9 “Yaşlılara evlerinde kendi işini yapamayanlara temizlik yardımı sağlanabilir. Yemek hizmeti sunulabilir.”

Şeklinde yaşlılar için temel gıda ve diğer temel ihtiyaçlarda indirimlerin yapılabileceği, bunun yanında onların ihtiyaç ve isteklerini anlamanın da önemli olduğu,

yaşlıların sosyalleşebileceği özel mekanların açılabilceği ve bu yönde etkinliklerin düzenlenebileceği, onların topluma kazandırılmaları adına daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiği ve bu sebeple yalnız bırakılmamaları gerektiği ifade edilmiştir. Yaşlıların ayrıcalıklarını ve ayrımcılıklarını genellikle üç farklı düzeyde incelemek mümkündür: bireysel, kültürel ve yapısal (Esendemir, 2021). Yaşlı ayrıcalığı, öncelikle dini ve kültürel değerlerden kaynaklanarak bilge ve deneyimli olarak görülen yaşlı bireylere saygı duyulması ve bunun sonucunda toplumda onlara öncelikli veya ayrıcalıklı bir konum verilmesidir. Dolayısıyla toplumlarda yer alan ayrıcalıkların olması kültürel bağlam özelindedir denilebilir.

Katılımcıların Komşuluk İlişkileri hakkındaki görüşleri incelendiğinde Avantajları ve Dezavantajları bağlamında yorumladıkları görülmüştür;

Z3 “Onların deneyim ve bilgilerinden faydalanmak. Değerli ilişkiler kurmak. Toplumda dayanışmayı güçlendirir.”

Z4 “Özellikle komşulukta yaşlıların olmasını bir artı olarak görüyorum. Misal bizim oralarda yaşlı nüfus fazladır. Komşularımız baya yardımsever. Eskinin vermiş olduğu ahlaki ilkelere dikkat edip insanlara misafirperver davranıyorlar. Yaşlılığın komşuluğu güzeldir. Ben beğeniyorum.”

Z5 “Onlara yardım etmek ve gözetmek manevi olarak huzur veriyor. Onların mutlu olması ve iyi dileklerde bulunması bize en büyük mutluluk diyebilirim.”

Z6 “Dezavantaj olarak da her şeye karşı çıkıyorlar. Katı kuralcılardır.”

Z7 “Dezavantajları ise katı düşünceleri olduğu için her şeyi beğenmezler ve eleştirirler.”

Z9 “Dezavantajları çocuklu aileler sorun yaşayabilir. Çocuklar top oynadığı zaman yaşlılar gürültüyü kaldıramıyorlar.”

Şeklinde onların deneyim ve bilgilerinden faydalanmanın oldukça faydalı olduğu, yardımsever ve misafirperver olmaları sebebiyle onlarla komşuluk yapmanın oldukça hoş bir durum olduğu, onlara yardım etmenin ve onları gözetmenin katılımcılara iyi hissettirdiği ifade edilmiştir. Öte yandan katı kurallara sahip olmaları, sıkça eleştiri yapmaları ve gürültüden daha kolay etkilenebilmeleri sebebiyle bazı dezavantajlı durumların oluşabildiği ifade edilmiştir. Araştırmalar, yaşamlarının büyük bir bölümünü mahallelerinde geçiren yaşlı insanların sağlık (Muramatsu vd., 2010; Young vd., 2004) ve iyi oluş (Cramm vd., 2013) durumlarının mahalle özelliklerinden önemli ölçüde etkilendiğini göstermiştir (Cheng, 2004, s. 147). Bu bağlamda komşuluk ilişkileri yaşlıları

olumlu yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmaktadır. Avantaj ve dezavantaj konusunda yaşlıların gözünden de etkilenmeler olduğu söylenebilir.

Katılımcıların Huzurevine Yerleştirme hakkındaki görüşleri incelendiğinde Duruma Göre Karar Verilmeli ve Yerleştirilmemeli bağlamında yorumladıkları görülmüştür;

Z7 “Bizim toplumumuzda yaşlılar biraz daha kutsal ve daha saygı duyulması gereken insanlar olarak görüldüğünden dolayı huzur evlerine karşıyım. Anne babalarımız bize yük değildirler. Onlar bizi belirli bir yaşa kadar getirmiştir. Bence huzur evleri olmamalıdır. Herkes kendi annesine babasına bakmak zorundadır. İhtiyaçlarını karşılamak zorundadır.”

Z9 “Ben aslında hiç doğru bulmuyorum ve kendi ailemi götürmeyi de hiç tercih etmiyorum. Çünkü her evladi onlara bakma gibi yükümlülüğü olduğunu düşünüyorum. Oraya onlara yerleştirdiğinizde sanıyoruz ki orada ilgilenirler bakarlar onlara daha huzurlu güvenli bir yer bulurlar ama bence öyle değil. Tanımadığı bir insanlarla aynı ortamda bulunuyorlar ve kendilerini orada daha da yabancılaşmış hissediyorlar. Evlatları sonuçta senelerce onların baktığı evlatları gün gelir ki onları oraya yerleştiriyorlar ben buna çok karşıyım.”

Z3 “Bazı huzur evlerinde yaşlılara daha iyi bakım ve desteğin sağlandığını düşünüyorum.”

Z5 “Evlatları olmayanlar için son çare olarak huzur evi görüyorum. Fakat evladi olup da huzur evine düşen büyüklerimiz için üzgünüm. Her evlat anne babasına bakmakla yükümlüdür. Onlar bizi bugünlere getirdiler.”

Z8 “Ben bu duruma olumlu bakıyorum. Yaşlılar orada kendi akrabaları ile sürekli iletişim halindeler. Paylaşımında bulunurlar. Huzur evinde onlara iyi bakılmaktadır. Sağlık, bakım beslenme ve psikolojileriyle ilgileniyorlar. Tek olumsuz yanı bence ailelerinden uzakta olmalarıdır. Onları görmenin sınırlandırılmış olmasıdır.”

Buna göre yaşlıların Türk toplumunun kültür özellikleri gereği onlara her zaman saygı gösterilerek kutsal sayılmaları gerektiği, onların yük olarak görülmemesi gerektiği, herkesin ailesindeki yaşlıların ihtiyaçlarını karşılaması gerektiği ve huzurevlerine yerleştirmelerinin doğru olmadığı, huzurevine yerleştirilen yaşlıların orada yabancılaşma çektikleri ve huzurlu bir yaşam süremedikleri ifade edilmiştir. Öte yandan bazı huzurevlerinin yaşlılar için daha iyi bir bakım ve destek sunabileceği ve kimselerinin olmadığı durumlarda huzurevlerine yerleştirilebilecekleri, kendi akrabalarıyla aynı ortamda bulunarak paylaşım içinde olmalarının onlar adına iyi olacağı ifade edilmiştir. Fakat kurumsal uzun süreli bakıma bağımlı hale gelmek, yaşam kalitesinin düşmesine

neden olabilecek istenmeyen bir sonuçtur. Dahası, uzun süreli bakım pahalıdır (Tajeu vd., 2014).

Katılımcıların Yaşlandığında Beklenen Davranış hakkındaki görüşleri incelendiğinde Anlayış ve Saygı ve Hürmet bağlamında yorumladıkları görülmüştür;

Z3 “Anlayışlı, saygılı ve ihtiyaçlarımı anlamalarıdır. Beni dışlamadan topluma dâhil etmelerini umarım.”

Z9 “Öncelikle onların ilgi ve sevgilerine hiçbir zaman benden kesmemelerini beklerim. Özel günlerde aramalarını beklerim. Hatırlanmak isterim onlar tarafından ve sadece özel günlerde değil aslında normal günlerde de bir nasılsın nasıl gidiyor ne yapıyorsun diye anılıp hâl hatır sormalarını da beklerim.”

Z10 “Sürekli benimle ilgilenmelerini beni el üstünde tutmalarını isterim. Kuşak farkımız yine olacak ama birimize saygı sevgi güven ortamında yaşamayı isterim.”

Şeklinde yaşlanınca kendilerine anlayış ve saygı gösterilmesini, ihtiyaçlarının fark edilmesini, toplumdan dışlanmadan toplum içine dahil edilmeye devam etmeleri ve kuşak farkından kaynaklı olarak çıkan anlaşmazlıklara rağmen kendilerine duyulan saygı, sevgi ve ilginin devam etmesini istedikleri ifade edilmiştir. Yaşlıların toplumdan davranış beklentisi birçok yönde olmaktadır. Bu doğrultuda yaşlıların sağlıklı yaşlanmak için çevresinden destek bekledikleri bilinmektedir (Kim, 2009).

Genel olarak çevre, bireyleri ilgilendiren dış unsurları ifade eder. Sosyal çevre, bireyin sosyal geçmişi ve kültürü olarak tanımlanabilir. Daha da önemlisi, insanlar, salt motivasyon yoluyla dış çevreye asimile olmak yerine, dış çevrelerini arzularına göre değiştirmek için geleceğe yönelik beklentilerle hedeflerini belirleme eğilimindedir. Bu nedenle, insanlar hedeflerine bağlı olarak gelişimsel çevrelerini aktif bir şekilde yaratabilir ve değiştirebilirler (Anme ve Shimada, 2000). Sosyal ortamlarda, bu etkileşim sosyal etkileşim olarak kabul edilir ve kişinin ailesi veya topluluğu ile etkileşim sıklığı gibi hem niteliksel hem de niceliksel yönler açısından değerlendirilebilir (Kim vd., 2016). Bu sebeple X, Y ve Z kuşağından bireylerin kendileri yaşlandıklarında kendilerine davranılmasını istediği gibi yaşlılara davranıyor olabilirler.

3.3. NİCEL VE NİTEL VERİLERİN ENTEGRASYONU

Yaşlı yetişkinlerin sosyalleşmesi ve sosyal ağları uzun zamandır uluslararası toplumun en önemli kaygılarından biri olmuştur (Berglund vd., 2016; Litwin, 2009).

Sosyal rollerinin değişmesi ve fizyolojik işlevlerinin azalmasıyla birlikte, yaşlılar sıklıkla olumsuz duygular ve hastalık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Gençlerle karşılaştırıldığında, fiziksel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal ağlardan daha fazla desteğe ihtiyaç duymaktadırlar (Antonucci, 2001; Bahramnezhad vd., 2017). Bu bağlamda farklı kuşakların yaşlılara yönelik tutumlarının tespit edilmesi amacıyla toplanan nicel veriler nitel verilerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 5 incelendiğinde kuşaklar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde nitel veriler de incelendiğinde birbirine yakın düşüncelerin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kuşakların yaşlılara yönelik tutumları hem nicel bağlamda hem de nitel bağlamda birbirinden farklılık göstermediği söylenebilir.

Tablo 6’da cinsiyet değişkenine göre yaşlılara yönelik tutum incelendiğinde Y kuşağında yer alan bireyler arasında erkeklerin kadınlara göre daha yüksek olumlu tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitel verilerden bu durum incelendiğinde erkek katılımcıların ekonomik bağlamda destek alabildikleri durumda huzurevlerini tercih etmek yerine kendisi bakım verme eğiliminde oldukları görülmektedir. Buna göre Y kuşağı bağlamında değerlendirildiğinde erkeklerin huzurevlerine çok sıcak bakmadığı yorumlarına ulaşılabilir. Fakat genel bağlamda değerlendirildiğinde kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Hawkins (1996) de benzer şekilde erkeklerin kadınlardan daha yüksek ortalamalarla yaşlılara yönelik tutumlarının olumlu olduğunu tespit etmiştir. Kadınların yaşlanmaya yönelik tutumlarının erkeklere göre daha düşük olduğu yapılan başka çalışmalarda da kanıtlanmıştır (Allan ve Johnson, 2008). Yine Mansouri Arani vd. (2017) de yaptığı çalışmasında erkeklerin kadınlara göre yaşlılara yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Tablo 7’de çalışan bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat nitel veriler incelendiğinde ise katılımcıların görüşleri arasında çok büyük farklılıkların olmadığı görülmüştür. Fakat yapılan çalışmalar incelendiğinde Mansouri Arani vd. (2017) çalışan hemşirelerin yaşlılara yönelik olumsuz tutum sergilediğini tespit etmiştir. Bu duruma yaşlılarla çalışıyor olmanın verdiği mesleki tükenmişlik etki etmiş olabilir. Yapılan bu

çalışmada ise yaşlılarla çalışan bireyler olmadığı için çalışma durumunda olumlu tutumun elde edildiği düşünülebilir. Yapılan çalışma ile paralel olarak Khan vd. (2013) da çalışan bireylerin yaşlılara yönelik daha pozitif tutumlar sergilediğini saptamıştır.

Tablo 8’de katılımcıların annelerinin sağ veya vefat olma durumu incelendiğinde annesi vefat etmiş X kuşağındaki bireylerin, Y kuşağında da annesi sağ olan bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Nitel verilerde ise buna yönelik farklı bir yorumun olmadığı tespit edilmiştir. Pehlivan ve Vatansever (2019) ebeveynlerinden birinin vefat etmesi durumunda yaşlılara pozitif tutumun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 9 incelendiğinde Z kuşağındaki bireylerin yerleşim yerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat nitel verilerde buna yönelik farklı tutumların olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte yaşlılar ile komşuluk ilişkilerinde de benzer düşüncelerin olduğu tespit edilmiştir. Başer ve Cingil (2019) de yerleşim yeri değişkeninin yaşlılara yönelik tutumu değiştirmedeği bulgusuna ulaşmıştır.

Tablo 10’de katılımcıların aile tiplerine göre yaşlılara yönelik tutumları incelenmiştir. Bu bağlamda Z kuşağındaki bireylerin geniş ailede yaşayanlarının daha yüksek ortalamalarının olduğu tespit edilmiştir. Nitel bulgular incelendiğinde ise Z kuşağındaki bireylerin genel olarak görüşlerinin olumlu yönde evrildiği görülmektedir. Her ne kadar kuşak farklılığının fazla olduğunu belirtse de saygı duyduklarını belirtmektedirler. Dolayısıyla buna benzer gelen yorumların geniş ailede yaşayan kişilerden geldiği söylenebilir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise geniş ailede yaşayan bireylerin yaşlılara yönelik pozitif ayrımcılık yapılması gerektiği eğiliminde olduğu tespit edilmiştir (Bozdoğan-Yeşilot vd., 2020). Fakat Kaçan vd. (2018) ise çekirdek ailede yer alan bireylerin daha olumlu tutumlarının olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde farklı sosyolojik yapıda yaşayan bireylerin tutumlarının farklılaşabildiği düşünülebilir. Çünkü Ağrı’da yaşayan bireylerin çoğunluğu geniş aile içerisinde yaşamakta ya da çevresinde geniş ailede yaşayan bireylerin sayısının fazla olmasından kaynaklı olarak daha olumlu eğilimlerinin olduğu söylenebilir.

Tablo 11 incelendiğinde aynı evde 65 yaş ve üstünde birisi ile yaşama durumunun yaşlılara yönelik tutumu etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Nitel veriler de incelendiğinde bu durumu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Çünkü katılımcıların

yorumlarında kayda değer bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalar, yaşlılara bakım verenlerin çoğunlukla kadın, kız ya da eş, orta yaşlı ve bakmakla yükümlü olunan yaşlı ile aynı evde yaşayan kişiler olduğunu göstermektedir (Lafferty vd., 2014; Pinquart ve Sörensen, 2007). Dolayısıyla yaşlılara bakım veren kişilerin homojen bir grupta olduğu söylenebilir. Bu sebeple 65 yaş ve üstündeki kişilere bakım verenler arasında farklılık olmaması beklendik bir durum olabilir. Başer ve Cingil (2019) de yaşlılarla yaşamanın yaşlılara yönelik tutumu etkilemediğini tespit etmiştir.

3.4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, yaşlı yetişkinlerin sosyal ilişkileri ve yaşlılara yönelik tutumlar üzerine odaklanarak farklı kuşakların tutumlarını incelemiştir. Nicel ve nitel verilerin analizi sonucunda, yaşlılara yönelik tutumlar açısından kuşaklar arasında belirgin farklılıkların olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, bazı demografik değişkenlerin yaşlılara yönelik tutumları etkileyebileceği ortaya çıkmıştır.

Tablolar incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiş ve yaşlılara yönelik tutumlarda kuşaklar arasında genel olarak benzer düşüncelerin olduğu görülmüştür. Ancak belirli demografik faktörlerin bazı durumlarda tutumları etkilediği belirlenmiştir. Örneğin, Y kuşağındaki erkeklerin huzurevlerine karşı tutumlarının kadınlara göre daha olumsuz yönde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, annesi vefat etmiş bireylerin yaşlılara yönelik daha olumlu tutumlar sergilediği belirlenmiştir.

Çalışma, yaşlılara yönelik tutumların belirli demografik değişkenlerden etkilendiğini göstermiştir. Özellikle cinsiyet, ebeveynlerin yaşama durumu, aile tipi gibi faktörlerin yaşlılara yönelik tutumları şekillendirmede rol oynadığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, yaşlılara bakım verenlerin genellikle daha olumlu tutumlara sahip olduğu ve ebeveynlerden birinin vefat etmiş olmasının yaşlılara yönelik tutumu olumlu etkilediği bulguları, literatürdeki benzer çalışmalarla örtüşmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular, yaşlılara yönelik tutumların çeşitli demografik değişkenlerden etkilenebileceğini ancak genel olarak kuşaklar arasında tutumların benzerlik gösterebileceğini göstermektedir. Bu bulgular, yaşlılara yönelik hizmetlerin ve toplumsal yaklaşımların çeşitli demografik özellikleri dikkate alarak geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Öneriler

Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte yaşlılara yönelik tutumların önemi giderek artmaktadır. Bu araştırma sonuçlarından yola çıkarak, yaşlılara yönelik tutumların iyileştirilmesine yönelik bazı öneriler sunulabilir:

Eğitim ve Farkındalık Programları: Farklı kuşaklara, yaşlılara yönelik olumlu tutumların ve yaşlıların topluma katkılarının vurgulandığı eğitim programları

düzenlenebilir. Bu programlar, yaşlılara ilişkin olumsuz algıları azaltmaya ve empatiyi artırmaya yönelik olabilir.

Toplumsal Destek ve Aktiviteler: Toplum merkezli etkinlikler ve programlar, farklı yaş grupları arasında iletişimi artırabilir ve yaşlı bireylerin topluma daha fazla entegre olmalarını sağlayabilir. Bu aktiviteler, yaşlıların sosyal izolasyonu önlemeye ve onların aktif katılımını teşvik etmeye yardımcı olabilir.

Bakım ve Destek Hizmetlerinin İyileştirilmesi: Yaşlılarla çalışan bireyler için stres yönetimi ve bakım becerileri üzerine eğitim programları düzenlenmeli ve çalışanların psikolojik sağlıklarını korumak adına destek mekanizmaları oluşturulmalıdır. Bu, yaşlılara yönelik hizmetlerin kalitesini artırabilir.

Aile ve Toplum Destek Ağlarının Güçlendirilmesi: Aile içi iletişimi güçlendirmeye yönelik programlar, yaşlıların aileleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, yaşlıların komşuları ve çevreleriyle olan ilişkilerinin güçlendirilmesi de yaşlı bireylerin desteklenmesine katkı sağlayabilir.

Politika ve Düzenlemelerin İyileştirilmesi: Yaşlılara yönelik politikaların ve düzenlemelerin gözden geçirilmesi, yaşlıların haklarının korunması ve yaşlanma sürecinin toplumsal boyutta ele alınmasına katkı sağlayabilir. Bu politikalar, yaşlılara daha iyi sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler ve yaşam koşulları sunmayı amaçlamalıdır.

Çeşitli Yaş Grupları Arasında Diyalog ve Anlayışın Geliştirilmesi: Kuşaklar arası diyalogun güçlendirilmesi ve farklı yaş grupları arasındaki anlayışın artırılması, yaşlılara yönelik tutumların daha olumlu hale gelmesine yardımcı olabilir. Gençlerin, yaşlıların deneyimlerinden faydalanması ve yaşlı bireylerin de gençlerle etkileşim içinde olması toplumsal bağların güçlenmesine katkı sağlayabilir.

Bu önerilerin hayata geçirilmesi, yaşlılara yönelik tutumların iyileştirilmesine ve yaşlı bireylerin daha sağlıklı, desteklenmiş bir yaşam sürmelerine katkı sağlayabilir.

Yaşlı bireyler, toplumumuzun önemli bir parçasıdır ve yaşlanma süreci, herkes için kaçınılmaz bir gerçeklik olarak karşımıza çıkar. Bu araştırma, yaşlılara yönelik tutumların çeşitli faktörlerden etkilendiğini ve kuşaklar arası farklılıkların bazen belirgin olmadığını göstermiştir. Ancak yaşlılara yönelik tutumların iyileştirilmesi, toplumun genel refahı için önemli bir adımdır. Önerilen stratejilerin hayata geçirilmesi, yaşlanma sürecinde olan

bireylerin yaşam kalitesini artırabilir ve toplumsal uyumun güçlenmesine katkı sağlayabilir.

Bu çalışma, yaşlılara yönelik tutumları ve yaşlı yetişkinlerin sosyal ilişkilerini anlamak adına bir başlangıç noktası olabilir. Ancak daha fazla araştırma, yaşlılara yönelik tutumların derinlemesine anlaşılması ve yaşlı bireylerin toplumsal entegrasyonunun daha fazla desteklenmesi için gereklidir. Yaşlanma, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal ve kültürel düzeyde de ele alınmalıdır.

Bu araştırma, yaşlıların yaşamlarını iyileştirmek için atılacak adımları göstermesi bakımından önemlidir. Toplumun yaşlı bireylere olan yaklaşımı, insanlık ve empati temelinde şekillenmeli ve yaşlanma süreci toplumun bir parçası olarak kabul edilmelidir. Uygulanacak politikalar ve programlarla yaşlıların yaşam kalitesinin artırılması, herkes için daha yaşanabilir bir dünya oluşturulmasına yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Achenbaum, W. A. ve Orwoll, L. (1991). Becoming wise - a psycho-gerontological interpretation of the book-of-Job. *International Journal of Aging & Human Development*, 32(1), 21-39. <https://doi.org/10.2190/419R-X8FC-Q6NE-0M85>
- Acılioğlu, İ. (2015). *İş 't Y Kuşağı*. Elma Yayınevi.
- Adıgüzel, O., Batur, H. Z. ve Ekşili, N. (2014). Kuşakların değişen yüzü vey kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: mobil yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(19), 165-182.
- Advinha, A. M., de Oliveira-Martins, S., Mateus, V., Pajote, S. G. ve Lopes, M. J. (2014). Medication regimen complexity in institutionalized elderly people in an aging society. *International Journal of Clinical Pharmacy*, 36(4), 750-756. <https://doi.org/10.1007/s11096-014-9963-4>
- Ağar, A. (2020). Yaşlılarda ortaya çıkan psikolojik değişiklikler. *Geriatrik Bilimler Dergisi*, 3(2), 75-80.
- Aközer, M., Nuhrat, C. ve Say, Ş. (2011). Türkiye'de yaşlılık dönemine ilişkin beklentiler araştırması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 27(27), 103-128.
- Akyıldız, N. (1999). *Sağlıklı Yaşlanma*. Ya-pa Yayınları.
- Akyol, Y., Durmuş, D., Doğan, C., Bek, Y. ve Cantürk, F. (2010). Quality of life and level of depressive symptoms in the geriatric population. *Archives of Rheumatology*, 25(4), 165-173.
- Allan, L. J. ve Johnson, J. A. (2008). Undergraduate attitudes toward the elderly: The role of knowledge, contact and aging anxiety. *Educational Gerontology*, 35(1), 1-14. <https://doi.org/10.1080/03601270802299780>
- Altay, B., Çavuşoğlu, F. ve Çal, A. (2016). Yaşlıların sağlık algısı, yaşam kalitesi ve sağlıkla ilgili yaşam kalitesini etkileyen faktörler. *TAF Prev Med Bull*, 15(3), 181-189.
- Anme, T. ve Shimada, C. (2000). Social interaction and mortality in a five year longitudinal study of the elderly. *Japanese journal of public health*, 47(2), 127-133. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-0034132038&partnerID=40&md5=91bfb8034eb61df5e2c4ceca5f6965ed>

- Antonucci, T. C. (2001). Social relations: an examination of social networks, social support, and sense of control. In *Handbook of the Psychology of Aging, 5th Ed.* (pp. 427-453). Academic Press.
- Artan, T. (2017). *Yaşlılarla sosyal hizmet*. SABEV Yayınları.
- Arun, Ö. (2018). Arayışlar: Türkiye'nin yaşlanma serüveni, İçinde A. Özgür (Ed.), *Yaşlanmayı Aşmak* (pp. 7-19). Phoneix Yayınevi.
- Asayesh, F. E. ve Özben, M. (2019). Huzurevleri ve yaşlılık: Ağrı ve İstanbul örnekleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 849-864.
- Atılğan, C. B. (2019). *Kuşak farklılıklarına göre mağaza atmosferinin deneyimsel pazarlamayla etkileşiminin incelenme* [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Kahramanmaraş.
- Ayhün, S. E. (2013). Kuşaklar arasındaki farklılıklar ve örgütsel yansımaları. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 93-112.
- Bahramnezhad, F., Chalikh, R., Bastani, F., Taherpour, M. ve Navab, E. (2017). The social network among the elderly and its relationship with quality of life. *Electron Physician*, 9(5), 4306-4311. <https://doi.org/10.19082/4306>
- Baran, A., Kalinkara, V., Aral, N., Akın, G., Baran, G. ve Özkan, Y. (2005). Yaşlı ve aile ilişkiler araştırması: Ankara örneği. *TC Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları. Genel Yayın(127)*.
- Baran, A. G. (2004). Yaşlılık sosyolojisi. İçinde V. Kalinkara (Ed.), *Yaşlılık: Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler* (pp. 35-57). Odak Yayın Evi.
- Başer, G. ve Cingil, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin yaşlılara karşı tutumlarının değerlendirilmesi. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 2(29), 79-85.
- Bayar, R. (2021). *The relationship between daily life of older adults and the urban environment in istanbu: the case of Fatih and Nişantaşı* [Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. İstanbul.
- Beğler, T. ve Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve yaşlılık epidemiyolojisi. *Klinik gelişim*, 25(3), 1-3.
- Bejtkovský, J. (2016). The employees of baby boomers generation, generation x, generation y and generation z in selected czech corporations as conceivers of development and competitiveness in their corporation. *Journal of*

- Competitiveness*, 8(4), 105-123.
<https://doi.org/https://doi.org/10.7441/joc.2016.04.07>
- Bekhet, A. K. ve Zauszniewski, J. A. (2012). Mental health of elders in retirement communities: Is loneliness a key factor? *Arch Psychiatr Nurs*, 26(3), 214-224.
<https://doi.org/10.1016/j.apnu.2011.09.007>
- Bengtson, V. L., Burgess, E. O. ve Parrott, T. M. (1997). Theory, explanation, and a third generation of theoretical development in social gerontology. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 52(2), S72-S88.
- Berglund, H., Hasson, H., Wilhelmson, K., Dunér, A. ve Dahlin-Ivanoff, S. (2016). The impact of socioeconomic conditions, social networks, and health on frail older people's life satisfaction: a cross-sectional study. *Health Psychol Res*, 4(1), 5578.
<https://doi.org/10.4081/hpr.2016.5578>
- Berkman, L. F. ve Syme, S. L. (1979). Social networks, host resistance, and mortality: a nine-year follow-up study of alameda county residents. *Am J Epidemiol*, 109(2), 186-204. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.aje.a112674>
- Bethell, J., Aelick, K., Babineau, J., Bretzlaff, M., Edwards, C., Gibson, J. L., Hewitt Colborne, D., Iaboni, A., Lender, D., Schon, D. ve McGilton, K. S. (2021). Social connection in long-term care homes: a scoping review of published research on the mental health impacts and potential strategies during Covid-19. *J Am Med Dir Assoc*, 22(2), 228-237.e225. <https://doi.org/10.1016/j.jamda.2020.11.025>
- Biernacki, P. ve Waldorf, D. (1981). Snowball sampling: problems and techniques of chain referral sampling. *Sociological methods & research*, 10(2), 141-163.
- Billings Diane, M., Kowalski, K., Shatto, B. ve Erwin, K. (2016). Moving on from millennials: preparing for Generation Z. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 47(6), 253-254. <https://doi.org/10.3928/00220124-20160518-05>
- Bozdoğan-Yeşilot, S., Demirci, P. Y. ve Öztunç, G. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 87-93.
- Broadbridge, A. M., Maxwell, G. A. ve Ogden, S. M. (2007). Experiences, perceptions and expectations of retail employment for Generation Y. *Career Development International*, 12(6), 523-544. <https://doi.org/10.1108/13620430710822001>

- Buahene, A. K. ve Kovary, G. (2003). *The road to performance success: understanding and managing the generational divide*. N-Gen People Performance Inc.
- Burton, A. ve Breen, C. (2002). Older refugees in humanitarian emergencies. *The Lancet*, 360, 47-48.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/2240>
- Çağlayan, M. (2019). *X Ve Y kuşağının sosyal refah algısı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi]. Ankara.
- Carver, L. ve Candela, L. (2008). Attaining organizational commitment across different generations of nurses. *J Nurs Manag*, 16(8), 984-991. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2834.2008.00911.x>
- Çelik Açıcı, G. (2019). *Kırsal alanda yaşlılık: sorunlar, beklentiler ve çözüm önerileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Antalya.
- Chaimowicz, F. ve Greco, D. B. (1999). Dinâmica da institucionalização de idosos em belo horizonte, Brasil. *Revista de Saúde Pública*, 33, 454-460.
- Cheng, H. C. K. (2004). Ageing and the urban environment. İçinde *Ageing and Place* (pp. 147).
- Chicca, J. ve Shellenbarger, T. (2018). Connecting with Generation Z: Approaches in nursing education. *Teaching and Learning in Nursing*, 13(3), 180-184. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.teln.2018.03.008>
- Cieza, A., Boldt, C., Ballert, C. S., Eriks-Hoogland, I., Bickenbach, J. E. ve Stucki, G. (2011). Setting up a cohort study on functioning: deciding what to measure. *Am J Phys Med Rehabil*, 90(11 Suppl 2), S17-28. <https://doi.org/10.1097/PHM.0b013e318230fddb>
- Cimete, G. (2002). *Yaşam sonu bakım*. Nobel Tıp Kitabevleri.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2000). *Research methods in education (5th Ed.)*. Routledge. <https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9780203224342>
- Cole, G., Smith, R. ve Lucas, L. (2002). The debut of Generation Y in the American workforce. *Journal of Business Administration Online*, 1(2), 1-10.
- Cox, H. G. (1990). Roles for aged individuals in post-industrial societies. *Int J Aging Hum Dev*, 30(1), 55-62. <https://doi.org/10.2190/f421-lpj5-htc-4nrm>

- Cramm, J. M., Van Dijk, H. M. ve Nieboer, A. P. (2013). The importance of neighborhood social cohesion and social capital for the well being of older adults in the community. *The Gerontologist*, 53(1), 142-152.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research : Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Merrill Prentice Hall.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. (2018). *Designing and conducting mixed methods research (Third Edition)*. SAGE Publications, Inc.
- Cuff, E., Sharrock, W. W. ve Francis, D. (2013). *Sosyolojide perspektifler*. Say Yayınları.
- Danış, M. Z. (2009). Türkiye’de yaşlı nüfusun yalnızlık ve yoksulluk durumları ve sosyal hizmet uygulamaları açısından bazı çıkarımlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 67-84.
- de Winter, J. C. F. (2013). Using the Student's T-Test with extremely small sample sizes *practical assesment, research, and evaluation*, 18, Article 10. <https://doi.org/https://doi.org/10.7275/e4r6-dj05>
- Depp, C. A. ve Jeste, D. V. (2006). Definitions and predictors of successful aging: a comprehensive review of larger quantitative studies. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 14(1), 6-20.
- DSÖ. (1946). *Constitution of the World Health Organization*. <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/constitution-en.pdf>
- DSÖ. (2002). *Active Ageing : A policy framework*. İçinde Geneva: *World Health Organization*.
- Eckleberry-Hunt, J. ve Tucciarone, J. (2011). The challenges and opportunities of teaching “Generation Y”. *Journal of Graduate Medical Education*, 3(4), 458-461. <https://doi.org/10.4300/JGME-03-04-15>
- Efe, M. (2008). Kentsel çevre ve huzurevleri-izmi örneği. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(2), 121-133.
- Er, D. (2009). Psikolojik açıdan yaşlılık. *Fırat Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(11), 131-144.
- Erkuran, H. (2020). Yaşlanma korkusu. *Sağlık ve Toplum*, 20(1), 26-29.
- Ersanlı, K. ve Kalkan, M. (2008). *Psikolojik, sosyal ve bedensel açıdan yaşlılık (1. Baskı)*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Esendemir, Ş. (2021). Türkiye’de yaşlılık algısı: yaşlı ayrıcalığı ve ayrımcılığı üzerine bir inceleme. *Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 74-86.
- Eyüboğlu, C., Şişli, Z. ve Kartal, M. (2012). Yaşam Döngüsünde yaşlılığın psikolojik boyutu. *Turkish Family Physician*, 3(1), 18-22.
- Feldman, H., Gauthier, S., Hecker, J., Vellas, B., Emir, B., Mastey, V. ve Subbiah, P. (2003). Efficacy of donepezil on maintenance of activities of daily living in patients with moderate to severe alzheimer's disease and the effect on caregiver burden. *Journal of the American Geriatrics Society*, 51(6), 737-744. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2389.2003.51260.x>
- Gaugler, J. E. ve Kane, R. L. (2015). *Introduction: Family caregiving in the new normal*. Elsevier Inc.
- George, D. ve Mallery, P. (2016). *Ibm Spss Statistics 27 Step by Step*. Taylor & Francis.
- Göka, E. ve Aydemir, Ç. (2000). Yaşlıya ve demanslı hastaya psikososyal yaklaşım. *Türk Psikiyatri Dizini (Demans Dizisi)*, 1, 5-26.
- Gökçe-Kutsal, Y. (2007). *Temel geriatrı*. Güneş Tıp Kitabevi.
- Göksu, Ö. (2021). *Yaşlı bireylerin kendini ihmal, yalnızlık ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Samsun.
- Görgün Baran, A. (2018). Yaşlanma. İçinde E. Burcu Sağlam, A. Gelgeç Bakacak ve A. Öğün Boyacıoğlu (Eds.), *Sosyoloji*. Siyasal Kitabevi.
- Graneheim, U. H., Johansson, A. ve Lindgren, B.-M. (2014). Family caregivers’ experiences of relinquishing the care of a person with dementia to a nursing home: Insights from a meta-ethnographic study. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 28(2), 215-224. [https://doi.org/https://doi.org/10.1111/scs.12046](https://doi.org/10.1111/scs.12046)
- Güllü, İ. (2010). *Gecekondulaşma, gençlik ve dindarlık-kayseri argıncık örneği* [Yayınlanmamış doktora tezi, Erciyes Üniversitesi]. Kayseri.
- Gurău, C. (2012). A life-stage analysis of consumer loyalty profile: comparing generation X and millennial consumers. *Journal of Consumer Marketing*, 29(2), 103-113. <https://doi.org/10.1108/07363761211206357>
- Gürbüz, S. (2015). Kuşak farklılıkları: Mit mi, gerçek mi. *İş ve İnsan Dergisi*, 2(1), 39-57.

- Gutiérrez, M., Tomás, J. M., Galiana, L., Sancho, P. ve Cebrià, M. A. (2013). Predicting life satisfaction of the angolan elderly: a structural model. *Aging Ment Health*, 17(1), 94-101. <https://doi.org/10.1080/13607863.2012.702731>
- Güven, Ş., Muz, G. U. ve Ertürk, N. E. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı değişkenlerle ilişkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), 99-105.
- Hanley, R. J., Alecxih, L. M., Wiener, J. M. ve Kennell, D. L. (1990). Predicting elderly nursing home admissions. Results from the 1982-1984 national long-term care survey. *Res Aging*, 12(2), 199-228. <https://doi.org/10.1177/0164027590122004>
- Harman, D. (2003). The free radical theory of aging. *Antioxid Redox Signal*, 5(5), 557-561. <https://doi.org/10.1089/152308603770310202>
- Hawkins, M. J. (1996). College students' attitudes toward elderly persons. *Educational Gerontology*, 22(3), 271-279. <https://doi.org/10.1080/0360127960220305>
- Hawton, A., Green, C., Dickens, A. P., Richards, S. H., Taylor, R. S., Edwards, R., Greaves, C. J. ve Campbell, J. L. (2011). The Impact of social isolation on the health status and health-related quality of life of older people. *Quality of Life Research*, 20(1), 57-67. <http://www.jstor.org/stable/41488037>
- Hayflick, L. (2000). The future of ageing. *Nature*, 408(6809), 267-269. <https://doi.org/10.1038/35041709>
- Holliday, R. (2006). Aging is no longer an unsolved problem in biology. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1067(1), 1-9. <https://doi.org/https://doi.org/10.1196/annals.1354.002>
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., Baker, M., Harris, T. ve Stephenson, D. (2015). Loneliness and social isolation as risk factors for mortality: a meta-analytic review. *Perspect Psychol Sci*, 10(2), 227-237. <https://doi.org/10.1177/1745691614568352>
- Hooyman, N. R. K. H. A. (2018). *Social gerontology : A multidisciplinary perspective*. Pearson.
- Howe, N. ve Strauss, W. (2000). *Millennials rising: The next great generation*. Vintage.
- Howell, L. P., Joad, J. P., Callahan, E., Servis, G. ve Bonham, A. C. (2009). Generational forecasting in academic medicine: a unique method of planning for

- success in the next two decades. *Acad Med*, 84(8), 985-993.
<https://doi.org/10.1097/ACM.0b013e3181acf408>
- Hsu, H. C. (2012). Trajectories and covariates of life satisfaction among older adults in Taiwan. *Arch Gerontol Geriatr*, 55(1), 210-216.
<https://doi.org/10.1016/j.archger.2011.08.011>
- İçli, G. (2008). Yaşlılar ve yetişkin çocuklar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), 29-38.
- Igel, C. ve Urquhart, V. (2012). Generation Z, meet cooperative learning. *Middle School Journal*, 43(4), 16-21. <https://doi.org/10.1080/00940771.2012.11461816>
- Jackson, V., Stoel, L. ve Brantley, A. (2011). Mall attributes and shopping value: differences by gender and generational cohort. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 18(1), 1-9.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2010.08.002>
- Jeon, S.-N., Shin, H. ve Lee, H.-J. (2012). Dynamics of constructs in successful aging of korean elderly: modified Rowe and Kahn's model. *Osong Public Health and Research Perspectives*, 3(3), 137-144.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.phrp.2012.07.003>
- Kaçan, H., Dibekli, E. ve Akkan, K. (2018). Toplumda yaşayan bireyleri yaşlı ayrımcılığı tutum düzeylerini incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 11(2), 8-15.
- Kalınkara, V. (2014). Yaşlanma ve sağlık. İçinde V. Kalınkara, N. Argun ve P. Güler (Eds.), *Temel Gerontoloji: Yaşlılık Bilimi*. Nobel Akademik Yayıncılık
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemleri 12. Baskı*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (Post-Hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.
- Khan, H. T. A., Leeson, G. W. ve Findlay, H. (2013). Attitudes Towards bearing the cost of care in later life across the world. *Illness, Crisis & Loss*, 21(1), 49-69.
<https://doi.org/10.2190/IL.21.1.e>
- Kılıç, D. ve Adıbelli, D. (2011). The validity and reliability of kogan's attitude towards old people scale in the Turkish society. *Health*, 3(9), 602-608.
<https://doi.org/10.4236/health.2011.39101>

- Kim, C., Wu, B., Tanaka, E., Watanabe, T., Watanabe, K., Chen, W., Ito, S., Okumura, R., Arai, T. ve Anne, T. (2016). Association between a change in social interaction and dementia among elderly people. *International Journal of Gerontology*, 10(2), 76-80.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijge.2016.03.006>
- Kim, S. H. (2009). Older people's expectations regarding ageing, health-promoting behaviour and health status. *Journal of Advanced Nursing*, 65(1), 84-91.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2008.04841.x>
- Kogan, N. (1961). Attitudes toward old people: the development of a scale and an examination of correlates. *J Abnorm Soc Psychol*, 62, 44-54.
<https://doi.org/10.1037/h0048053>
- Korkmaz Aslan, G. (2017). Yaşlı sağlığın geliştirilmesi. İçinde S. Ayaz Alkaya (Ed.), *Sağlığın Geliştirilmesi*. Hedef CS
- Ku, L.-J. E., Stearns, S. C., Van Houtven, C. H. ve Holmes, G. M. (2012). The health effects of caregiving by grandparents in Taiwan: An instrumental variable estimation. *Review of Economics of the Household*, 10(4), 521-540.
<https://doi.org/10.1007/s11150-012-9154-9>
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitapevi.
- Kupperschmidt, B. R. (2000). Multigeneration employees: strategies for effective management. *Health Care Manag (Frederick)*, 19(1), 65-76.
<https://doi.org/10.1097/00126450-200019010-00011>
- Kurt, G. (2008). *Türkiye'de yaşlılık olgusuna sosyolojik bir bakış (Sivas İ Örneği)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. Sivas.
- Kurtkapan, H. (2018). Yaşlılık sosyolojisi kuramları için bir çerçeve denemesi. İçinde F. Yamaner ve E. Eyuboğlu (Eds.), *İnsa, Toplum Ve Spor Bilimleri Araştırma Örnekleri*. Nobel Yayınevi.
- Lafferty, A., Fealy, G., Downes, C. ve Drennan, J. (2014). *Family carers of older people: Results of a national survey of stress, conflict and coping*.
- Lancaster, L. ve Stillman, D. (2010). The M-Factor. *Delta Sky Magazine*. Retrieved May, 10, 2019.
- Leiter, M. P., Jackson, N. J. ve Shaughnessy, K. (2009). Contrasting burnout, turnover intention, control, value congruence and knowledge sharing between Baby

- Boomers and Generation X. *Journal of Nursing Management*, 17(1), 100-109.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1365-2834.2008.00884.x>
- Lem, K., McGilton, K. S., Aelick, K., Iaboni, A., Babineau, J., Hewitt Colborne, D., Edwards, C., Bretzlaff, M., Lender, D., Gibson, J.-L. ve Bethell, J. (2021). Social connection and physical health outcomes among long-term care home residents: A scoping review. *BMC Geriatrics*, 21(1), 722. <https://doi.org/10.1186/s12877-021-02638-4>
- Li, L. W. ve Liang, J. (2007). Social exchanges and subjective well-being among older chinese: does age make a difference? *Psychol Aging*, 22(2), 386-391.
<https://doi.org/10.1037/0882-7974.22.2.386>
- Lipkin, N. A. ve Perryman, A. J. (2009). *Y in the workplace: Managing the "me first" generation*. Career Press.
- Lissitsa, S. ve Laor, T. (2021). Baby Boomers, Generation X and Generation Y: identifying generational differences in effects of personality traits in on-demand radio use. *Technology in Society*, 64, 101526.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2021.101526>
- Lissitsa, S., Zychlinski, E. ve Kagan, M. (2022). The Silent Generation vs Baby Boomers: socio-demographic and psychological predictors of the “gray” digital inequalities. *Computers in Human Behavior*, 128, 107098.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107098>
- Littrell, M. A., Jin Ma, Y. ve Halepete, J. (2005). Generation X, Baby Boomers, and Swing: Marketing fair trade apparel. *Journal of Fashion Marketing and Management: An International Journal*, 9(4), 407-419.
<https://doi.org/10.1108/13612020510620786>
- Litwin, H. (2009). Social networks and well-being: a comparison of older people in mediterranean and non-mediterranean countries. *The Journals of Gerontology: Series B*, 65B(5), 599-608. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbp104>
- Litwin, H. ve Shiovitz-Ezra, S. (2011). Social network type and subjective well-being in a national sample of older Americans. *Gerontologist*, 51(3), 379-388.
<https://doi.org/10.1093/geront/gnq094>

- Litwin, H. ve Stoeckel, K. J. (2013). Social networks and subjective wellbeing among older europeans: does age make a difference? *Ageing and Society*, 33(7), 1263-1281. <https://doi.org/10.1017/S0144686X12000645>
- Loi, S. ve Sundram, S. (2014). To flee, or not to flee, that is the question for older asylum seekers. *International psychogeriatrics*, 26(9), 1403-1406.
- Lopes, M. J., Escoval, A., Pereira, D. G., Pereira, C. S., Carvalho, C. ve Fonseca, C. (2013). Evaluation of elderly persons' functionality and care needs. *Revista latino-americana de enfermagem*, 21, 52-60.
- Loveland, E. (2017). Instant generation. *Journal of College Admission*, 235, 34-38.
- Macionis, J. J. (2012). *Sosyoloji* (V. Akan, Trans.). Nobel.
- Macky, K., Gardner, D. ve Forsyth, S. (2008). Generational differences at work: Introduction and overview. *Journal of Managerial Psychology*, 23(8), 857-861. <https://doi.org/10.1108/02683940810904358>
- Maddox, G. L. ve Wiley, J. (1976). Scope, concepts, and methods in the study of aging. İçinde R. H. Binstock ve E. Shanas (Eds.), *Handbook of Aging and the Social Sciences* (Vol. 2, pp. 3-34). Van Nostrand Reinhold.
- Mansouri Arani, M., Aazami, S., Azami, M. ve Borji, M. (2017). Assessing attitudes toward elderly among nurses working in the city of Ilam. *International Journal of Nursing Sciences*, 4(3), 311-313. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2017.06.009>
- Maraba, B. ve Şener, H. F. (2016). Yaşlılık döneminde vücut formu değişimlerine bağlı olarak kadın giyiminde yaşanan sorunlar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 9(2), 20-32.
- Martin, C. A. ve Tulgan, B. (2002). *Managing the generation mix: From collision to collaboration*. Human Resource Development.
- Mercadante, E. (2002). Aspectos antropológicos do envelhecimento. İçinde *Gerontologia: A Velhice E O Envelhecimento Em Visão Globalizada* (pp. 73-76).
- Merriam, S. ve Tisdell, E. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. CA: John Wiley& Sons Inc.
- Mertens, D. M. (2019). *Research and evaluation in education and psychology: integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods*. Sage publications.

- Messarra, L. C., Karkoulian, S. ve El-Kassar, A.-N. (2016). Conflict resolution styles and personality. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 65, 792-810.
- Miesenberger, K., Bühler, C. ve Penaz, P. (2016). Computers helping people with special needs. 15th International Conference, ICCHP, Linz, Austria.
- Montgomery, R. J. V. ve Kosloski, K. (1994). A longitudinal analysis of nursing home placement for dependent elders cared for by spouses vs adult children. *Journal of Gerontology*, 49(2), S62-S74. <https://doi.org/10.1093/geronj/49.2.S62>
- Mücevher, M. H. ve Erdem, R. (2018). X Kuşağı akademisyenler ile Y kuşağı öğrencilerin birbirlerine karşı algıları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(22), 60-74. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.391745>
- Muramatsu, N., Yin, H. ve Hedeker, D. (2010). Functional Declines, social support, and mental health in the elderly: does living in a state supportive of home and community-based services make a difference? *Social Science & Medicine*, 70(7), 1050-1058.
- Nydegger, C. N. (1983). Family ties of the aged in cross-cultural perspective. *Gerontologist*, 23(1), 26-32. <https://doi.org/10.1093/geront/23.1.26>
- Oblinger, D. ve Oblinger, J. L. (2005). *Educating the Net Generation*. EDUCAUSE.
- Oh, E. ve Reeves, T. C. (2014). Generational differences and the integration of technology in learning, instruction, and performance. İçinde J. M. Spector, M. D. Merrill, J. Elen ve M. J. Bishop (Eds.), *Handbook of Research on Educational Communications and Technology* (pp. 819-828). Springer New York. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3185-5_66
- Orbach, H. L. (1974). *The disengagement theory of aging, 1960-1970: a case study of scientific controversy* [Yayımlanmamış Doktora Tezi, University of Minnesota].
- Öz, F. ve Svift, J. (2002). Yaşamın son evresi: yaşlılık psikososyal açıdan gözden geçirme. *Kriz dergisi*, 10(2), 17-28.
- Özdemir, Ş. (2017). *Kuşaklar Teorisine göre Türkiye'deki gençlerin medya kullanım alışkanlıkları ve İstanbul örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. İstanbul.
- Palmore, E. (1999). *Ageism: Negative and Positive*.

- Pehlivan, S. ve Vatansever, N. (2019). Hemşirelerin yaşlıya tutumları ve etkileyen faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 45(1), 47-53.
- Pekcan, H. (2000). Yaşlılık. İçinde E. Gönül ve I. Vedat (Eds.), *Antropoloji Ve Yaşlılık: Prof. Dr. Vedia Emiroğlu'na Armağan*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Yayını.
- Phillips, D. R., Siu, O.-I., Anthony, G.-O. Y. ve Cheng, K. H. (2004). Ageing and the urban environment. İçinde *Ageing and Place* (pp. 163-179). Routledge.
- Pinquart, M. ve Sörensen, S. (2007). Correlates of physical health of informal caregivers: a meta-analysis. *J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci*, 62(2), P126-137. <https://doi.org/10.1093/geronb/62.2.p126>
- Powell, J. L. (2006). *Social theory and aging*. Rowman & Littlefield.
- Puybaraud, M. (2010). *Generation Y and the workplace: Annual report 2010* (Global Workplace Innovation Issue).
- Quinn, C., Clare, L., Pearce, A. ve van Dijkhuizen, M. (2008). The experience of providing care in the early stages of dementia: an interpretative phenomenological analysis. *Aging Ment Health*, 12(6), 769-778. <https://doi.org/10.1080/13607860802380623>
- Rafnsson, S. B., Shankar, A. ve Steptoe, A. (2015). Longitudinal influences of social network characteristics on subjective well-being of older adults: findings from the Elsa study. *J Aging Health*, 27(5), 919-934. <https://doi.org/10.1177/0898264315572111>
- Randers, I., Olson, T. H. ve Mattiasson, A. C. (2002). Confirming older adult patients' views of who they are and would like to be. *Nurs Ethics*, 9(4), 416-431. <https://doi.org/10.1191/0969733002ne525oa>
- Rani, N. ve Samuel, A. (2016). A study on generational differences in work values and person-organization fit and its effect on turnover intention of generation Y in India. *Management Research Review*, 39(12), 1695-1719. <https://doi.org/10.1108/MRR-10-2015-0249>
- Rickes, P. (2016). Generations in flux: how gen z will continue to transform higher education space. *Planning for Higher Education Journal*, 44(4), 21-45.

- Roberto, K. A. ve Blieszner, R. (2015). Diverse family structures and the care of older persons. *Can J Aging*, 34(3), 305-320. <https://doi.org/10.1017/s0714980815000288>
- Rowe, J. ve Kahn, R. (2000). Successful aging and disease prevention. *Advances in Renal Replacement Therapy*, 7(1), 70-77. [https://doi.org/10.1016/S1073-4449\(00\)70008-2](https://doi.org/10.1016/S1073-4449(00)70008-2)
- Rowe, J. W. ve Kahn, R. L. (2015). Successful aging 2.0: conceptual expansions for the 21st Century. *J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci*, 70(4), 593-596. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbv025>
- Şahin, H. (2015). *Yaşlılık algısı ve yaşlılara sunulan kurumsal hizmetler farkındalığı üzerine bir inceleme (Erzurum İli Örneği)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Erzurum.
- Sawin, L., Corbett, L. ve Carbine, M. (2014). *Jung and aging: possibilities and potentials for the second half of life*. Spring Journal Books.
- Schneider, E. L. ve Brody, J. A. (1983). Aging, natural death, and the compression of morbidity: another view. *New England Journal of Medicine*, 309(14), 854-856. <https://doi.org/10.1056/NEJM198310063091411>
- Senbir, H. (2004). Z Son insan mı? İçinde “O” *Kitaplar 1. Baskı*.
- Şenturan, Ş., Köse, A., Dertli, E., Başak, S. ve Şentürk, N. (2016). X ve Y Kuşağı yöneticilerinin iş değerleri algısı ve farklılıkları üzerine inceleme. *Business & Economics Research Journal*, 7(3), 171-182.
- Şentürk, Ü. (2018). *Yaşlılık sosyolojisi yaşlılığın toplumsal yörüngeleri*. Dora Yayıncılık.
- Sharghi, A., Zarghami, E. ve Salehi Kousalari, F. (2018). A systematic analytical study about the effective criteria on the life quality in nursing homes. *Journal of Gerontology*, 2(4), 44-56.
- Shenton, A. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75. <https://doi.org/10.3233/EFI-2004-22201>
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Qualitative research methods in the social sciences*. Seçkin Yayıncılık.

- Singh, A. ve Misra, N. (2009). Loneliness, depression and sociability in old age. *Industrial psychiatry journal*, 18(1), 51-55. <https://doi.org/10.4103/0972-6748.57861>
- Sosa-Malabanan, S. (2016). Privileges and benefits granted by philippine laws to the senior citizens in Calabarzon. *International Journal of Environment, Ecology, Family and Urban Studies (IJEEFUS) ISSN (P)*, 2250-0065.
- Soyuer, F. ve Soyuer, A. (2008). Yaşlılık ve fiziksel aktivite. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(3), 219-224.
- Strauss, W. ve Howe, N. (1991). The cycle of generations. *American Demographics*, 13(4), 24-33.
- Strauss, W. ve Howe, N. (1991). *Generations*. New York: William Morrow and Company, Inc.
- Strauss, W. ve Howe, N. (1997). *The Fourth turning: An American prophecy*. Broadway Books.
- Streib, G. F. (1987). Old age in sociocultural context: China and the United States. *J Aging Stud*, 1(2), 95-112. [https://doi.org/10.1016/0890-4065\(87\)90001-6](https://doi.org/10.1016/0890-4065(87)90001-6)
- Stub, H. R. (1982). *The social consequences of long life*. Thomas-Books.
- Suganya, M. (2016). An Assessment of quality of life of elderly people in old age homes in Chennai City of Tamilnadu. *Indian Journal of Gerontology*, 30(1).
- Sung, K.-t. ve Kim, H. S. (2003). Elder Respect among young adults: exploration of behavioral forms in Korea. *Ageing International*, 28(3), 279-294. <https://doi.org/10.1007/s12126-002-1008-y>
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ullman, J. B. (2006). *Using multivariate statistics*. Pearson Education Inc.
- Tajeu, G. S., Delzell, E., Smith, W., Arora, T., Curtis, J. R., Saag, K. G., Morrissey, M. A., Yun, H. ve Kilgore, M. L. (2014). Death, debility, and destitution following hip fracture. *The Journals of Gerontology: Series A*, 69A(3), 346-353. <https://doi.org/10.1093/gerona/glt105>
- Tamer, M. G. (2014). Kuşaklararası dayanışma ve işbirliği çerçevesinde gençlerin yaşlı ve yaşlılık algısının değerlendirilmesi. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 8(15), 7-28.
- Tan, Ş. (2016). *Spss ve Excel uygulamalı temel istatistik-1*. Pegem Akademi.
- Tapscott, D. (2008). *Grown up digital*. McGraw-Hill Education

- Taşçı, F. (2010). Yaşlılara yönelik sosyal politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya örnekleri. *Çalışma ve Toplum*, 1, 175-202.
- Tate, R. B., Lah, L. ve Cuddy, T. E. (2003). Definition of successful aging by elderly canadian males: the manitoba follow-up study. *Gerontologist*, 43(5), 735-744. <https://doi.org/10.1093/geront/43.5.735>
- Tatlıcan, Ü. (2011). *Sosyoloji ve sosyal teori yazıları*. Sentez.
- Teo, A. R., Choi, H., Andrea, S. B., Valenstein, M., Newsom, J. T., Dobscha, S. K. ve Zivin, K. (2015). Does mode of contact with different types of social relationships predict depression in older adults? Evidence from a nationally representative survey. *J Am Geriatr Soc*, 63(10), 2014-2022. <https://doi.org/10.1111/jgs.13667>
- Tezcan, S. ve Seçkiner, P. (2012). Türkiye’de demografik değişim; yaşlılık perspektifi. *Yaşlı Sağlığı*, 1, 1-8.
- Tezel, A. (2017). Yaşlılıkta görülen değişimler. İçinde N. Bilgili ve Y. Kitiş (Eds.), *Yaşlılık Ve Yaşlı Sağlığı* (pp. 76-86). Vize Basın Yayın.
- Theurer, K., Mortenson, W. B., Stone, R., Suto, M., Timonen, V. ve Rozanova, J. (2015). The need for a social revolution in residential care. *J Aging Stud*, 35, 201-210. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2015.08.011>
- Tomita, S. K. (1994). The Consideration of cultural factors in the research of elder mistreatment with an in-depth look at the Japanese. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 9(1), 39-52. <https://doi.org/10.1007/BF00972064>
- Tufan, İ. (2014). *Türkiye’de yaşlılığın yapısal değişimi*. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Tulgan, B. (2009). *Not everyone gets a trophy: how to manage generation Y*. John Wiley & Sons.
- Türk, A. (2013). *Y Kuşağı*. Kafekültür Yayıncılık.
- Unruh, D. R. (1983). *Invisible lives: Social worlds of the aged*. Sage Publications, Inc.
- Van Houtven, C. H. ve Norton, E. C. (2004). Informal care and health care use of older adults. *Journal of health economics*, 23(6), 1159-1180.
- Vejar, C. (2008). Generation Y: Educational considerations. *EBSCO Research Starters*, 1-5.
- Victor, C. (2004). *The social context of ageing: a textbook of gerontology*. Routledge.
- Weil, D. N. (2008). Population Aging. İçinde S. N. Durlauf ve L. E. Blume (Eds.), *New Palgrave Encyclopedia of Economics*.

- Wingfield, A., Peelle, J. E. ve Grossman, M. (2003). Speech rate and syntactic complexity as multiplicative factors in speech comprehension by young and older adults. *Aging, Neuropsychology, and Cognition*, 10(4), 310-322. <https://doi.org/10.1076/anec.10.4.310.28974>
- Wood, L., Shannon, T., Bulsara, M., Pikora, T., McCormack, G. ve Giles-Corti, B. (2008). The Anatomy of the safe and social suburb: an exploratory study of the built environment, social capital and residents' perceptions of safety. *Health Place*, 14(1), 15-31. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2007.04.004>
- Yerli, G. (2017). Yaşlılık dönemi özellikleri ve yaşlılara yönelik sosyal hizmetler. *Journal of International Social Research*, 10(52).
- Yörük, A. (2019). *Yaşlıların dini ve sosyal yaşantıları üzerine sosyolojik bir inceleme: Karaman örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi]. Karaman.
- Young, A. F., Russell, A. ve Powers, J. R. (2004). The sense of belonging to a neighbourhood: can it be measured and is it related to health and well being in older women? *Social Science & Medicine*, 59(12), 2627-2637.
- Yücel, İ. ve Kesgin, B. (2019). Üniversite gençliğinin durumu ve yaşadığı sorunlar: yalova örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 21-38.
- Yunong, H. (2012). Family relations and life satisfaction of older people: a comparative study between two different hukous in China. *Ageing and Society*, 32(1), 19-40. <https://doi.org/10.1017/S0144686X11000067>
- Zemke, R., Raines, C. ve Filipczak, B. (2000). Generations at work: Managing the clash of veterans, boomers, xers, and nexters in your workplace. *Training & Development*, 54(1), 60-60.

EKLER

EK 1. KOGAN YAŞLILARA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Cevaplamadan önce her bir ifadeyi dikkatle okuyunuz. Her bir maddenin sağında takip eden ölçeği kullanarak, ifade ile ilgili kendi düşüncenizi (X) derecelendiriniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1-Yaşlılar, kendi yaşlılarıyla aynı mahallelerde yaşamalıdır.							
2-Yaşlılar, her yaş grubundaki insanlarla aynı mahallelerde yaşamalıdır.							
3-Yaşlıların farklı huyları vardır; onları neyin memnun ettiğini anlamak zordur.							
4-Yaşlılar diğer insanlar ile aynıdır; onları anlamak gençleri anlamak kadar kolaydır.							
5-Yaşlılar, kendi bildiğini okur ve değişmezler.							
6-Yaşlılar, şartlar gerektirdiğinde yeni düzenlemelere uyum sağlarlar.							
7-Yaşlıların evleri kirli, dağınık ve bakımsızdır.							
8-Yaşlıların evleri temiz, düzenli ve bakımlıdır.							
9-İnsanlar yaşlandıkça daha bilge ve akıllı olmazlar.							
10-İnsanlar yaşlandıkça daha bilge ve akıllı olurlar.							
11-Yaşlılar insanları sıkıntıya sokar ve rahatsız ederler.							
12-Yaşlılarla birlikte olmak huzur vericidir.							
13-Yaşlılar, “geçmiş hikayeleri” ile diğer insanları sıkırlar.							
14-Yaşlıların “geçmiş hikayeleri” ilgi çekicidir.							
15-İyi bir komşuluk için; yaşadığınız yerde çok sayıda yaşlı insan olmamalıdır.							
16-İyi bir komşuluk için, yaşadığınız yerde çok sayıda yaşlı insanın olması güven vericidir.							
17-Genelde yaşlılar birbirine benzer.							
18-Yaşlıların birbirinden farklı özellikleri vardır.							
19-Yaşlılar, kişisel görünüşlerinde dağınık ve kirlidirler.							
20-Yaşlılar, kişisel görünüşlerinde son derece temiz ve düzenlidirler.							
21-Yaşlılar, alıngan, huysuz ve aksidirler.							
22-Yaşlılar, neşeli, uzlaşılabilir ve iyi huyludurlar.							
23-Yaşlılar, genç neslin davranışlarını sürekli eleştirirler.							
24-Yaşlılar, genç neslin davranışlarını anlayışla karşılarlar.							
25-Yaşlılar, diğer insanlara göre daha fazla sevgi isterler.							
26-Yaşlılar, diğer insanlarla aynı oranda sevgi isterler.							

EK 2. GÖRÜŞME FORMU

- 1- Adınız?
- 2- Yaşınız
- 3- Aile tipiniz nasıl? (Çekirdek, geniş vb.)
- 4- Evinizde kimlerle yaşıyorsunuz?
 - a. Cinsiyetleri nedir?
 - b. Yaşları kaç?
- 5- Evinizde yaşlı olarak yaşayan birisi var mı?
 - a. Yakınlık durumunuz nedir?
- 6- Yaşlılık denilince aklınıza ne geliyor?
- 7- Toplumda yaşlı olan insanlara nasıl ayrıcalıkların yapıldığını düşünüyorsunuz?
- 8- Sizce yaşlılara nasıl ayrıcalıklar sağlanmalıdır?
- 9- Sizce yaşlıların davranışları toplumları nasıl etkiliyor olabilir?
- 10- Yaşlıları anlamanın nasıl zorlukları vardır?
- 11- Yaşlı insanlarla komşuluk yapmanın ne gibi avantaj ve dezavantajları olabilir?
- 12- Yaşlı bireylerin huzur evlerine yerleştirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 13- Yaşlandığınızda toplumdaki bireylerin size karşı nasıl davranmasını beklersiniz?
- 14- Sizce yaşlılara en iyi bakımı nerde vermek mümkün olabilir?

EK 3. ORJİNALLİK RAPORU FORMU

 ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
Tarih: 20/12/2023
Tez Başlığı : YAŞLILARA YÖNELİK TUTUMLARIN X, Y VE Z KUŞAKLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 86 sayfalık kısmına ilişkin, 20/12/2023 tarihinde şahsım tarafından Tunitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %6'dır. Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☒ Alıntılar hariç 4- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.
20.12.2023
Adı Soyadı: Hatice KURT ATA Öğrenci No: 2000300027 Anabilim Dalı: Sosyoloji Programı: Sosyoloji (YL) Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora
<u>DANIŞMAN ONAYI</u> UYGUNDUR. Dr. Öğr. Üyesi Burak ŞAHİN (Unvan, Ad Soyad, İmza)

EK 4. ETİK KURUL İZNİ

T.C.
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-67796128-000-2300018766
Konu : Bilimsel Yayın ve Etik Kurul Kararı
(Dr.Öğr. Üyesi Burak ŞAHİN)

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Burak ŞAHİN

Danışmanı olduğunuz Yüksek Lisans Öğrencisi Hatice KURT ATA'nın "**Yaşlılara Yönelik Tutumların X, Y ve Z Kuşaklarının Görüşlerine Göre İncelenmesi**" başlıklı tez çalışması ve bu tez çalışması kapsamında yapılacak araştırmalarda uygulayacağınız ölçek Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş olup, yapılan değerlendirme sonucu söz konusu tez çalışmanızın Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kriterlerine uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa YILDIZ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanı

Adres: Ardahan Üniversitesi Yenisey Kampüsü Rektörlük Hizmet Binası , Çamlıçatak Mevkii, Ardahan
75002
Telefon No: (0 478) 2117575
e-Posta: hayek@ardahan.edu.tr
Kep Adresi: ardahanuni@hs01.kep.tr

Faks No: (0 478) 2117509
İnternet Adresi: www.ardahan.edu.tr

Bilgi için :
Telefon No:
Direkt Hat:

Derya Kuruçam
Etik Kurul Görevlisi
(0 478) 2117575

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Hatice Kurt Ata

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Selçuk Üniversitesi-Sosyoloji

Yüksek Lisans : Ardahan Üniversitesi-Sosyoloji
Öğrenimi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

Turp, H. H., & Kurt-Ata, H. Prososyal Davranışlara Duygu ve Aile Odaklı Bir Bakış. *Spor, Eğitim ve Çocuk*, 2(2), 98-107.

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Özel Saygı Rehabilitasyon Merkezi
Özel Denge Rehabilitasyon Merkezi

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih : 18.01.2024